



STORTINGET

Innst. 248 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Meld. St. 29 (2019–2020) og redegjørelse gitt i Stortinget 24. oktober 2019 av justis- og beredskapsministeren om bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet

Innstilling fra justiskomiteen om Politimeldingen – et politi for fremtiden og justis- og beredskapsministerens redegjørelse i Stortinget 24. oktober 2019

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet har her lagt frem en stortingsmelding om fremtidens politi.

Justis- og beredskapsminister Jøran Kallmyr holdt 24. oktober 2019 en redegjørelse for Stortinget om bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet. Stortinget fattet samme dag vedtak om at statsrådets redegjørelse skulle sendes justiskomiteen for behandling i medhold av Stortingets forretningsorden § 45.

Justiskomiteen besluttet å behandle redegjørelsen sammen med foreliggende stortingsmelding i medhold av forretningsorden § 31 fjerde ledd.

I meldingen beskrives utviklingen i kriminaliteten og endringene i samfunnet, og hvordan det påvirker politiet. Meldingen gir en situasjonsrapport på status i politiet i dag.

Samfunnet endrer seg. Kriminalitetsbildet endrer seg. Regjeringens perspektivmelding fra 2017 peker på viktige utviklingstrekk og hvilke utfordringer de medfører for landet. Globalisering, urbanisering og digitalisering er stikkord. Det er ikke nødvendigvis enkelt å avdekke om handlinger på nett er kriminalitet, hvem som står bak, om den er nasjonal, og om det skal håndteres av politiet. Det endrer også vår evne til å følge opp ofre for kriminalitet. I mange tilfeller, for eksempel i

nettovergrep mot barn og unge, befinner gjerningspersonen seg i Norge mens ofrene er i et annet land.

Regjeringen har satset på å utvikle politiet gjennom politireformen. Regjeringen presenterer status i gjennomføringen av reformen i meldingen. Reformen og tiltakene i den, er i slutfasen. Resultatene som forventes oppnådd av reformen er flere og ambisiøse, og gjenspeiles i formålet med reformen:

«Vi skal ha et nærpolti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og sikre innbyggernes trygghet. Det skal utvikles et kompetent og effektivt lokalt nærpolti der befolkningen bor. Samtidig skal det utvikles robuste fagmiljøer som er rustet til å møte kriminalitetsutfordringene fremover.»

Regjeringen peker på at mye allerede er forbedret, eksempelvis ved at politiets evne til å håndtere alvorlig kriminalitet i det digitale rom er styrket, og kvaliteten i politiets arbeid er mindre avhengig av hvor i landet man bor. Oppmerksomheten fremover skal rettes mot å hente ut enda flere effekter av tiltakene.

DFØ (tidligere Difi) har evaluert reformen årlig slik Stortinget ba om, og reformen har blitt viet betydelig oppmerksomhet i media, i Stortinget gjennom skriftlige spørsmål, spørretimer og dokument 8-forslag og i samfunnet ellers. Regjeringen vil gjennomføre en sluttevaluering slik det var enighet om i forliket. Sluttevalueringen skal gjennomføres i 2022, og den vil også omfatte evaluering av tjenestestedstrukturen i politiet.

Selv om det er tatt viktige skritt i riktig retning for å utvikle politiet, påpeker regjeringen at det fortsatt gjenstår arbeid før alle mål er nådd. Meldingen tar opp fire overordnede tema:

- Den beskriver hvordan kriminaliteten utvikler seg og endrer form, og hvilke utfordringer denne utviklingen gir for politiet.
- Den beskriver nåsituasjonen i politiet og utviklingen av politiets beredskapsevne etter 22. juli 2011-angrepene.
- Den beskriver hovedtrekkene i arbeidet med å gjennomføre nærpoltireformen.
- Den beskriver politiets kompetansebehov fremover.

Meldingen avsluttes med en vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av hovedprioriteringene meldingen beskriver. Regjeringen vil komme tilbake til dette i forbindelse med den ordinære budsjettprosessen.

Gjennom meldingen ønsker regjeringen å invitere Stortinget til debatt om veien videre og fortsatt utvikling av politiet.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Böhler og Jenny Klinge, fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Meld. St. 29 (2019–2020) og redegjørelse fra justis- og beredskapsministeren i Stortinget 24. oktober 2019.

Generell innledning

Komiteen vil vise til at Politimeldingen – et politi for fremtiden, er regjeringens omtalte «løypemelding» til Stortinget. Komiteen viser til at regjeringen beskriver et endret kriminalitetsbilde, og de utfordringer og behov for endringer det medfører. Videre beskriver meldingen politiets situasjon i dag og utviklingen av beredskapsevnen etter 22. juli 2011, terrorangrepene mot regjeringkvartalet og Utøya.

Komiteen viser til at regjeringen melder om at hovedtrekkene i politireformen ligger fast og evalueringen av reformen gjennomgås. Komiteen vil vise til at større politidistrikt er på plass og merker seg at regjeringen skriver i meldingen at nå er oppmerksomheten rettet mot kvalitetsdelen som gode publikumstjenester, straffesaksbehandling som holder høy kvalitet mv. Komiteen vil også vise til at regjeringen skriver i meldingen at et endret kriminalitetsbilde også betyr at politiet har behov for mer tverrfaglig kompetanse i oppgaveløsningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, hadde forventninger til stortingsmeldingen som leveres Stortinget over to år senere enn varslet fra regjeringen, men sitter skuffet tilbake. Flertallet mener meldingen i liten grad svarer opp hovedkritikken mot gjennomføringen av nærpoltireformen, og rydder ikke opp i rotet som er skapt av til sammen sju statsråder fra Fremskrittspartiet og nå med en justisminister fra Høyre. Flertallet er overrasket over at meldingen er tynn og uten de nødvendige grep for å styrke det lokale politiet, uten forpliktende grep for å styrke arbeidet med kultur og ledelse, og uten erkennelser av at det har gått galt noe sted i gjennomføringen siden 2016. Flertallet merker seg at regjeringen til en viss grad erkjenner at man ikke har lyktes med å styrke det lokale politiet, men registrerer at regjeringen ikke tar noe ansvar for dette. Flertallet er også uenige i at budsjettene for politietaten skal bli strammere fremover, slik regjeringen varsler i meldingen. Etter snart åtte år med underfinansiering av politidistriktene og en ABE-reform som kutter direkte i førstelinje og beredskapen, mener flertallet dette er å senke ambisjonsnivået for utviklingen av et synlig, effektivt og tilgjengelig politi som er til stede der folk bor.

Flertallet mener forebygging og den strafferettslige allmennpreventive virkningen har fått altfor liten plass i meldingen. Flertallet vil advare mot å ikke se sammenhengen mellom tradisjonelle lovbrudd og nye former for kriminalitet. De fleste har gjort andre tradisjonelle lovbrudd først, og en forebygging her burde ha fokus også i dag selv om det er en økning i nye former for kriminalitet for eksempel gjennom bruk av internett og digitale flater. Flertallet vil understreke at forebygging, det å hindre at kriminalitet skjer, fremdeles er politiets primærstrategi.

Flertallet er særlig bekymret for ofrenes stilling og rettssikkerhet. Flertallet vil vise til at straffesakskjeden er under stort press, saker om voldtekt og vold i nære relasjoner blir liggende i altfor lang tid i kø i straffesakssystemet. Dette tar ikke meldingen opp i seg i nærheten av hva den burde, heller ikke regjeringens og Fremskrittspartiets budsjettforlik for 2021 ryddet opp i denne uverdige køen. Ofre for kriminalitet står i lange køer, mens kriminelle får strafferabatter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til spørsmål fra Lene Vågslid til daværende justisminister Jøran Kallmyr, 25. april 2019:

«Spørsmål:

Lene Vågslid (A): Hva legger justisministeren i en «løypemelding» om politireformen og vil Stortinget få fremlagt en konkret handlingsplan fra regjeringen til hvordan reformen faktisk skal gjennomføres i tråd med både inngått forlik og vedtak fattet i Stortinget?

Begrunnelse

Nærpolitireformen trådte i kraft 1. januar 2016 og målet var blant annet at politiet skulle være mer tilgjengelig og tilstedeværende lokalt. Reformen er forankret i et forlik inngått mellom Høyre, Venstre, FrP, KrF og Arbeiderpartiet.

Flere rapporter det siste året har bekreftet at gjennomføringen av nærpolitireformen er ute av kurs. Senest i rapporten «Hvilket politi skal vi ha? Nærpolitireformen tre år etter» av Christin Thea Wathne på AFI ved Oslo Met, Helene Gundhus fra UIO og Niri Talberg fra FAFO.

Rapporten som baseres på 3 100 respondenter innad i politiet er nedslående og viser at det lokale politiets tilstedeværelse er svekket. At politiansatte opplever at det ikke er nok ressurser til å gjøre jobben sin på en god måte, og at den uformelle kontakten med nærmiljøet, som har skapt trygghet og kjennskap, er sterkt redusert til fordel for en mer kontrollerende og reaktiv tilnærming. Det kommer tydelig frem at det forebyggende arbeidet er svekket.

Videre har professorene Cathrine Filstad og Tom Karp har gjennomført ukevis med feltundersøkelser, observasjoner, samtaler og spørreundersøkelser av 4 500 politiansatte som ble presentert i en rapport i januar 2019. Filstad sier under lanseringen av rapporten at:

‘Hadde denne typen endringsprosess blitt presset gjennom i det private næringslivet så tror jeg ikke det hadde vært en eneste ansatt igjen’.

Denne rapporten viste blant annet at 80 % tror det forebyggende politiarbeidet blir enten dårligere eller samme som før på grunn av reformen, nesten 80 % oppgir at beredskapen blir dårligere eller samme som før, 90 % oppgir at tilgjengeligheten for publikum til politiet har blitt dårligere (70 %) eller samme som før, nesten ingen av de spurte har tro på målet om ett politi med tilnærmet like tjenester, nesten ingen av de spurte har tro på at reformen gir bedre ressursutnyttelse, og kun 20 % av de politiansatte oppgir at reformen gir mening.

Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) har også gjennomført flere undersevalueringer. DIFI Rapport 2019:1 viser blant annet at ambisjonsnivået i reformen bør revurderes. Det må ses i sammenheng med tilførselen av ressurser, og nye oppgaver og krav som stilles til polititjenestene. ‘Alt kan ikke bli bedre og alt kan ikke gjøres på én gang. En tydeligere prioritering mellom målene for reformen er nødvendig’, skriver Difi. Difi påpeker at en viktig utfordring i gjennomføringen av reformen er at mange, både ledere og medarbeidere, har liten tro på den.

Justisminister Jøran Kallmyr hevdet til tross for disse funnene på Politisk Kvarter på NRK i april at reformen gikk i rett retning. Justisministeren varslet en såkalt ‘løypemelding’ om politireformen til Stortinget i løpet av kort tid.»

Disse medlemmer vil vise til at daværende statsråd svarte at regjeringen skulle legge frem en melding for Stortinget i løpet av vårsesjonen 2019. Disse medlemmer vil vise til at vi nå behandler en «løypemelding» om politiet vårsesjonen 2021, to år på overtid. Disse medlemmer mener dette vakuumet har skapt uro i etaten, og stor misnøye med en reform som for lengst burde vært justert og korrigert slik at forliket og hovedintensjonen om et styrket nærpoliti kunne

nås. Disse medlemmer tar til etterretning at regjeringen ikke er i stand til dette.

Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for både 2020 og 2021 hvor disse medlemmer foreslo et eget påtaleloft og at bevilgningen til påtale i politiet må synliggjøres i et eget kapittel eller i en egen post i budsjettet. Disse medlemmer merker seg at regjeringen har uttalt at de er enig i dette, men ser ikke ut til å evne å få det gjennomført.

Disse medlemmer er enige med regjeringen i beskrivelsene som gis i meldingen når det gjelder at det er behov for en strategisk styring av politiet, behov for flere med annen utdanning som ingeniører, økonomer, psykologer, at bekjempelse av terror må involvere flere departementer og samfunnsaktører, samt at PSTs hjemmelsgrunnlag må tilpasses den oppgaven. Disse medlemmer er enige i at arbeidet med kultur og ledelse må fortsette, men mener dette arbeidet må intensiveres og gis prioritet.

Disse medlemmer mener det bør bekymre regjeringen dypt når Politiets Fellesforbund advarer sine medlemmer mot å varsle i politiet. Disse medlemmer vil vise til at Arbeiderpartiet har foreslått i Stortinget at det etableres et eget varslerombud.

Nåsituasjonen – bemanning, organisering, budsjett og IKT

Komiteen vil vise til at kapittel 4 går gjennom bemanning, organisering og IKT. Komiteen merker seg at regjeringen viser til at det er tilført 2 800 årsverk i politiet, hvor 1 700 av dem er politiutdannede, 180 er jurister og 1 000 er sivilt ansatte. Komiteen merker seg at regjeringen skriver at 1 500 av disse er ansatt i de tolv politidistriktene i landet.

Komiteen vil vise til at meldingen beskriver politiets nye organisering etter nærpolitireformen hvor politiet er organisert i tolv politidistrikt, med underliggende funksjonelle driftsenheter (FDE) og geografiske driftsenheter (GDE).

Komiteen vil videre vise til at meldingen gjennomgår budsjettet for politiet siden 2013 og regjeringens ABE-reform. Regjeringen skriver i meldingen at reformen skulle gi økonomiske gevinster som hittil er utsett.

Komiteen merker seg at meldingen viser at det er investert store beløp i IKT. Meldingen viser at politiet brukte til sammen 1,5 mrd. kroner på IKT i 2019.

Komiteen merker seg også at erfaringene har vist at flere utviklingsprosjekter har vært mer krevende enn etaten har hatt kapasitet og evne til å gjennomføre. Komiteen merker seg videre at POD vurderer at risikoen i porteføljen er for høy, for enkeltprosjekter og for porteføljen samlet sett. Komiteen registrerer at prosjekter derfor har blitt utsatt i tid og blitt dyrere enn plan-

lagt. Komiteen merker seg at ett eksempel er innføringen av nye pass og ID-kort. Komiteen viser til at POD gjennomfører tiltak i politiet for å styrke eierstyringen og IKT-styringen i politiet, noe komiteen mener er helt nødvendig.

Komiteen er enig med regjeringen i at det er et stort digitalt etterslep i etaten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er behov for en ny grundig bemanningsanalyse av politiets fremtidige oppgaver og ressursbehov. Målet om 2 politifolk per 1 000 innbyggere innen 2020 er ifølge politimeldingen et minimum for å «sikre en forsvarlig polititjeneste» i nåtid. Flertallet er positiv til måltallet, men vil hevde at det er behov for en ny analyse med anbefalinger som ser på behovet videre. Særlig vil flertallet uttrykke bekymring for at et fremtidens politi ikke må gå på bekostning av sivil spisskompetanse på forventede fremtidige oppgaver. Analysen bør munne ut i en anbefaling om bemanningsbehov for sivile stillinger og mål for politidekningen i Norge i tiårene framover.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er behov for en ny grundig analyse av politiets fremtidige oppgaver og behov, slik dette flertallet har foreslått gjennom hele stortingsperioden. Dette flertallet vil vise til at da rapporten «Politiet mot år 2020» kom i 2008, der målet om 2 politifolk per 1 000 innbyggere innen 2020 ble lansert, het det at dette var et minimum for å «sikre en forsvarlig polititjeneste». Siden 2008 har det skjedd store endringer i politiets oppgaveportefølje, og dette flertallet mener det trengs en ny grundig bemanningsanalyse. Dette flertallet mener det er behov for å fortsette å styrke den samlede politikraften også etter 2020.

Dette flertallet viser til tidligere fremmet forslag i forbindelse med budsjettinnstillingen:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og politiets forventede framtidige oppgaver. Analysen bør munne ut i en anbefaling om bemanningsbehov for sivile stillinger og mål for politidekningen i Norge i tiårene framover.»

Dette flertallet beklager at regjeringen og Fremskrittspartiet stemte ned forslaget i forbindelse med budsjettet for 2021.

Dette flertallet mener det er oppsiktsvekkende at regjeringen legger frem en politimelding uten omtale

av organisert kriminalitet og den trusselen dette utgjør både for enkeltmennesker og samfunnet som helhet. Dette flertallet understreker at regjeringen knapt har viet fagfeltet noe interesse, og at det nesten ikke er nevnt verken i statsbudsjettet eller tildelingsbrevene til Politidirektoratet de siste årene. Dette flertallet er kjent med at ressursene i politidistriktene som jobber kontinuerlig med å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet, er kraftig nedbygget under denne regjeringen, og i enkelte politidistrikt er det svært få dedikerte politifolk og påtalejurister som jobber med dette enorme kriminalitetsfeltet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet har fremmet et forslag om kraftig satsing mot organisert kriminalitet, jf. Dokument 8:55 S (2020–2021).

Disse medlemmer vil understreke at vi trenger å møte organisert kriminalitet og kriminelle nettverk med en annen type politiarbeid enn etterforskning av enkelthendelser. Det krever et langsiktig og kontinuerlig arbeid for å avdekke gjengenes og bakmennenes virksomhet. De er profesjonelle og bedriver sin kriminalitet hele tida, også når det ikke skytes eller knivstikkes. Da må også politiet jobbe med dem dag ut og dag inn i måneds- og årevis. Dette kontinuerlige arbeidet er blitt svekket etter den såkalte Nærpolitireformen i 2016. Da ble de egne seksjonene for organisert kriminalitet fjernet som sådan i alle politidistrikt, og lagt inn under store felles enheter for alle typer alvorlig kriminalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at antall oppdrag for politiet har hatt en kraftig vekst og var i 2019 på over 821 000 oppdrag mot knapt 728 000 i 2015. Flertallet mener det er viktig at alle problemer og kriminalitetstyper må balanseres, og at politiet møter de samme utfordringer som samfunnet for øvrig både på internett, i husholdninger og i det offentlige rom.

Flertallet viser til at regjeringen skriver mye om robuste fagmiljøer uten å definere hva et robust fagmiljø er eller hvor mange som behøves for å etablere dette. Regjeringen vier mye omtale til politiets tilstedeværelse på internett, men skriver svært lite om hva dette innebærer. Politidistriktenes nettpatruljer og deres tilstedeværelse er varierende, og det er ikke døgnbemannede nettpatruljer i noen politidistrikt. Det er vesentlig forskjell på å være til stede i sosiale medier og det å drive med etterforskning, bevissikring og avverging av straffbare forhold via IKT-plattformer. Videre inneholder ikke meldingen en drøfting knyttet til hva politiets bruk av kommersielle plattformer som Facebook, Instagram og Snap Chat medfører. Eventuelle tips, personopplysninger, bilder, videoer mv. som politiet mottar over dis-

se plattformene, lagres automatisk hos de nevnte selskapene og blir deres eiendom.

Flertallet mener et av hovedmålene med politiets arbeid må være å bekjempe kriminaliteten før den oppstår. Et lokalt politi med gode kontakter og oversikt over lokalsamfunnet er blant de viktigste virkemidlene vi har. Flertallet viser til at de ti grunnprinsipper for norsk politi må opprettholdes og videreutvikles som grunnpilarer, og politiet i fremtiden må gis bedre rammevilkår for å utføre blant annet politiets primærstrategi, altså kriminalitetsforebygging.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Politimeldingen ble lagt frem for Stortinget den 23. juni 2020. Meldingen er en viktig oppsummering av hva den borgerlige regjeringen har gjort i politisektoren de siste årene, og den kartlegger behovene politiet har fremover og hvordan regjeringen ønsker å utvikle politiet videre. Meldingen gir videre en statusrapport om gjennomføring og videreutvikling av politireformen, oppfølgingen av beredskapsevnen etter 22. juli og Gjørvi-kommisjonens rapport, og peker ut en retning for hvordan politiet kan møte fremtidens utfordringer på bakgrunn av et endret kriminalitetsbilde. Meldingen omhandler også styringen av politiet, politiets rolle og ansvar under covid-19-pandemien, og kultur og ledelse i politiet.

Disse medlemmer viser til at helt siden regjeringen tiltrådte i 2013, har styrking av politi og beredskap vært en hovedprioritet. Det er gjennomført en formidabel satsing på å øke antall politifolk, kjøpe nytt utstyr, teknologi og modernisering av utdaterte systemer og styrking av den skarpe beredskapen. Kriminalitet som tidligere gikk under radaren, blir i større grad etterforsket og oppklart. Politidistriktene er færre, større og likere, og politiet er organisert på en mer hensiktsmessig måte. Politiet trener mer, både på egenhånd og sammen med andre nødetater. Disse medlemmer viser til at vi har fått et mer profesjonelt og moderne politi som kan håndtere kriser mer effektivt og med høyere kvalitet enn før, og forhindre og etterforske alvorlig kriminalitet som vold og overgrep på internett. Det er med politireformen for første gang innført responstider, og politiet måles nå i ulike kategorier på dette. Disse medlemmer vil også trekke frem store investeringer som er gjort i det nye beredskapssenteret på Taralrud der politiet fra hele landet skal kunne trene, og innkjøpene av helt nye politihelikoptre.

Disse medlemmer viser til at politiet til tross for store omveltninger som følge av reformen, fremdeles nyter høy tillitt blant befolkningen. Det viser innbyggerundersøkelsen som foretas årlig. Politiet leverer svært mye godt politiarbeid i Norge. Disse medlemmer står ved at det var helt nødvendig å fornye politisektoren og tilpasse det en ny fremtid og ny kriminali-

tet. Politiets prioriteringer og innsats skal være oppdatert og i tråd med et endret kriminalitetsbilde. Politimeldingen bekrefter i stor grad det som var en viktig motivasjon for å reformere politiet: nemlig at den tradisjonelle kriminaliteten synker, mens mer og mer kriminalitet flytter seg over på digitale plattformer, på tvers av politidistriktene og på tvers av landegrensene. Disse medlemmer viser til at politireformen ble vedtatt i 2015, og den har de siste seks årene gitt oss et politi som er mye bedre i stand til å håndtere den beskrevne utviklingen. Disse medlemmer viser til at vi har fått like- re tjenester med bedre kvalitet.

Disse medlemmer viser til at kriminaliteten vil fortsette å endre seg i tiden fremover, og at det å utvikle og satse på norsk politi i takt med samfunnsutviklingen er en oppgave som aldri blir ferdigstilt. Disse medlemmer viser til at Politimeldingen adresserer mange av behovene som skal imøtekommes fremover, blant annet kompetansebehovet og behovet for mer tverrfaglig kompetanse i politiet, samtidig som bachelorutdanningen ved PHS fortsatt skal være bærebjelken ved rekruttering til politiet. Den fastslår også at politiets samarbeid med kommunene skal videreutvikles, og det skal satses mer på politikontaktordningen slik at politiets forebyggingsarbeid blir enda bedre, at satsingen og prioriteringen av barn og unge skal fortsette, forbedringsarbeidet innenfor straffesaksområdet skal fortsette, at arbeidet med nasjonal sikkerhet og styrking av beredskapsressursene skal fortsette og at ressursbruken i politi- og lensmannsetaten må effektiviseres. Videre foreslår regjeringen konkret at det skal satses mer på den mest alvorlige kriminaliteten, det foreslås lengre lagring av IP-adresser for å mer effektivt bekjempe overgrep på nett, det foreslås at politiet skal ha rett til full erstatning for skader som oppstår under pålagt trening, det skal på plass flere publikumstjenester på nett, det åpnes for mobile enheter som skal tilby polititjenester nærmere der folk bor, det kommer en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner, forsøk med elektrosjokkvåpen i utvalgte politidistrikter videreføres og det åpnes for at private aktører kan bistå politiet i større grad med fangetransport for å frigjøre tid i politiet.

Disse medlemmer viser til at det er 18 000 årsverk i norsk politi, en økning på over 3 000 siden 2013. Da er det viktig både å vurdere hvilke arbeidsmetoder, verktøy og juridiske rammer politiet har for sitt arbeid, og om det er mulig å oppnå både mer og bedre innsats med de ressursene politiet i dag har. Disse medlemmer mener derfor det er riktig at regjeringen i Politimeldingen varsler at den skal kartlegge hva politiet bruker tid og kapasitet på.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at politiet skal være synlig der folk er og at folk opplever trygghet. Det betyr økt tilstedeværelse på nett, i byene og i distriktene. Hvert av våre tolv politidistrikt har

fått en jevn tilstrømning med flere operative politifolk gjennom sju år med borgerlig regjering. I dag er målet om to politifolk per 1 000 innbygger nådd. I forbindelse med koronautbruddet ble det også ansatt 400 midlertidige operative politifolk. Disse stillingene ble med årets statsbudsjett omgjort til faste stillinger, som skal fordeles jevnt utover i politidistriktene i hele landet når behovene i forbindelse med koronapandemien avtar.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det er opp til hver enkelt politimester i hvert politidistrikt å fordele sitt mannskap der det er behov, og der kriminalitetsbildet viser at det trengs mer politi. Disse medlemmer mener det er en politioppgave og ikke en politikeroppgave å detaljstyre hvor hver enkelt politiansatt skal arbeide innenfor sitt politidistrikt. Disse medlemmer viser til at politimeldingen stadfester at dagens struktur ligger fast, og at det ikke skal gjøres endringer i tjenestestrukturen med mindre man lokalt ønsker noe annet. Det er også stadfestet at fremtidig styrking av politiet skal skje ute i distriktene. En ytterligere satsing på politikontaktordningen, flere politifolk til fordeling på distriktene og flere mobile enheter som kan levere polititjenester der folk bor, gir oss et godt nærpoliti også i distriktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at overgrep mot barn er et saksområde som også stiller krav til politiet og påtalemyndigheten. Flertallet understreker at det er nødvendig å ha tilgjengelig god kompetanse for å kunne foreta barneavhør og medisinske undersøkelser. Dette krever erfaring i hva som er å anse som mulige bevis, bevissikring og -vurdering, innsikt i kompetanse hos samarbeidende etater, og tilstrekkelig erfaring og faglig tyngde. Flertallet viser til at det ble allerede i 1994, med bakgrunn i St. meld. nr. 53 (1992–1993), etablert et avsnitt for seksuelle overgrepssaker i Kripos.

Flertallet viser videre til at den formidable innsats som har blitt gjort i blant annet Vest politidistrikt og Sør-Vest politidistrikt knyttet til OP Dark Room og OP Spiderweb, nå er lagt ned som egne prosjekter og overført til ordinær linje, noe som innebærer at denne satsingen må kjempe mot andre prioriterte fagområder om de samme knappe ressursene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det bildet som regjeringspartiene forsøker å skape med at et politi sentralisert til de største byene er kvalitativt bedre enn flere politifolk spredt på politiposter og lensmannskontor, er feil. Disse medlemmer viser til at så å si alle andre land vi sammenlikner oss med klarer å kombinere både lokal tilstedeværelse og tyngre fagmiljøer enten det er

på internett, organisert kriminalitet, økonomisk kriminalitet eller overgrep.

Disse medlemmer viser til at regjeringen mener at veksten i politiet fremover i hovedsak skal komme ved de geografiske driftsenhetene. Disse medlemmer ønsker flere politifolk enten i bygd, tettsted eller i by. Disse medlemmer understreker at dette ikke nødvendigvis vil medføre mer politi på lensmannskontor og tettsteder da disse tilhører en geografisk driftsenhet. Disse medlemmer mener regjeringens og Fremskrittspartiets sentralisering av politiet vil fortsette med denne prioriteringen da det ikke ligger noe hinder for at samtlige nyansatte havner ved politidistriktenes hovedsete da disse også er geografiske driftsenheter.

Disse medlemmer viser samtidig til Riksrevisjonens dokument 3:5 (2020–2021) som avdekker et stort behov for en styrking blant annet av digitalt politiarbeid som er plassert ved politidistriktenes funksjonelle driftsenheter. Disse medlemmer mener det er viktig at politimestrene får større rom for å vurdere hvor han eller hun vil ansette personell i eget distrikt ut fra lokale vurderinger og behov.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet understreker behovet for tilstedeværende politi i lokalsamfunn i hele Norge også fysisk. Disse medlemmer viser til at konsekvensene av nedlagte lensmannskontor og politiposter i byene har ført til større avstand mellom politiet og innbyggerne. Disse medlemmer mener det er like viktig for folk i bydelene i byer som Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand å ha et lokalpoliti som de kjenner som det er for folk i bygd eller tettsted. Disse medlemmer mener det er viktig at politiet desentraliseres også i byene i tillegg til større tilstedeværelse i bygd og tettsted.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringen hadde gode intensjoner med nærpelitireformen, der reformen skulle resultere i styrket lokalt forankret og integrert politi i lokalsamfunnet. Dette medlem vil understreke at den såkalte nærpelitireformen er, slik dette medlem ser det, denne regjeringens største fiasko. Intensjonen er langt fra evnen til å gjennomføre. At regjeringen har skiftet justisministre omtrent en gang i året, kan være en del av forklaringen på at reformen har sporet av.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at til tross for at regjeringen hardnakket hevder at politireformen er en desentraliseringsreform – ikke sentraliseringsreform – er situasjonen i realiteten annerledes. Dette fremgår av regjeringens stortingsmelding lagt frem i fjor, hvor befolkningen mener politiet har vært mindre synlig og mindre tilgjengelig de siste årene.

Disse medlemmer viser også til gjentatt kritikk fra politiet selv i media og tall fra Arbeidsforskningsinstituttets rapport fra 2019, hvor politiet selv mener at hverdagen er så sentralt styrt at det gir lite rom til lokal tilpasning. Ifølge rapporten kommer det blant annet fram at åtte av ti politifolk er «helt uenig» eller «litt uenig» i at reformen gir et bedre polititilbud. Samtidig viser rapporten at nesten to tredeler av de spurte sier de har en dårlig følelse ved arbeidsdagens slutt, «fordi de ikke fikk tid eller hadde ressurser til å gjøre en så god jobb de ønsket».

Disse medlemmer viser også til forskning gjort av Politihøyskolen 2019, ved førsteamanuensis Vanja Lundgren Sørli på politireformen. I forskningen kritiseres reformen for flere svakheter, og det kommer frem at politiet nå sliter med å gjennomføre grunnleggende oppgaver. Disse medlemmer vil trekke frem at kritikken særlig peker på svekket sikkerhet for befolkningen, ofre og utøvere av kriminalitet. Det er generelt et dårligere servicetilbud for befolkningen nå sammenlignet med før. Disse medlemmer vil særlig peke på at det også trekkes frem en økning i helseskadelig arbeidsmiljø for svært mange ansatte i politiet.

Disse medlemmer mener reformen har ført til at politiet nå står fjernere fra folk enn før, noe som bekymrer Sosialistisk Venstreparti. Videre mener disse medlemmer at politiet i dag sliter med å gjennomføre grunnleggende oppgaver som service, bistand og ikke minst forebygging. Dette er svært viktige deler av samfunnsoppdraget som må være på plass, for at man skal ha en velfungerende politietat som er til stede for innbyggerne.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener Politireformen har svært ambisiøse mål. Det skal utvikles både robuste fagmiljøer som er rustet til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsutfordringer, og et kompetent og effektivt nærpoliti der befolkningen bor.

Dette medlem vil understreke at det er et alvorlig samfunnsproblem at mange mennesker lever med vold, overgrep og trusler. Politiet mangler fortsatt kapasitet og evne til å prioritere denne typen kriminalitet. Altfor mange voldtekter og overgrep blir ikke oppklart av politiet. Dette medlem gir ikke opp gjentatte forsøk på å få igjennom et taktskifte i etterforskningen av slike saker.

Dette medlem mener at tiltaket mot vold og overgrep i nære relasjoner trenger ytterligere styrking. Vold og voldtekt i nære relasjoner er en av mest utbredte lovbrudd i Norge. Nærmere én av ti kvinner i Norge rapporterer at de er blitt utsatt for vold eller voldtekt. På tross av norsk lovgivning og norske internasjonale forpliktelser blir svært mange av disse sakene henlagt, og kun et lite fåtall fører til domfellelse. Dette medlem

understreker derfor at norske myndigheter ikke i tilstrekkelig grad evner å beskytte mot vold og voldtekt i nære relasjoner. Dette rammer flere tusen ofre i Norge, men forhindrer i tillegg Norge i å ta en lederrolle i dette arbeidet internasjonalt. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor det også foreslås en ytterligere styrking, med 15 mill. kroner ut over statsbudsjettet for 2021. Midlene er tiltenkt etterforskning av vold og overgrep i nære relasjoner herunder digital etterforskning av anmeldte seksuallovbrudd, og til satsingen på Barnehus.

Dette medlem mener det er viktig at fremtidens politi også fortsetter å øke kompetanse innenfor miljøkriminalitet i tillegg. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett hvor det foreslås å styrke Økokrim med 5 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag. Dette medlem mener det bør lages en opptrappingsplan for blant annet å styrke kapasiteten til Økokrim gjennom øremerkede midler til å bekjempe miljøkriminalitet.

Dette medlem understreker viktigheten av at maktutøvelse overfor befolkningen i Norge skal ligge til politiet. Dette medlem stiller seg negativ til at regjeringen ønsker å åpne opp for at andre etater eller private kan bistå politiet i forhold til varetektsinnsatte.

Avansert kriminell kommunikasjon

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at kriminelle nettverk og gjenger bruker avansert kommunikasjon. Dette kan være krypterte applikasjoner for telefoni, e-post, chat og kryptovaluta, det mørke nettet osv. Flertallet viser også til at erfarne kriminelle også kommuniserer fysisk for ikke å etterlate elektroniske spor, noe som innebærer at politiets spanere og informantbehandlere må ha betydelig større kapasitet til blant annet å følge aktuelle personer hele døgnet.

Flertallet viser til at i mye av politiets etterforskning spiller beslag i telefoner og datautstyr en stor rolle. Det er svært tidkrevende og ressurskrevende å gjennomgå og analysere innholdet i disse beslagene. Etter en dom i EMD-domstolen 17. desember 2020 sendte Riksadvokaten samme dag ut et midlertidig direktiv som har skapt stor usikkerhet i politiet om håndtering av slike beslag.

Flertallet viser til at justisministeren i et skriftlig svar av 12. januar 2021 skriver at dette direktivet innebærer at «mistenktes pretensjon om at et beslag inneholder opplysninger som er vernet av straffeprosesslovens paragraf 119, skal legges til grunn med mindre den er åpenbart uriktig». En av advokatene i EMD-saken uttalte straks at politiet ikke lenger kan gå inn i telefoner eller databeslag når eieren sier det er kommunikasjon med advokat, lege eller prest på telefonen eller i e-pos-

ter. Isteden skal alle beslag i mobiltelefoner, nettbrett, datamaskiner m.m. sendes til tingrettene for gjennomgang, hvis ikke påstander om at det fins kontakt med advokater mm på dem er «åpenbart uriktig».

Flertallet vil påpeke at tingrettene ikke har ressurser og kompetanse til å møte denne nye store oppgaven og analysere kryptert kommunikasjon. Det er dermed stor fare for at mye viktig etterforskning kan stanse opp. Flertallet mener det haster at justisministeren i samarbeid med politiet og riksadvokaten kommer fram til en løsning som kan erstatte det midlertidige direktivet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at her må man ivareta både hensynet til EMD-dommen og til at etterforskning og gjennomgang av beslag i telefon- og datautstyr ikke må stoppe opp.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid med Riksadvokaten og Politidirektoratet har startet et arbeid med henblikk på å vurdere hvilke regelverksendringer som er nødvendige. Departementet etterstreber å finne en løsning som overholder Norges folkerettslige forpliktelser, men som ikke står i veien for effektiv kriminalitetsbekjempelse.

ABE-reformen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen (ABE-reformen), som ble innført fra 2015. Reformen er et ledd i regjeringens produktivtetsarbeid, og har som mål å stimulere forvaltningen til å bruke ressursene mer effektivt. Flertallet viser til at justissektoren er spesielt sårbar for negative effekter av ABE-reformen, fordi tiltaket lett rammer drift og dermed noen av dem som i størst grad er underlagt statens kontroll eller er avhengige av at staten hjelper til når de har vært i utsatte posisjoner. Dette gjelder blant annet oppfølging av domfelte under soning, samt etterforskning av anmeldte seksuallovbrudd, spesielt vold og overgrep i nære relasjoner. Flertallet viser til at ABE-reformen skal redusere unødvendig byråkrati og administrasjon, men ikke være et påskudd for å redusere personell i tjenestelinjen innenfor sektoren. Flertallet viser til manglende dokumentasjon på at ABE-reformen har fungert effektiviserende, og viser også til flere bekymringsmeldinger fra aktører i justissektoren om at ABE-reformen har ført til færre ressurser til grunnleggende oppgaver innenfor sektoren. Det er derfor oppsiktsvekkende at dette grepet som høyrreregjeringen har

innført, ikke vies mer plass i denne meldingen, og at effektene av den ikke behandles spesielt.

Flertallet mener hovedårsaken til at flere av politidistriktene våre har stort merforbruk, ikke klarer å holde responstider flere steder og at det er en propp i straffesakskjeden, er fordi høyrreregjeringen har underfinansiert «Nærpolitireformen». Flertallet vil vise til at reformen ikke skulle bli en sparereform. Til tross for inngåtte forlik og vedtak i Stortinget har høyrreregjeringen levert altfor stramme driftsbudsjett til politiet i flere år. Flertallet vil vise til at konsekvensen av dette sammen med regjeringens feilslåtte ABE-reform, er store kapasitetsproblemer.

Styring og organisering

Komiteen er enig med regjeringen i og mener det er grunnleggende viktig at med politiets rolle som samfunnets sivile maktapparat, med monopol på bruk av legitim fysisk makt på vegne av staten, fordrer det at politiet er underlagt sterk politisk og juridisk kontroll.

Komiteen vil vise til at regjeringen i meldingen går gjennom ansvarsforholdene i politiet og styringen i politiet som skjer på tre nivåer.

Komiteen vil vise til at politiets sentrale funksjon i samfunnet gjenspeiles i den store politiske interessen for å styre hva politiet skal gjøre, og hvordan det skal gjøres – gjerne også når og hvor. Få norske offentlige virksomheter er utsatt for et så stort «styringstrykk» som politiet. Komiteen merker seg at regjeringen skriver at dette skaper utfordringer for effektiv ressursbruk.

Komiteen merker seg videre at politiet er styrt av et omfattende sett av krav til organisering, oppgaveutførelse, aktiviteter mv. gjennom den ordinære styringsdialogen, men også gjennom et tyvetalls handlingsplaner som stiller til dels svært detaljerte krav til politiets virksomhet og binder opp ressurser.

Komiteen vil vise til at regjeringen skriver i meldingen at en ikke ubetydelig del av bevilgningene til politiet er øremerket til bestemte formål, som antall ansatte med politiutdanning, dyrevelferds kriminalitet, antall uttransporteringer av utlendinger, ansettelse av nyutdannede fra Politihøgskolen mv. Komiteen viser til at regjeringen mener at dette gjør det krevende å disponere ressursene i tråd med prinsippene om god mål- og resultatstyring.

Komiteen merker seg at regjeringen viser til et eksempel om at måltallet om to polititjenestepersoner per 1 000 innbyggere reduserer handlingsrommet til politidirektør og politimestre, og binder opp ressurser slik at fleksibiliteten reduseres og det blir vanskeligere å ivareta andre behov. Komiteen merker seg også at meldingen beskriver at mangel på samsvar mellom mål og krav på den ene siden og tilgjengelige ressurser på den annen, er en kjent problemstilling i styringsteorien.

Dersom mål og krav ikke er avstemt med ressursene som fins tilgjengelig for å nå dem, vil de i mange tilfeller kunne oppfattes som urealistiske og mindre forpliktende for de involverte aktørene.

Komiteen merker seg at regjeringen mener at handlingsplaner er gode styringsverktøy, men at de også kan utgjøre styringsutfordringer.

Komiteen vil vise til at meldingen beskriver politiets særavtale om arbeidstid for politi- og lensmannsetaten (ATB). Komiteen registrerer at regjeringen i meldingen beskriver forskjeller mellom arbeidstidsavtaler i Norge og Sverige. Komiteen merker seg at regjeringen vil at POD skal vurdere om forskjellene mellom Norge og Sverige kan forklares gjennom ulikheter i avtaleverket.

Komiteen merker seg at kapittel 5 videre blant annet gjennomgår behovet for mer strategisk styring av politiet, at det er viktig med mer langsiktighet og overordnede prioriteringer. Komiteen registrerer også at regjeringen varsler i meldingen at politibudsjetten vil bli strammere framover. Regjeringen varsler videre at regjeringen vil gjennomgå deler av politiets oppgaveportefølje og viser til at dette arbeidet skal ses i sammenheng med oppfølgingen av NOU 2019:14 Tvangsbegrensningsloven.

Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen også beskriver et behov for å se videre på grensesnittet mellom spesialistmiljøene i politiet.

Komiteen vil vise til at regjeringen i meldingen skriver at ressursfordelingen mellom GDE og FDE må justeres. Komiteen merker seg at regjeringen melder om at ressurser bør flyttes fra FDE til GDE når det er hensiktsmessig.

Komiteen vil vise til at meldingen viser til at digitalisering av tjenester og prosesser er avgjørende for å få til effektivisering. Meldingen legger også vekt på at politiet skal være tilgjengelig med tjenester og god service overfor befolkningen og virksomheter på nett og i sosiale medier.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, reagerer på graden av overdreven målstyring i politiet og mener den sterke formen for New Public Management gir svært uheldige resultater. Flertallet vil vise til tilbakemeldinger fra både Politiets Fellesforbund, NTL og Politijuristene som peker på at det trikses mye med tall for at det skal se fint ut på papiret uten at det gir seg utslag i økt politikraft. For eksempel ansettes en rekke politiutdannede i sivile stillinger for å tilfredsstille måltall om to politifolk per 1 000 innbygger. Flertallet vil vise til at den rødgrønne regjeringen sørget for både å øke opptaket til Politihøgskolen og å sette mål for både sivile stillinger og politistillinger. Flertallet mener det å ansette poli-

tifolk i sivile stillinger for å tilfredsstille måltall er et resultat av den svært uheldige kombinasjonen med dårlig økonomi i distriktene og stramme pålegg om måloppnåelse på politistillinger. Flertallet mener også at så lenge store deler av veksten i politistillinger har kommet i særorganene og i øvre ledd av de nye politidistriktene, så viser dette at definisjonen av måltallet må justeres. Flertallet mener det er behov for færre måltall, og at de måtallene man velger å ha må være klarere definert og justert i tråd med hva politiets oppgaver faktisk er og hva som styrker samfunnsoppdraget.

Flertallet mener nøkkelen til økt politikraft er gjennom å knytte mål om flere politifolk og sivile opp mot hva som er oppgavene til politiet. Dette er lite problematisert i meldingen, og flertallet mener at det er nødvendig å ta en gjennomgang av om måltallet for politibemanningen er riktig definert i dagens situasjon. Flertallet mener det er et stort problem og ikke minst ansvar for regjeringen at man ikke har klart å sørge for at de nye stillingene har gitt politiet økt tilstedeværelse og synlighet i våre lokalsamfunn.

Flertallet viser til politiets innbyggerundersøkelser. Flertallet mener det er flott at omtrent åtte av ti respondenter har ganske høy eller høy tillit til politiet. Flertallet understreker at dette er noe politiet har bygget opp som en sentral samfunnsinstitusjon med omtrent 900 år lang historie.

Flertallet vil uttrykke bekymring for at de som har vært i kontakt med politiet og vært utsatt for kriminalitet, har lavere tillit enn gjennomsnittet. Flertallet har merket seg at representanter fra regjeringen forsøker å ta befolkningens tillit til inntekt for nærpoltireformen. Flertallet finner det derfor nødvendig å påpeke at andelen som hadde ganske høy eller høy tillit til politiet var større i 2009, 2010 og 2014 enn i 2020.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg også at regjeringen i Politimeldingen slår fast at de vil utrede fordeler og ulemper ved å skille politi og påtalemyndighet. Disse medlemmer mener imidlertid at kunnskapsgrunnlaget her allerede i dag er omfattende og tilstrekkelig ettersom spørsmålet har vært gjenstand for flere utredninger i årenes løp, og gir godt nok grunnlag for å slå fast at det er tjenelig å skille politi og påtalemyndighet. Disse medlemmer viser til at et slikt skille allerede i dag er gjennomført i en rekke land, og man har solid kunnskap om de erfaringer som er gjort og hvilke fordeler et slikt skille fører med seg. Disse medlemmer ser derfor ikke behov for å utrede et slikt skille ytterligere, og mener at et slikt skille mellom politi og påtalemyndighet kan innføres umiddelbart.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å skille politi og påtalemyndighet.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til innbyggerundersøkelsen i 2014 hvor 25 av daværende 27 politidistrikt hadde høyere tillit til politiet enn landsgjennomsnittet for undersøkelsen i 2020. Disse medlemmer understreker videre at ved åtte av de ti politidistriktene der tilliten blant innbyggerne er høyest i 2014 er nå både politidistriktet og stedlig politimester borte.

Disse medlemmer viser til de advarslene Senterpartiet har kommet med mot utviklingen siden reformen ble vedtatt, og understreker at innbyggerundersøkelsene viser at tilliten til politiet blant folk i små kommuner er betydelig lavere enn i store kommuner, og at avstanden mellom store og mindre kommuner er økende.

Responstid

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, deler bekymringen fra Politiets Fellesforbund og merker seg at deres leder Sigve Bolstad på Lokalsamfunnskonferansen den 18. januar 2021 uttalte følgende:

«Nå må man erkjenne at man ikke har lyktes med målet om at politiet skal komme tettere på befolkningen. Kompetansemiljøene og den spisse beredskapen i norsk politi er styrket, uten at man har fått på plass den lokale tilstedeværelsen og hverdagsberedskapen som trengs. Det har igjen gitt dårligere rom for forebygging.»

Flertallet viser til at Politiets Fellesforbunds egne undersøkelser viser at omtrent 75–80 pst. av deres medlemmer mener politiet ikke har blitt nærmere og mer tilgjengelig for folk etter reformen. Flertallet viser til politiets egen medarbeiderundersøkelse fra 2020 hvor denne måloppnåelsen er rangert desidert lavest av de ansatte.

Flertallet har merket seg at justisministeren proklamerte i media i høst at politiet når responstidskravene og at ting går i riktig retning. Flertallet understreker at politiets responstidmåling i 2016 var bedre enn både 1. og 2. tertial 2020. Flertallet minner om at 2020 var et spesielt år med store perioder med nedstengning og begrenset sosial kontakt, noe som også medfører mindre gjøremål for politiet.

Flertallet viser til at Politidirektoratet fra og med 2. tertial 2020 kun rapporterer på responstidskrav innenfor 80 pst. og ikke til medianen av oppdragene. Flertallet viser til Prop. 61 LS (2014–2015) hvor det fremkommer responstidskrav i begge de ovennevnte kategorier. Flertallet understreker at responstiden på mediankravene ikke ble nådd i 1. tertial, og at endringen i rapporteringen fremstår som et forsøk på å

fremstille politiets responstid bedre enn den faktisk er. Flertallet mener halveringen i rapportering på responstid verken er forankret i Stortinget eller fører til korrekt bilde av faktisk responstid.

Flertallet viser til at politiet ikke nådde responstidskravene i åtte av tolv politidistrikt per 2. tertial 2020, og at politiets egen kapasitetsundersøkelse på det politioperative området viser at gjennomsnittlig responstid i de 20 pst. av tilfellene som ikke fremkommer av responstidstatistikken er på over 50 minutter på steder med under 2 000 innbyggere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser videre til politiets responstidsmålinger hvor det fremkommer at politiet brukte lengre tid på å nå frem til akutte oppdrag på små og/eller mellomstore steder i Sør-Øst, Oslo, Sør-Vest, Vest, Møre og Romsdal, Troms og Finnmark per 2. tertial 2020 enn før de massive strukturendringene med nedleggelse av 15 politidistrikt og 120 lensmannskontor. Dette i sterk kontrast til målsettingen i nærpolitireformen, Prop. 61 LS (2014–2015):

«vesentlig og målrettet forbedring av responstiden fram mot 2020.»

Disse medlemmer viser til

«Evalueringsrapport om terrorhendelsen i Bærum 10. august 2019» hvor det blant annet følgende fremkommer når det gjelder politiets lokale forankring og integrering i lokalsamfunn: «Først og fremst illustrerer hendelsen viktigheten av lokalkunnskap (...)».

Disse medlemmer mener at lokalkunnskapen dessverre har blitt svekket både i by, tettsted og bygd som følge av nærpolitireformen. Disse medlemmer viser til at over 120 lensmannskontor ble lagt ned i 2017 og 350 politiårsverk ble sentralisert bort fra en rekke lokalsamfunn over hele landet.

Disse medlemmer viser til at lederne for de nordiske politiforbundene i november 2016 skrev et innlegg i Aftenposten der de advarte mot konsekvensene av nærpolitireformen som trekker politiet lenger unna folk. Disse medlemmer viser til at forskning blant annet fra Politihøgskolen og OsloMet, DFØs følgeevaluering av nærpolitireformen og tilbakemeldinger både fra politiets egne ansatte og innbyggerne viser at det har vært en massiv sentralisering av politiet i Norge.

Disse medlemmer viser til at det danske Folketinget før jul endret kursen for dansk politi og vil flytte politifolk fra administrative jobber på kontorene i København til politistasjoner over hele landet. I tillegg oppretter danskene 20 nye lokale politistasjoner. Disse medlemmer viser til at politi i hele Europa vektlegger nærhet til innbyggerne gjennom lokal, fysisk til-

stedeværelse både for forebygging, men også for kriminalitetsbekjempelse og beredskap.

Disse medlemmer mener den modellen norsk politi har hatt i snart 900 år med et lokalt forankret politi som er integrert i lokalsamfunnet ikke kan erstattes med en politibetjent som møter politisk og administrativ ledelse i kommunen noen dager i måneden. Disse medlemmer mener politiets ti grunnprinsipper må ligge til grunn for den videre utviklingen i politi- og lensmannsetaten.

Disse medlemmer er kritiske til den utviklingen politi- og lensmannsetaten har hatt de siste årene med en stadig mer toppstyrt og byråkratisk ledelse av politiet. Disse medlemmer mener at myndigheten i større grad skal spres ut blant politi- og lensmannsettens dyktige ledere fremfor den enormt byråkratiske utviklingen som skjer under denne regjeringen.

Politidirektoratets rolle

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at Riksrevisjonens dokument 3:5 (2020–2021) er nok en undersøkelse som fremmer alvorlig kritikk mot POD. Flertallet viser til at kritikk fra både Riksrevisjonen og andre rapporter er hovedregelen og ikke unntaket. Flertallet mener POD ikke har oppfylt den intensjon og det formål direktoratet hadde da det ble opprettet. Flertallet er sterkt kritisk til at POD blant annet har prioritert å ansette 15 kommunikasjonsrådgivere i egen organisasjon fremfor eksempelvis svært viktig personell innenfor digitalt politi-arbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er sterkt kritisk til den enorme konsulentbruken til POD som i perioden 2014–2019 var på over 5,45 mrd. 2019-kroner.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til den kraftige økningen i antall byråkrater i sentralt politibyråkrati under Fremskrittspartiets og Høyres justisministre siden 2013. Disse medlemmer viser til at Politidirektoratet (POD), Politiets IKT-tjeneste og Politiets Feljestjenester har vokst med over 725 årsverk siden 2013. Disse medlemmer mener en slik vekst ikke kan forsvares og heller ikke gir innbyggerne, næringsliv eller myndigheter bedre kriminalitetsbekjempelse, forebygging eller beredskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at man de senere år har sett en utvikling der byråkratiet i politiet blir stadig større. Dette medfører betydelige årlige kostnader til byråkrati, der særlig Politidirektoratet har blitt unødvendig stort, samtidig som beslutningslinjene fra folkevalgte organ til det operative politi har blitt lange.

Disse medlemmer viser til at mens norsk politi tidligere var en pyramide som var tungt bemannet på bunnen og tynt på toppen, har denne balansen nå skiftet, og ressursene har blitt flyttet bort fra det operative arbeidet og blir i dag i stedet brukt på unødvendig byråkrati.

Disse medlemmer viser som nevnt ellers i sine merknader til at en forutsetning for å skape en trygg hverdag for landets innbyggere og ivareta rikets sikkerhet, er at politiet har tilstrekkelig med ressurser til å utøve sitt samfunnsoppdrag på en forsvarlig og tilstrekkelig måte. Disse medlemmer viser til at dette krever betydelig ressurstilførsel, og disse medlemmer mener det er viktigere å prioritere ressurser til å styrke det operative politiarbeidet fremfor å bidra til å bygge opp et unødvendig stort byråkrati. Disse medlemmer mener det er viktig å sørge for kortere beslutningslinjer mellom ledelse og politidistriktene, og at det er viktig å sørge for at ressursene tilføres der det viktigste arbeidet gjøres. Disse medlemmer viser også til at når politireformen med tiden er ferdig, vil man heller ikke ha det samme behovet for et Politidirektorat som legger beslag på flere hundre millioner årlig til unødvendig byråkrati, når disse midlene og ressursene bedre kunne ha blitt brukt til å styrke operativt politi og bidra til å skape en tryggere hverdag for folk flest.

Disse medlemmer har tillit til at faglig utvikling best gjøres i de fagmiljøene som er i særorgan og politidistriktene fremfor i POD. Disse medlemmer har tillit til at politimestrene i de respektive politidistriktene best vet hvilke problemer, prioriteringer og disponeringer som bør foretas uten at dette besluttet av et overordnet direktorat. Disse medlemmer mener den enorme mengden strategier, handlingsplaner og tiltak politiet må delta i og rapportere på begrenser etatens handlingsrom for å kunne flytte ressurser og raskt handle dersom det oppstår lokale behov.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å legge ned Politidirektoratet. Oppgaver og ansvar knyttet til direktoratet bør dels tilbakeføres til departementet og dels overføres til politidistriktene. Det må gjennomføres en utredning om hvordan en slik endring skal gjennomføres.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er behov for en større gjennomgang av Politidirektoratets rolle. Disse medlemmer vil vise til at Arbeiderpartiet også har foreslått dette i partiprogrammet hvor det står at man ønsker en gjennomgang av Politidirektoratets rolle med mål om at mer av ressursene brukes ute i politidistriktene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Senterpartiets forslag om å legge ned Politidirektoratet. Disse medlemmer mener vi har behov for en sen-

tral politiledelse i Norge. Før Politidirektoratet ble opprettet i 2001, lå den direkte ledelsen av politidistriktene og særorganene i Politiavdelingen i Justisdepartementet. Det var ikke en løsning som la til rette for nødvendig faglig utvikling og samordning av norsk politi. Man så det spesielt tydelig på beredskapsområdet. Et departement er ikke egnet til å ha et slikt operativt og faglig ansvar. POD ble opprettet for å bøte på denne situasjonen. Regjeringen Stoltenberg styrket POD som en del av oppfølgingen av Gjørvkommisjonens kritikk mot manglende nasjonal kriseledelse i politiet. Det ble blant annet etablert et nasjonalt situasjonssenter som er bemannet hele døgnet, hele året for å kunne følge situasjonsbildet i hele landet. Ledelsen i POD har sentrale oppgaver innenfor kriseledelse i kriser som skjer nasjonalt og på tvers av distrikter.

Disse medlemmer viser videre til at POD har viktige etatslederoppgaver og samordningsoppgaver, noe som har vært kritisk viktig under covid-19-pandemien. Politidirektoratet har gitt nasjonale ordre om grensekontroll og sørget for at politiet har hatt en felles tilnærming til brudd på smittevernbestemmelsene på tvers av alle landets kommuner, og politidirektøren representerer politiet i det operative samvirket med andre beredskapsaktører – herunder forsvaret og helseforetak.

Disse medlemmer viser videre til at politiet fastsetter og gjennomfører nasjonale faglige standarder for politiets arbeid, eksempelvis Politiets Beredskapsystem. Dette er effektivt, og det sikrer like polititjenester i hele landet. Politidirektoratet sørger for en nasjonal tilnærming til praksis og lik håndtering av like situasjoner på tvers av politidistriktene, f.eks. håndtering av SIAN-demonstrasjoner og andre ytringsfrihetsspørsmål. Politidirektoratet sørger videre for effektive innkjøp og en samlet gjennomføring av investeringer i politiet, på tvers av politidistrikter. Dette sparer samfunnet penger på. Direktoratet har også et nasjonalt ansvar for å følge opp politireformens økte vekt på god kultur, styring og ledelse i politiet på tvers av distriktene.

Disse medlemmer viser til at dersom Senterpartiet får viljen sin med å legge ned POD, må det opprettes en eller annen form for nasjonal politiledelse. Denne nasjonale politiledelsen var tidligere en del av Justisdepartementets politiavdeling. Disse medlemmer registrerer at Senterpartiet kutter store summer til både Politidirektoratet og Justis- og beredskapsdepartementet i sitt alternative statsbudsjett for inneværende år. Disse medlemmer setter spørsmålstegn ved realismen i å kutte så store beløp i Justis- og beredskapsdepartementet, når de tvert imot er avhengige av å styrke departementets kapasitet dersom det skal overta Politidirektoratets oppgaver.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre stedlig ledelse ved samtlige politistasjoner og lensmannskontor i form av enten politistasjonssjef eller lensmann, samt at begrepet 'tjenestested' erstattes med henholdsvis politistasjon eller lensmannskontor.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Senterpartiets forlag om å sikre stedlig ledelse ved samtlige politistasjoner og lensmannskontorer. Disse medlemmer mener at politiet skal være synlig og til stede der kriminaliteten skjer og der det er behov. Kriminaliteten er uavhengig av tid og sted. Derfor må politiet være synlig både på nett og fysisk i hele landet. Disse medlemmer mener det behovet ikke sikres gjennom flere ledere på tjenestestedene. Utgangspunktet for tilstedeværelse er de geografiske driftsenhetene og fleksibel bruk av polititjenestefolk.

Stillingstittel «Lensmann»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at det er 159 lensmannskontorer i Norge, og 54 av disse ledes av en lensmann. Disse medlemmer registrerer at ingen av de store arbeidstakerforbundene har stilt seg aktivt imot en endring av stillingstittelen «lensmann» så langt disse medlemmer kjenner til, men registrerer at Politiets Fellesforbund blant annet er bekymret for hva en navneendring vil kunne ha av andre konsekvenser. Disse medlemmer er for kjønnsnøytrale stillingskoder i staten, men er opptatt av å signalisere at endringer av stillingstitler ikke får andre materielle konsekvenser ut over dette. Disse medlemmer vil vise til innspill fra Politiets Fellesforbund som viser til at «lensmann» er en stillingskode i Hovedtariffavtalen i staten, under lønnsplanheftet for politiet. «0326-lensmann» som stillingskode har eksistert lenge, og signaliserer både vilkår, aldersgrense, grad og tilhørende nivåplassering i virksomhetens hierarki. Disse medlemmer deler Politiets Fellesforbunds syn på at en eventuell kjønnsnøytralisering av tittelen ikke skal ha en materiell betydning og vil henvise til at endringer ut over tittelen hører hjemme i forhandlingene mellom partene. Disse medlemmer forutsetter på denne bakgrunn at regjeringen sørger for at den eventuelle navneendringen ikke får materielle konsekvenser.

Komiteens medlemmer fra Høyre registrerer at Senterpartiet sier til Nettavisen i februar 2021 at «vi tar avstand fra vår egen kultur og nasjon» nå som lensmannstittelen blir kjønnsnøytral og tilpasset dagens moderne samfunn og moderne politietat. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med re-

degjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer, ble fremmet et forslag fra Arbeiderpartiet med følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen å sørge for kjønnsnøytrale titler i alle av statens virksomheter. Arbeidet med nye titler må skje i samarbeid med partene i arbeidslivet.»

Disse medlemmer viser til at forslaget den 30. april 2019 ble enstemmig vedtatt i Stortinget. Dette inkluderer stemmene til hele Senterpartiets stortingsgruppe. Disse medlemmer viser til at regjeringen nå gjør det den er pålagt å gjøre, nemlig å følge opp Stortingets flertallsvedtak.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser videre til et redaksjonelt oppslag hos NRK den 3. september 2010 som henviser til daværende kommunalminister Liv Signe Navarsete, og at det å endre offentlige yrkestitler til kjønnsnøytrale titler har vært et av Senterparti-statsrådets største prestisjeprosjekter. Disse medlemmer registrerer at Senterpartiet går høyt på banen for å slå politisk mynt på forslag de selv har vært med på å stemme frem og jobbe for i regjering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet registrerer at Politidirektoratet på oppdrag fra Stortinget om å innføre kjønnsnøytrale titler har foreslått å erstatte lensmannstittelen med «Politiavdelingsleder». Disse medlemmer viser til at «Lensmann» er et flittig brukt begrep i både lovverk, den norske historien og den norske kulturen, og har en over 900 år lang historie. Disse medlemmer har vanskelig for å se hvorfor tittelen «Lensmann» må erstattes, og kan ikke se at bruken av denne tittelen på noen måte kan være kjønnsdiskriminerende. Disse medlemmer mener det er feil å erstatte tittelen «Lensmann» med «Politiavdelingsleder», og at et slikt skifte i tittel vil innebære at det tas avstand både fra Norges historie og kultur. Disse medlemmer mener tittelen «Lensmann» bør bestå, og mener det ikke finnes en fornuftig begrunnelse for å erstatte tittelen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at prosessen med å erstatte tittelen 'lensmann' med en kjønnsnøytral tittel stanses.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at tittelen «lensmann» er den eldste offentlige tittelen som fortsatt er i bruk, og at det å bytte ut denne tittelen under påskudd av kjønnsnøytral yr-

kestittel er både historieløst og meningsløst. Disse medlemmer viser til at det har vært kvinnelige lensmenn i over 30 år.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at de fullmakter og ansvarsområder lensmannen hadde før iverksettelse av nærpolitireformen i juni 2015, videreføres og/eller gjeninnføres, herunder namsmannsfunksjonen, sekretariat for forliksrådet og utstedelse av pass.»

Fiskeri- og sjømatkriminalitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er merkelig at regjeringen ikke nevner fiskeri- og sjømatkriminalitet i politimeldingen. I «Nasjonal risikovurdering om hvitvasking og terrorfinansiering» fra desember 2020 fremkommer det blant annet:

«Fiskerinæringen er også et eksempel på en næring hvor forholdene ligger til rette for multikriminalitet.»

Flertallet viser til at fiskeeksport er landets største eksportnæring utenom olje og gass. Sektoren eksporterte for 104 mrd. kroner i 2019, tilsvarende 22 pst. av fastlandseksporten.

Flertallet viser til at fiskeri- og sjømatnæringen er sårbar for flere typer kriminalitet. I nevnte vurdering fremkommer det at

«[v]ed eksport av fisk kan fiktiv fakturering, feilaktig prising og bruk av uriktige dokumenter legge grunnlaget for å kamuflere grov økonomisk kriminalitet, herunder skattesvik, regnskapsovertredelser og bedrageri, i tillegg til overfiske. Store deler av norsk eksport av sjømat går også til land som har strukturelle korrupsjonsproblemer, og som rangeres langt nede på Transparency Internationals korrupsjonsindeks. Fiskerinæringen er også et eksempel på en næring hvor forholdene ligger til rette for multikriminalitet. Det forekommer utnyttelse av arbeidstagere innen fiskerinæringen. Mange arbeidere formidles fra selskaper i lavkostland, for eksempel fra Øst-Europa og de baltiske landene. Flere av disse virksomhetene opptre ikke i henhold til norsk regelverk.»

Flertallet understreker at risikovurderingen er alarmerende:

«Det er sannsynlig at det ved eksport av fisk foregår fiktiv fakturering, feilaktig prising og bruk av uriktige dokumenter. Dette er handlinger som tilrettelegger for og kamuflerer grov økonomisk kriminalitet, herunder skattesvik, regnskapsovertredelser og bedrageri, i tillegg til overfiske. Det er meget sannsynlig at kvotefiskerne vil fortsette med omfattende ulovlig fiske som mottakene vil bidra til å kamuflere ved hjelp av underrapportering av uttaket av fiskeriressurser i Norge.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, finner med dette bakteppet det merkelig at regjeringen ikke nevner fiskerikriminalitet med ett eneste ord i årets statsbudsjett for Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Sist fiskeri- og sjømatkriminalitet var nevnt i JDs budsjett-tekst var høsten 2014. Dette flertallet viser til at politimeldingen ikke inneholder omtale av dette kriminalitetsfeltet, tilsvarende finnes det heller ikke i noen av tildelingsbrevene fra regjeringen til Politidirektoratet.

Dette flertallet viser til NOU 2019: 21 Fremtidens fiskerikontroll hvor det fremkommer:

«Utredningen har vist at det ofte tar lang tid fra ulovlig aktivitet skjer til forholdet anmeldes og til endelig reaksjon er fastsatt. Det er også lite spor av forebyggende arbeid mot fiskerikriminalitet i politiet. Politiet står til enhver tid i en krevende prioriteringssituasjon, der ressurser til oppfølging av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet kan bli nedprioritert i konkurranse med narkotika-, vold- og sedelighetssaker. Organisering av politiet vanskeliggjør også oppbygging av spesialkompetansen som fiskerisaker ofte krever. Politidistriktene har organisert arbeidet med fiskerisaker ulikt og det synes å mangle en overordnet faglig styring på området. Statsadvokatene i Rogaland og i Troms og Finnmark har påtaleansvar for saker som avdekkes på havet, men saker som avdekkes under landing eller i ettertid, følges opp av de enkelte politidistrikt. Økokrim har faglig ansvar for miljø saker, men har begrenset kapasitet til å følge opp fiskerisaker, og har heller ikke et linjeansvar. Oppsummert mener utvalget å ha funnet at dagens organisering av ressurskontrollen samlet sett gir en lite effektiv bruk av ressurser.»

Dette flertallet peker på at politimeldinga ikke svarer på disse funnene.

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til NOU 2019:29 Fremtidens fiskerikontroll som ble ferdigstilt november 2019. I denne utredningen fremkommer:

«Utredningen har vist at det ofte tar lang tid fra ulovlig aktivitet skjer til forholdet anmeldes og til endelig reaksjon er fastsatt. Det er også lite spor av forebyggende arbeid mot fiskerikriminalitet i politiet. Politiet står til enhver tid i en krevende prioriteringssituasjon, der ressurser til oppfølging av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet kan bli nedprioritert i konkurranse med narkotika-, vold- og sedelighetssaker.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at Arbeiderpartiet har bedt om at regjeringen skal fremme en helhetlig sak om fremtidens fiskerikontroll for Stortinget, med sikte på å styrke kontrollen, i dialog med næringen og kystsammfunnene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den såkalte kongekrabbesaken som høsten 2019 avslørte grov og systematisk svindel av sjømat som har foregått i en årrekke. Disse medlemmer understreker at dette er både fiskeri- og sjømatkriminalitet og organisert kriminalitet.

Disse medlemmer mener dette er to felt som regjeringen dessverre systematisk har nedprioritert.

Disse medlemmer viser til at Kystens tanke-smie i Tromsø estimerte at Norge i 2019 eksporterte 170 000 tonn hvitfisk mer enn kvantumet som produseres for eksport. Disse medlemmer understreker at det er snakk om verdier for milliarder som stjeles av fellesskapet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at daværende direktør i Skatteetaten, Hans Christian Holte, etterlyste bedre fiskerikontroll i en artikkel i Dagbladet 20. mai 2020:

«- Fiskerikriminalitet er langt mer alvorlig enn hva betegnelsen «juks» antyder. Denne typen lovbrudd kan påvirke bærekraften i havet, seriøse aktører som driver etter regelverket kan bli utkonkurrert og Norge og andre land risikerer å gå glipp av skatte- og tollinntekter.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Torbjørn Trondsen, tidligere professor ved Norges fiskerihøgskole, og nå medlem av Kystens tankesmie, som har bidratt til utregningen som viser at 170 000 tonn fisk aldri har blitt registrert inn fra fiskerne til produsentene. Disse medlemmer viser til at Trondsen i 2020 uttalte:

«Dette er ikke noe nytt. I mange år har det vært kjent at svært store kvanta fisk ikke blir registrert landet. Det er åpenbart overfiske som myndighetene lukker øynene for.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan fiskeri- og sjømatkriminalitet inngår som en del av politiets innsats mot organisert kriminalitet, arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at fiskeriministeren i januar 2021 presenterte nye tiltak mot fiskerikriminalitet. Sjef for Økokrim, Pål Lønseth, lanserte samtidig en ny tipsløsning som skal gjøre det enklere å varsle om mistanke om denne typen krimina-

litet. Disse medlemmer viser til at tiltakene regjeringen har lagt frem blant annet omhandler:

- Styrke analysemiljøet i Økokrim.
- Styrke samarbeidet mellom politiet og ressurskontrollen.
- Styrke det internasjonale samarbeidet mot fiske-rikriminalitet gjennom Blue Justice-satsingen.
- Utvikle et internasjonalt kompetansesenter for fartøysporing, og styrke analyseenheten i Vardø.
- Ha dialog med justissektoren om innretning av fiskekrimsatsingen.

Arbeidslivskriminalitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremhever at det er behov for en stor satsing og prioritering for et trygt og rettferdig arbeidsliv. Flertallet påpeker at Riksrevisjonen har kritisert regjeringen for en svak og lite avskrekkende innsats mot arbeidslivskriminalitet, og slår fast at regjeringen må gjøre mer for å styrke Arbeidstilsynets kontroller og politiets etterforskning av denne typen saker. Til tross for dette, og til tross for en stadig økende oppgavemengde for kontrollmyndighetene, er antall ansatte i Arbeidstilsynet fortsatt under nivået for 2016–2017. Det er også kjent at offentlige kontrollatater ofte unnlater å politianmelde overtredelser fordi de vet at sakene uansett vil bli henlagt av politiet. Flertallet vil understreke at det aller mest avgjørende i kampen mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet, er at politiet driver en stabil langvarig innsats over mange år. Flertallet mener derfor det er nødvendig med en forsterket, dedikert og permanent innsats i politidistriktene gjennom økt kapasitet. Flertallet ønsker å gjøre A-krimsentrene sterkere og mer operative, legge grunnlaget for bedre samarbeid mellom etatene og gi sentrene økte ressurser og virkemidler.

Flertallet viser til Innst. 6 (2020–2021) hvor flertallet også foreslo å innlemme lønnstyveri i straffeloven:

«Flertallet vil vise til at regjeringen har sendt ut et forslag om å kriminalisere lønnstyveri etter krav fra fagbevegelsen. Flertallet er tydelige på at forslaget er alt for svakt utformet. For virkelig å ta tak i problemet må man anerkjenne at dette er kriminalitet. Først når bestemmelser innlemmes som egen paragraf i straffeloven, vil lovverket også omfatte de overtredelser som ikke kommer under arbeidsmiljølovens virkeområde. Flertallet fremhever at lønnstyveri også er tyveri, og reaksjonene mot dette må gjenspeile alvorlighetsgraden ved slik kriminalitet.

Flertallet vil påpeke at med et sulteforet Arbeidstilsyn som gjennom de siste stortingsperiodene har blitt pålagt årlige avbyråkratiseringskutt, og som har stadig færre kontrollører og påfølgende kontroller, mener disse medlemmer det ikke ser lyst ut. Når alvorlige saker henlegges hjelper det heller ikke med strammere lovgiv-

ning. Dette er verktøy som må virke sammen, og som ikke kan behandles hver for seg. Flertallet påpeker at høyre regjeringen har hatt to regjeringsperioder på seg til å vise at kampen mot arbeidslivskriminalitet er mer enn prat, men registrerer at det ikke virker som om man er villig til å omsette ord til handling.»

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

‘Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny bestemmelse i straffeloven som omhandler de ulike formene for lønnstyveri. Strafferammen for den nye bestemmelsen må harmoniseres med straffeloven §§ 324 og 325 (underslag og grovt underslag).’

‘Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for stortinget en gjennomgang av antall anmeldelser og straffereaksjoner knyttet til saker som kan anses som lønnstyveri de siste fem årene.’

‘Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag tilsvarende den svenske «Lag (2016:774) om oppgiftsskyldighet ved samverkan mot viss organiserad brottslighet», som sørger for at regler for deling av ellers taushetsbelagt informasjon blir tilside-
desatt eller innskrenket når forskjellige etater/myndigheter jobber sammen med kontroll og etterforskning av spesielle kriminalitetsområder.»

Flertallet mener det er sterkt beklagelig at forslagene ble nedstemt av regjeringen og Fremskrittspartiet.

Flertallet viser til rapport fra Økokrim om det juridiske grunnlaget politiet har hatt i det tverretatlige samarbeidet ved a-krimsentrene, som viser at politiet trolig har hatt en praksis for deltagelse i det operative a-krimarbeidet som ikke har vært hjemlet i loven.

Flertallet viser til utdrag fra rapporten:

«Politiet deltar i dag under tverretatlige kontroller på privat eiendom uten at politiet i alle tilfeller antas å ha et klart kompetansegrunnlag.»

«I lys av legalitetsprinsippets krav til klar lovhjemmel, er politiloven § 7 neppe et kompetansegrunnlag som kan begrunne påbud om stans av virksomhet eller bortvisning av personer for å stanse pågående a-krimlovbrudd slik det praktiseres i dag.»

Flertallet mener det er kritikkverdig at regjeringen etter snart 8 år ikke har sørget for at hjemmelsgrunnlaget for det tverretatlige samarbeidet ved a-krimsentrene er avklart. Dette gjelder både politiets hjemler for deltagelser i det operative samarbeidet, og hjemler for deling av informasjon mellom etatene. Disse medlemmer påpeker at det ikke hjelper å opprette a-krimsentre dersom etatene ikke har nødvendige forutsetninger for et effektivt samarbeid.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at useriøse og kriminelle aktører er en trussel ikke bare mot arbeidsfolk men også mot små bedrifter som følger reglene. I en rapport fra 2019 kontrollerte Senteret for arbeidslivskriminali-

tet 37 bilpleiebedrifter i Oslo, og fant brudd på arbeidsmiljøloven hos alle. Spesielt er det mangel på arbeidskontrakter og brudd på arbeidstidsbestemmelser som dominerer i bransjen. Totalt anslår Arbeids- og sosialdepartementet at det er mellom 200 og 650 mill. kroner årlig i svart omsetning i bilvaskbransjen. I tillegg oppgir 60 pst. av bedriftene i virksomheten at det er liten sannsynlighet for at lovbrudd blir avdekket, ifølge en kartlegging fra Samfunnsøkonomisk analyse.

Disse medlemmer viser til at regjeringen siden 2015 har intensivert kampen mot arbeidslivskriminalitet med over 100 mill. kroner, og dette arbeidet er ment å fortsette videre. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med pandemien har vist seg å være et behov for nye og forbedrede virkemidler for å slå ned på arbeidslivskriminalitet. På denne bakgrunn har regjeringen nå lagt frem en revidert strategi mot arbeidslivskriminalitet. Strategien viderefører mange av tiltakene fra den forrige strategien, i tillegg til nye tiltak som er aktualisert i forbindelse med utviklingen av arbeidslivskriminaliteten. Noen av de til sammen 43 tiltakene er straff for lønnsstyveri, økt strafferamme i arbeidsmiljøloven, innføring av godkjenningsordning for renhold, bilvask, dekkskift og dekkklagring, styrket informasjon og veiledning til forbrukere gjennom at seriøsitysinformasjon blir gjort tilgjengelig. Disse medlemmer vil særlig trekke frem at de fleste i Norge heldigvis har trygge jobber hos seriøse bedrifter, men at flere utenlandske firmaer dessverre utnytter det tillitsbaserte systemet vi har, og tar penger fra de ansatte. Dette vil regjeringen imøtekomme ved å innføre en ny straffebestemmelse for lønnsstyveri. Disse medlemmer mener det er helt uakseptabelt at useriøse arbeidsgivere unnlater å gi de ansatte den lønnen de har krav på.

Utrykningspolitiet

Komiteen mener at det er svært viktig at beslutningen om UPs fremtid tas på et solid grunnlag, som inkluderer konsekvensene for nullvisjonen og nasjonale trafikksikkerhetsmål. Komiteen mener at det ikke er tilfellet nå og vil ikke endre organiseringen av UP med bakgrunn i de klare advarslene som fremkommer fra trafikksikkerhetsmiljøene i Norge.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bevare dagens organisering av Utrykningspolitiet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er svært utydelig hva regjeringen ønsker med trafikksikkerhetsarbeidet i meldingen. Flertallet har mottatt bekymringer blant annet fra Trygg Trafikk (TT) som er bekymret for den videre prosessen og advarer

sterkt mot å vurdere å legge ned Utrykningspolitiet (UP) og overføre oppgaven til politidistriktene. Flertallet deler TT sin bekymring. Flertallet ønsker å bevare UP i dagens form med sine i underkant av 300 politifolk.

Flertallet vil vise til at da NOU 2017:11 Særorganutredningen, var på høring, så ble det sterk motstand mot utvalgets innstilling om avvikling av UP. Hele det nasjonale trafikksikkerhetsmiljøet var samlet i sin advarsel. Flertallet vil vise til Trygg Trafikk som videre viser til at Samferdselsdepartementet påpekte at utredningen var mangelfull mht. trafikksikkerhetsfaglig kompetanse, og at den mangler en samfunnsøkonomisk analyse, som kan understøtte utvalgets anbefaling. Flertallet vil vise til at TT uttaler til justiskomiteen at Samferdselsdepartementet den gang mente at det ville være alvorlig for det nasjonale trafikksikkerhetsarbeidet om politiets betydelige trafikkinnsats under dagens organisering settes i spill, uten at konsekvenser og risiko er betydelig bedre utredet.

Flertallet vil også vise til at daværende ledelse i Politidirektoratet og Statens vegvesen også var sterkt kritiske til forslaget i NOU 2017:11, og det samme var Riksadvokaten. Trygg Trafikk og 15 sentrale organisasjoner i samferdselssektoren gikk sammen om et felles opprop for å bevare UP da utredningen NOU 2017:11 ble offentlig.

Flertallet vil vise til Trygg Trafikk som uttalte på høringen i justiskomiteen at en avvikling av UP løser ikke kapasitetsproblemene i politidistriktene. Dagens i underkant av 300 UP-stillinger utgjør allerede i dag en del av politidistriktenes uniformerte styrke. Stillingene ble i sin tid tilført politidistriktene og øremerket trafikkjeneste (UP-tjeneste). En avvikling av UP vil derfor kun tilføre 17 nye politistillinger til politidistriktene.

Flertallet er enige med TT i at en avvikling av UP vil ha en svært negativ effekt på nullvisjonen og det nasjonale trafikksikkerhetsarbeidet. TT sier til justiskomiteen på høringen om politimeldingen at om UP legges ned og overføres til politidistriktene, så må regjeringens etappemål om maks 350 drepte/hardt skadde i 2030 revideres. Det blir vist til i brev til komiteen at TØI i 2019 gjorde vurderinger av de negative effektene av redusert kontrollvirksomhet på norske veier, og at saken derfor også har stor relevans for arbeidet med ny NTP.

Flertallet mener at politikontrollene sannsynligvis er det mest effektive tiltaket vi har i trafikksikkerhetsarbeidet. TØI har gjentatte ganger dokumentert at politikontroller har sterkt forebyggende effekt på trafikkfarlig atferd, og at tiltaket er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Flertallet vil vise til at UP er spydspissen i politiets trafikksikkerhetsarbeid og jobber mye mer strategisk, målrettet og kunnskapsbasert enn politidistriktene på dette området. Aktivitetsnivået er også betydelig og moderne teknologi bedre. Flertallet viser videre til at UP er en kostnadseffektiv organisasjon. På

kontrollene avdekkes ofte mer enn trafikkriminalitet, f.eks. vinningsforbrytelser og narkotika. Disse forholdene behandles på stedet og sendes effektivt videre i straffesakskjeden. UPs ressurser kommer også politidistriktene til gode hvor UP blant annet er en fleksibel og mobil bistandsressurs for politidistriktene ved ekstraordinære hendelser.

Flertallet er bekymret for ruspåvirket kjøring. Flertallet merker seg at Trygg Trafikk viser til at erfaringer fra vårens og sommerens politikontroller viser at urovekkende mange førere kjører ruset eller kjører for fort på veiene våre.

Flertallet vil bemerke at erfaringen fra andre skandinaviske land som har lagt ned UP som særorgan, ikke er god. Trygg Trafikk viser til at både Sverige, Danmark og Finland rapporterer om en svekkelse av trafikksikkerhetsarbeidet. I Sverige opplever man at antallet registrerte fartsovertredelser er mer enn halvert i forhold til nivået for rundt ti år siden pga. kraftig reduksjon i politiets manuelle fartskontroller. Trygg Trafikk viser til at reduksjonen er spesielt stor etter 2015 da man omorganiserte politiet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at regjeringen nok en gang vil vurdere om Utrykningspolitiets (UP) oppgaver og ressurser skal overføres til politidistriktene. Dette flertallet er sterkt kritiske til dette forslaget som vil medføre at det svært gode trafikksikkerhetsarbeidet som UP er spydspissen for, kommer til å bygges ned dersom dette gjennomføres. Høringsinnspill fra Trygg Trafikk, MA Rusfri Trafikk, NTL og Norges lastebileierforbund viser at de er sterkt kritiske til å endre organiseringen av UP. UP har gjennom en årrekke vist at de både gjør en uvurderlig viktig jobb når det gjelder trafikksikkerhet, samtidig som de er en beredskapsressurs.

Dette flertallet tillater seg å påpeke at politidistriktene fortsatt er svært ulike både når det gjelder kapasitet, bemanning, befolkning, areal, geografi og kriminalitetsbilde. Dette flertallet mener derfor at det må være større rom for lokale løsninger og at kompetansen på ulike felt må gjenspeile de problemer og utfordringer som er i det aktuelle distriktet. Fiskerikriminalitet er et større problem langs kysten enn for eksempel i Innlandet politidistrikt. Kompetanse knyttet til grenseoverskridende kriminalitet må være større i distrikt med landegrense enn for eksempel Møre og Romsdal politidistrikt. Kompetanse knyttet til fjellredning må naturligvis være større i Troms politidistrikt enn for eksempel Øst politidistrikt.

Dette flertallet viser til at det fortsatt er betydelige utfordringer med å holde på etterforskere og kompetanse, særlig innenfor fagfelt som vold og seksuelle

overgrep. Dette flertallet viser til politiet i Bergen som mistet 20 etterforskere på samme tid høsten 2020. I forskningsrapporten «Å jobbe med etterforskning av vold og seksuelle overgrep» fra NTNU i 2020 fremkommer det:

«Selv om det har vært økt politisk fokus på etterforskning av overgrep mot barn påpeker informantene at dette ikke gjenspeiles i deres arbeidshverdag. Flere nevner at de opplever at feltet kun er prioritert på papiret.»

Fangetransport

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er imot å overlate ansvar for fangetransporten til private aktører slik regjeringen signaliserer i meldingen. Fangetransport er og skal være i offentlig regi etter flertallets syn. Flertallet er svært bekymret over dagens regjerings blinde tro på at alt blir bedre dersom man privatiserer deler av offentlig sektor. Flertallet vil vise til at dagens fangetransport fungerer godt, enten det utføres av arrestforvarere i politiet eller via samarbeidet i KTT som er en landsdekkende enhet som leverer transport- og fremstillingstjenester til politiet og kriminalomsorgen. KTT er en tjeneste som er regulert i en egen samhandlingsavtale mellom Politidirektoratet (POD) og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), der de enkelte politidistriktene kan inngå avtale om å tilknytte seg ordningen.

Flertallet vil vise til at både Politiets Fellesforbund, NTL og NFF er imot privatisering av fangetransporten. Flertallet vil også vise til at erfaringene fra Hafslund-prosjektet i 2004 var dårlige, og viste at det heller ikke lønte seg økonomisk. Flertallet vil også vise til at en fangetransport er noe mer enn vanlig transport. Flertallet vil understreke at fangetransport per definisjon er transport mot personens vilje. Flertallet mener at en slik inngripen mot norske innbyggere ikke skal eller kan utføres av de som leverer det laveste anbudet. Flertallet vil vise til at en arrestforvarer har begrenset politimyndighet, noe ikke en vokter har. En arrestforvarer har mulighet til å bruke tvangsmidler, noe en vokter ikke har. Flertallet er helt enige med LO-forbundene NTL og NFF som tydelig uttaler i forbindelse med forslaget til privatisering av fangetransporten at ingen av utfordringene i justissektoren løses ved å la private aktører overta transport av varetektsfanger fra politiet. LO-forbundene viser til i sin uttalelse at staten allerede har andre enn politibetjenter til å gjøre denne jobben og til å frigjøre politikraft, ansatte som har trening og godkjenning til om nødvendig å bruke maktmidler. Flertallet viser med dette blant annet til KTT som omtalt over.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fangetransporten drives i offentlig regi og ikke overlates til private.»

Flertallet viser til at regjeringen nok en gang vil se på mulighet for overlate fangetransport til andre aktører, både private selskaper og andre offentlige etater. Flertallet viser til at begge deler er forsøkt tidligere uten hell. I høringsinnspill fra NTL fremkommer det at «fangetransportprosjektet» ble avsluttet i 2019 etter som det ikke var samfunnsøkonomisk lønnsomt å overføre oppgavene til kriminalomsorgen. Flertallet viser til NTLs høringsinnspill hvor det fremkommer at over 200 mill. kroner ble brukt til prosjektet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at politiet ikke skal være en transporttjeneste. Dersom det viser seg at politiet bruker uforholdsmessig mye tid på transport, bør man selvsagt justere strukturen. Justis- og beredskapsdepartementet har nylig fått gjennomført en utredning som viser at transportoppdrag er en oppgave som flere kan løse, og det finnes gode alternativer til hvem som kan ta over eller avlaste politiet fra oppgaven. En aktuell modell er å la arrestforvarere ansatt i politidistriktene utføre oppgaven. En annen mulighet er å bruke Kriminalomsorgens transporttjeneste, slik det delvis gjøres allerede i dag.

Videre mener disse medlemmer at det bør åpnes for at private kan avlaste politiet med transportoppdrag der dette er sikkerhetsmessig forsvarlig. Disse medlemmer viser til at vaktelskapet Hafslund Sikkerhet utførte fangetransport for politiet i Søndre Buskerud i 2004. Disse medlemmer viser til at Hafslund ble brukt til transporter som ikke krevde bevæpning og i tilfeller der det ikke var fare for at fangen rømte. Politiet rapporterte om at de fikk frigjort masse tid slik at politiet kunne bruke tid på etterforskning og være synlig i gatene. Dette var et prøveprosjekt som skulle vare til 2006 men den rød-grønne regjeringen ønsket ikke å fortsette dette. Disse medlemmer viser til at selskapet utførte rundt 5 000 fangetransporter i Søndre Buskerud og avlastet politiet med totalt 30 000 timer.

Disse medlemmer mener det er positivt å ta i bruk alle gode krefter i samfunnet, og fremfor at det bygges flere ressurskrevende arrester for å avlaste politiets kjøring, kan transporten utføres av andre enn politiet selv.

Politiarrest

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at politireformen har medført nedleggelse av flere arrester. Flertallet merker seg at dette har skapt utfordrin-

ger for politiet, eksempelvis i Asker og Bærum, der pågrepne nå må kjøres til Oslo for fengsling. Økt avstand, samt køer på arrestene, har ført til at politiet må bruke betydelige ressurser på å transportere fanger, og antall pågripelser har blitt redusert. Flertallet mener dette er en urovekkende utvikling, og at selv om det har vært et klart innsparingspotensial hva gjelder ressursbruk knyttet til arrester, er det feil bruk av ressurser dersom politiet skal brukes som transporttjeneste fremfor å trygge gatene og innbyggernes trygghet. Flertallet mener derfor at det er nødvendig å gjenåpne visse arrester, der man ser at politiet som følge av nedleggelse i dag bruker uforholdsmessig mye tid på transport frem og tilbake til arrester.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjenåpne de arrester der nedleggelser under politireformen har ført til at politiet i dag bruker uforholdsmessig mye tid på transport av fanger.»

En digital våpenforvaltning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det går svært tregt med å få på plass en digitalisering av våpenforvaltningen. Flertallet mener det er på høy tid å modernisere det nasjonale våpenregisteret. I behandlingen av våpenloven og EUs våpendirektiv i 2018 sluttet Norge seg til at det må etableres et digitalt våpenregister. Flertallet mener et digitalt register er viktig for myndighetenes kontrollvirksomhet, og at et slikt register vil legge til rette for, og ikke minst sikre, god saksbehandling. Dette underbygges videre av at Riksrevisjonen samme år fremhevet at dagens register ikke har en kvalitet som sikrer oppdatert og korrekt informasjon. Dagens løsning er en manuelt utfylt våpensøknad som sendes per post, og ender med et våpenkort som lamineres og sendes på samme måte. Flertallet vil understreke at dagens system er utdatert og umoderne, ineffektivt og ressurskrevende, og gir dårlig sikkerhet ved at det er enklere å forfalske dokumenter.

Flertallet er tydelige på at det er et stort behov for å utvikle et nytt og moderne våpenregister som vil digitalisere saksbehandlingen for politiet og publikum. Et slikt nasjonalt våpenregister vil gi etablering av offentlige og innovative digitale arbeidsplasser der det plasseres. Flertallet mener det å samle all saksbehandling til ett nasjonalt senter vil bidra til en mer effektiv, ensartet og kvalitativ behandling, samtidig som at kontrolloppgaven beholdes i politidistriktene. Flertallet trekker frem at innsparingspotensialet på å digitalisere våpenforvaltningen er stort. Noen anslår innsparingspotensialet til å ligge opp mot en kvart milliard

kroner. Politiet bruker i dag mye ressurser på våpenforvaltning, noe som binder ressurser som burde avsettes til kontrollvirksomhet ute. Flertallet er tydelige på at et effektivt register vil kunne frigjøre ressurser for å få gjennomført kontrollvirksomhet.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt våpenregister som legges til Brønnøysundregistrene og til Nordland politidistrikt med forvaltning i Mosjøen.»

Flertallet viser til at politiet har en rekke forvaltningsoppgaver med til dels store restanser og ønsker at politiet både skal håndtere våpensøknader raskere samt at politiets ansatte kan utføre mer fornuftige oppgaver enn å tolke håndskrift fra gjennomslagspapir for så å skrive det inn manuelt på PC. Per 11. februar 2021 varierer behandlingstiden på våpensøknad i politidistriktene fra 3 til 24 uker, noe som viser at folk får svært ulik tjeneste fra politiet og må i enkelte politidistrikt vente nesten et halvt år på å få behandlet sin søknad.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i 2021 fortsatt ikke er mulig å søke om våpentillatelse på internett, og at en rekke anmeldelser, herunder kortsvindel, datakriminalitet, overgrep, vold, økonomisk kriminalitet, trusler mv. fortsatt må leveres fysisk hos politiet. Det er oppsiktsvekkende at ikke flere publikumstjenester er digitalisert i løpet av snart åtte år med Høyre-regjeringer både fordi det er kostnadsbesparende for folk og politiet, i tillegg vil det også medføre stor tidsbesparelse for alle parter.

Komiteens medlemmer fra Høyre er uenige i forslaget om å sentralisere en nasjonal våpenforvaltning. Disse medlemmer mener dagens modell med et våpenkontor i hvert politidistrikt er riktig, og er med på å opprettholde en effektiv, moderne og desentralisert våpenforvaltning i politiet. Disse medlemmer mener det er riktig at saksbehandlingen skjer lokalt for å ivareta en aktiv forvaltning. Disse medlemmer ser for øvrig frem til regjeringens arbeid med å digitalisere prosessen med å sende inn våpensøknader.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets Representantforslag 67 S (2020–2021) som ble lagt frem i november 2020, hvor regjeringen bes legge frem forslag om digitalisering av søknad, lagerføring og innførsel av våpen, herunder en konkret fremdriftsplan for prosjektet, senest i revidert statsbudsjett for 2021.

Disse medlemmer forstår at for enkelte lovbrudd må selvsagt ofre møte fysisk hos politiet. Dette understreker behovet for at politiet er desentralisert og folk kan møte et politi nær der de bor og ikke må bruke flere timer på transport til et lensmannskontor eller politistasjon som i mange tilfeller kun er åpent et par dager i uka.

Komiteen understreker at et nytt våpenregister ikke medfører at lokal våpenforvaltning forsvinner. Kontrolloppgaver som er lokalt forankret og krever samhandling med lokalt politi, må utføres over hele landet uavhengig av et register. Dette gjelder tilbakekall av våpenkort der våpen skal hentes inn pga. vandel, behov, alder og sykdom. Videre er det politidistriktenes ansvar å drive kontroll av våpenforhandlere, dødsbo, utvandrede, skytterlag, håndvåpeneiere, kontroll av oppbevaring, utstedte bevillinger for våpenhandel og tilvirkere, kontroll og godkjenning av skytebaner samt kontroll med våpen som sendes til destruksjon.

Oppfølging av nærpolitireformen

Komiteen vil vise til at regjeringen i kapittel 6 går gjennom regjeringens oppfølging av nærpolitireformen.

Komiteen vil vise til meldingens omtale av formålet med nærpolitireformen:

«Formålet med politireformen, jf. Prop. 61 LS (2014–2015), er at vi skal ha et nærpoliti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og sikre innbyggernes trygghet. Det skal utvikles et kompetent og effektivt lokalt nærpoliti der befolkningen bor. Samtidig skal det utvikles robuste fagmiljøer som er rustet til å møte kriminalitetsutfordringene fremover. Hovedmålene for reformen har vært:

- Et mer tilgjengelig og tilstedeværende politi med god lokal forankring og samhandling
- Et mer enhetlig politi som leverer likere polititjenester med bedre kvalitet i hele landet
- Et politi med mer målrettet innsats på forebygging, etterforskning og beredskap
- Et politi med bedre kompetanse og kapasitet, som deler kunnskap og lærer av erfaringer
- Et politi som skaper bedre resultater i en kultur preget av åpenhet og tillit gjennom god ledelse og aktivt medarbeiderskap
- Et politi som arbeider mer effektivt ved å ta i bruk bedre metoder og ny teknologi

Gjennom nærpolitireformen skal kvaliteten i polititjenesten styrkes. Det er gjennomført endringer i politidistriktsinndelingen, slik at vi i dag har 12 politidistrikter og samme antall operasjonssentraler. Videre er antall tjenestesteder redusert. Øvrige deler av reformen er godt i gang, og implementeringen sluttføres i 2020. Arbeidet med gjennomføringen av nærpolitireformen evalueres fortløpende.

Politiet har definert seks prioriterte funksjoner som skal bidra til at målene med reformen nås. Disse funksjonene er etterretning, politiråd og politikontakt, felles tjenestekontor, politipatruljen – politiarbeid på stedet, operasjonssentralen og felles straffesaksinntak.»

Komiteen viser videre til at meldingen gjennomgår grunnlaget for gjennomføringen av reformen, særlige utfordringer knyttet til gjennomføringen av reformen og følgeevaluering av reformen.

Komiteen er enig med regjeringen i at samarbeidet med kommunene er viktig for å nå målene for etaten. Meldingen viser til status for politikontakter og politiråd. Komiteen merker seg at mange kommuner har inngått samarbeidsavtaler med politiet, men ikke alle. Komiteen merker seg at det også er kommuner som ikke har blitt enige med politiet om slike avtaler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at Arbeiderpartiet inngikk et forlik med Høyre, Venstre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti om Nærpolitireformen i 2015. Reformen hadde et tungt bakteppe i terrorangrepet mot AUF, Arbeiderpartiet og Norge 22. juli 2011, som i ettertid resulterte i Gjørsv-kommisjonens alvorlige rapport. Disse medlemmer vil vise til at rapporten tydelig slo fast at ressurser ikke fant hverandre, at det var utfordringer med politiets organisering og store mangler i kultur og ledelse. Disse medlemmer mente og mener det var helt nødvendig med endringer i norsk politi. Disse medlemmer mente også at en stor reform av politiet trenger bred forankring om den skal ha legitimitet overfor en hel etat som skal inn i store endringsprosesser og som skal kunne stå seg i mange år fremover.

Disse medlemmer mente forslaget til reform som ble presentert av Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet, kunne bli vesentlig bedre. Den hadde store mangler. Disse medlemmer vil minne om at regjeringen hadde flertall for reformen uten Arbeiderpartiets stemmer, men at reformen ble noe forbedret av oss gjennom forhandlinger. Disse medlemmer vil understreke at reformens innhold hadde vært vesentlig dårligere uten vår innsats i forhandlingene.

Disse medlemmer vil vise til særlig tre viktige gjennomslag for Arbeiderpartiet i forhandlingene som endte med et forlik om Nærpolitireformen:

1. Tydeligere forpliktelser om et mer lokalt forankret politi. Her lovet Arbeiderpartiet innbyggerne at kommunene skulle være involvert i hva slags politikraft de skulle få med først å få et dokument forelagt i kommunestyret over hvilke tjenester de ville få etter reformen, med reell klageadgang hvis løftene ikke ble innfridd og en plikt for politimestrene til å disponere ressursene på en måte som sørger for at målene blir innfridd. Dette ble omtalt i forliket som «Et løfte til innbyggerne».

2. Tydeligere nasjonal kriseledelse etter anbefaling fra Gjørsv-kommisjonen
3. Sterkere arbeid med kultur, holdning og lederskap hvor AP la fram 16 konkrete forslag til arbeidet med kultur, holdninger og ledelse i politiet for å besvare hovedkritikken fra Gjørsv-kommisjonen om at kultur, holdninger og ledelse var det som skilte det som var bra fra det som gikk dårlig.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen for lengst har brutt avtalen og forliket om nærpolitireformen, noe disse medlemmer tydelig klargjorde sommeren 2018 etter gjentatte forsøk på å korrigere retning og utvikling. Disse medlemmer er kritiske til at Arbeiderpartiet som forlikspartner aldri har blitt invitert til samtaler om gjennomføringen. Disse medlemmer vil vise til at forliket er brutt på blant annet følgende områder:

- Brudd på krav til lokalprosesser som ble forankret i «et løfte til innbyggerne» i forliket om reformen
- Hovedmålet og klare forutsetninger om et styrket nærpoliti er brutt, og landet har i all hovedsak fått et svekket nærpoliti eller ingen endring
- Reformen er ikke tilstrekkelig finansiert, noe som har gått ut over politiets daglige samfunnsoppdrag og ført flere distrikter inn i nedbemanningsplaner
- Tiltakene for bedre kultur og ledelse er ikke fulgt opp slik man i forliket forpliktet seg til.

Disse medlemmer mener det også finnes positive trekk ved enkelte av resultatene av Nærpolitireformen, men at man tydelig ser at styrking ett sted har gitt svekkelse et annet sted. Disse medlemmer vil vise til at fagmiljøene i de funksjonelle driftsenhetene/fellestjenestene har blitt styrket, men utvilsomt på bekostning av det lokale politiet i de geografiske driftsenhetene. Nye stillinger har i liten grad kommet lokalt, noe også Politiets Fellesforbund gang på gang har uttalt til medlemmene av justiskomiteen.

Disse medlemmer mener det er positivt at det har kommet på plass nye politihelikoptre, at det nasjonale beredskapssenteret har åpnet og merker seg at politiet selv også sier at nye politimetoder som «politiarbeid på stedet» har styrket politiet. Disse medlemmer mener at dette likevel ikke kan sies å være strålende resultater av en hel reform, og mener reformen tidlig sporet av skinnene. Disse medlemmer mener det helt klart også har vært svært uheldig og skadelig for gjennomføringen av en stor reform at regjeringen har skiftet justisminister åtte ganger siden reformen ble vedtatt.

Disse medlemmer vil vise til at en forutsetning for å drive med etterforskning, avhør og politiarbeid på stedet er at det er politi til stede. Den lokale beredskapen og nærpolitiet har blitt svekket, i strid med forlik og

hele reformens hovedintensjon. Disse medlemmer vil vise til at det gjennom flere evalueringsrapporter har blitt påpekt at nærpelitireformen har blitt en sparereform, at arbeidsforholdene for politifolk er uholdbare, at politikraften blir svakere lokalt og at responstidskrav ikke holdes. Disse medlemmer har gjennom flere år påpekt ressursmangelen i politidistriktene og foreslått økte frie bevilgninger til politidistriktene. Disse medlemmer har gjentatte ganger etterlyst oppfølging og etterlevelse av Stortingets vedtak om å styrke de gjenværende lensmannskontorene/tjenestestedene, at etterforskningsløftet må innfris, at påtale i politiet må styrkes. Disse medlemmer mener det er sterkt kritikkverdig at regjeringen har underfinansiert politidistriktene og selve reformen, at det har blitt en sparereform. Enigheten om nærpelitireformen er brutt, regjeringen gjennomfører en annen reform enn den Stortinget vedtok, og disse medlemmer stiller seg ikke bak hverken gjennomføringen eller resultatene av den.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet stiller seg uforstående til Arbeiderpartiets påstand om at forliket om politireformen er brutt. Disse medlemmer viser til at alle kommuner ble tilbudt å inngå avtaler med politiet om hvilke tilbud kommunen kunne forvente seg av politiet. Mange Arbeiderparti-styrte kommuner takket nei som en politisk protest.

Videre viser disse medlemmer til at Arbeiderpartiet påstår at tiltakene for bedre kultur og ledelse ikke er fulgt opp. Disse medlemmer viser til Difi-rapport 2017:19 Evaluering av nærpelitireformen – Underveisrapportering om kultur, holdninger og ledelse. Det understrekes i rapporten at kulturendringer tar tid, men det konkluderes med at arbeidet som gjøres er bra og på rett vei. Disse medlemmer mener politiet har satt ledelse høyt på dagsordenen: det er blant annet blitt utført en rekke tiltak slik som utvikling av den nasjonale ledergruppen, utvikling av ulike lederutviklingsprogram, mentoringprogram, kompetanseplaner for etterforskningsløftet, utvikling av kompetansestrategi for politiet, arbeid for digital læring, og innføring av nytt forbedringssystem der alle avvik rapporteres og behandles. Tiltakene får ifølge Difi god tilbakemelding fra ledere og tillitsvalgte. Nye arbeidsformer er innført med politiarbeid på stedet og felles straffesaksinntak. POD har utarbeidet nye etiske retningslinjer og retningslinjer for varsling, og har gitt opplæring innenfor dette.

Disse medlemmer viser til Difis siste statusrapport fra 2019 som konkluderer med følgende:

1. Politiets seks prioriterte funksjoner (tilgjengelighet, likere polititjenester, forebygging og etterforskning, kapasitet og kompetanse, bedre resultater preget av åpenhet og tillit, metoder og ny teknologi) har en positiv utvikling.

2. Kommunene er fornøyde med det konkrete samarbeidet.
3. Kvaliteten på tjenestene blir gradvis bedre.
4. Innbyggernes tillit til politiet har økt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet understreker at politireformen er en helt nødvendig kvalitetsreform. Disse medlemmer viser til at da Fremskrittspartiet gikk inn i regjering i 2013, hadde norsk politi betydelige problemer, og flere rapporter påpekte både at organiseringen av norsk politi hadde grunnleggende mangler som måtte rettes opp, samtidig som det ble påpekt betydelige mangler ved den norske beredskapsevnen og evnen til å ivareta innbyggernes trygghet på en forsvarlig måte. Reformen var således helt nødvendig, og fikk støtte av et bredt flertall på Stortinget.

Disse medlemmer vil vise til at det med Fremskrittspartiet i regjering ble levert et historisk løft av norsk politi. Fremskrittspartiet sørget for å øke bevilgningene til politi- og lensmannsetaten med over 4,4 mrd. kroner, nærmere 3 000 flere årsverk i politiet, rekordhøy politidekning og både økte og innfridde krav til responstid. Disse medlemmer vil understreke at til tross for at både Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti de siste årene har svartmalt både politireformen og norsk politi, er norsk politi i dag bedre rustet til å håndtere moderne kriminalitet enn noen gang før. Norsk politi etterforsker mer, og har trappet opp tilstedeværelsen der kriminaliteten skjer, og politiet melder selv at utviklingen går i riktig retning, til tross for at reformen har vært krevende. Disse medlemmer viser til at ferske tall viser at tilliten til politiet øker, og samlet sett er dette bildet et bevis på at reformen har vært både riktig og nødvendig.

Disse medlemmer vil likevel understreke at etter hvert som politireformen virker og viser resultat, viser det seg også utfordringer og problemer. Disse medlemmer er helt enige i at reformen ikke er perfekt, og at det finnes en rekke eksempler på at reformen ikke virker optimalt på alle områder. Disse medlemmer viser til at det derfor er et betydelig behov for justeringer i reformen, for å påse at den virker etter sin hensikt og gir de nødvendige resultater for norske innbygges trygghet og den norske beredskapsevnen. Samtidig vil disse medlemmer understreke at et slikt behov for justeringer ikke er unikt for politireformen, men snarere grep som vil være både nødvendig og tjenlig å gjøre ved de aller fleste større reformer som gjennomføres. Disse medlemmer viser til at endringer og justeringer av større reformer er helt naturlige prosesser etter hvert som en reform løper og starter å virke. Disse medlemmer understreker at det er svært viktig at slike grep og justeringer nå gjøres omgå-

ende, slik at reformen kan korrigeres og gis de beste forutsetninger for å fungere etter sin intensjon.

Disse medlemmer mener at samfunnets viktigste oppgave er å ta vare på tryggheten og sikkerheten til folk flest. En forutsetning for å skape en trygg hverdag er et sterkt politi som har kapasitet til å både følge opp hverdagskriminalitet og til å håndtere store og alvorlige hendelser i et stadig mer alvorlig trusselbilde. Disse medlemmer viser til at politiet må ha kapasitet både til å trygge gatene og hindre at innbyggerne utsettes for kriminalitet, samtidig som det må sørges for videreutvikling og vedlikehold av beredskapen mot nasjonale hendelser, terror og organisert kriminalitet. Disse medlemmer understreker at det er nettopp for å oppnå dette at det er nødvendig med justeringer og endringer i politireformen. Disse medlemmer viser til at slike justeringer og endringer både handler om at politiet må tilføres tilstrekkelig med midler til at man kan sikre både raskere responstid, nok politi i gatene og økt tilstedeværelse i distriktene, samtidig som det også er nødvendig å gjøre grep for å sørge for at politiet har de virkemidler som er nødvendige for at de skal kunne utøve sitt samfunnsoppdrag både på en forsvarlig og tilstrekkelig måte.

På denne bakgrunn, fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at alle politidistrikt tilføres tilstrekkelig med midler som øremerkes, for at samtlige politidistrikt skal øke antall patruljer og styrke sitt operative politi med minimum 30 pst. innen 1. januar 2023.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at Fremskrittspartiet med justisminister i nær 6,5 år ikke klarte å øke antall patruljer og operativt politi med mer enn to tilgjengelige patruljeårverk fra 2015 til 2019. Flertallet støtter ambisjonen om mer operativt politi og mener det er merkelig at Fremskrittspartiet har vært med på å senke inntaket av nye studenter på Politihøgskolen (PHS) til det laveste på 15 år samtidig som de ønsker mer politi på patrulje.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti håper derfor på oppslutning knyttet til forslag om å øke inntaket på PHS slik at det faktisk blir mulig å øke antall operative politifolk i hele landet i årene fremover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser videre til at Oslo politidistrikt er det største politidistriktet i landet målt etter folkemengde, og tidligere Asker og Bærum politidistrikt er som følge av politireformen nå slått sammen med Oslo. Dette områ-

det er tett befolket, og er i stadig endring i form av utbygging av både veier og boliger. Disse medlemmer viser til at etter at politireformen trådte i kraft og grensejusteringen av politidistriktet ble justert, har man opplevd flere situasjoner av varierende alvorlighetsgrad, der politiet ikke lenger har den nødvendige kjennskap til veinettet, og har problemer med å orientere seg og finne frem til ulike hendelser. Disse medlemmer viser til det mest kjente eksemplet, der politiet i forbindelse med attentatet mot en moské i Bærum i 2019 benyttet personell fra tjenestestedet på Majorstua der den operative tjeneste ble dirigert fra, men som ikke fant frem til hendelsesstedet uten å måtte benytte seg av Google Maps. Disse medlemmer mener det er behov for å foreta en justering av grensen for enhet Vest i Oslo politidistrikt, til Lysakerelven, for å sørge for en mer funksjonell og operativ enhet, som har den kjennskap til lokale forhold som er nødvendig for å kunne yte forsvarlige tjenester overfor innbyggerne innen kort tid. Disse medlemmer understreker at dette ikke innebærer nedleggelse eller opprettelse av et politidistrikt, men kun en grensejustering. Disse medlemmer mener dette er en justering som det er nødvendig å foreta dersom man skal sikre at politiet i Oslo politidistrikt er både tilgjengelig og tilstedeværende.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at grensen for enhet Vest i Oslo politidistrikt flyttes til Lysakerelven, for å sørge for et tilgjengelig og tilstedeværende politi i hele Oslo politidistrikt.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Innst. 143 S (2017–2018), jf. Dokument 8:10 S (2017–2018), hvor Stortinget ba om at regjeringen sørget for en reell styring av lensmannskontorene som stod igjen etter nærpoltireformen. Flertallet viser til at 85 av dagens lensmannskontor har under 10 ansatte – av disse har 29 mellom 0–1 ansatte ifølge SSBs tall fra 2019. Flertallet viser videre til at over 1 100 politiansatte har forsvunnet fra nesten 200 kommuner siden 2016, ifølge SSB. Flertallet viser videre til at hovedsetene i de nye politidistriktene har hatt en personellvekst på nærmere 1 600 i samme periode.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en oversikt knyttet til personellutvikling på samtlige lensmannskontor og politistasjoner i perioden 2016–2020.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Politidirektoratet jevnlig publiserer en oversikt over personellutviklingen

på politiet.no. Disse medlemmer viser til Senterpartiets påstand om at over 1 000 politifolk har «forsvunnet» fra 200 kommuner siden 2016 ifølge SSB. Dette har den enkle forklaring i at den enkelte polititjenesteperson er formelt ansatt og registrert ved den organisatoriske enheten vedkommende er tilknyttet. Etter sammenslåingen av lensmannskontor i forbindelse med politireformen, ble politistillingene registrert mer samlet på nærmeste driftsenhet. Dette betyr ikke at kommunene er tømt for politifolk og er overlatt til seg selv, slik Senterpartiet velger å gi inntrykk av. Selv om politifolkene er registrert formelt ett sted, patruljeres det som tidligere på tvers av kommunegrenser. Disse medlemmer viser til at politiet i mange tilfeller har mer tid til å patruljere og være synlige i kommunene enn tidligere fordi deres arbeidstid ikke er bundet opp til å være fysisk til stede på ulike lensmannskontor i regionen.

Disse medlemmer understreker at det altså er hele politidistriktet som leverer tjenestene ut i kommunene. Hvor en politiansatt er registrert, representerer derfor ikke et uttrykk for polititjenestene som leveres. En slik helhetlig tilnærming til oppgaveløsningen er et viktig element i politireformen og representerer en endring fra tidligere da lensmannskontoret i større grad hadde ansvar for beredskap og etterforskning lokalt. Siden 1. januar 2016 har antall politiårsverk i politidistriktene økt med over 1 400. I tillegg er det i år bevilget midler til 400 politiårsverk som skal overføres til politidistriktene, nærmere bestemt de geografiske driftsenhetene, når det ekstraordinære bemanningsbehovet i forbindelse med pandemien faller bort.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Politidirektoratets kapasitetsundersøkelse på det politioperative området hvor det fremkommer at det har blitt to ekstra politiårsverk i hele landet på patrulje gjennom nærpolitireformen. Disse medlemmer viser til at det i undersøkelsen fremkommer følgende:

«Resultatet fra undersøkelsen indikerer at politiet i 2019 har samme patruljeårsverk som i 2015.»

Disse medlemmer viser til at argumentasjon brukt i forbindelse med reformen om å legge ned lensmannskontor for å få flere operative politifolk ut blant folk ikke har blitt fulgt opp. Disse medlemmer viser til at leder for Politiets Fellesforbund mener at på løftet om nærpoliti har befolkningen blitt holdt for narr.

Disse medlemmer viser til Politidirektoratets kapasitetsundersøkelse på det politioperative området hvor det fremkommer at det er gjennom Utrykningspolitiet samfunnet får mest operativ politikraft. Disse medlemmer finner det derfor svært merkelig at re-

gjeringen endrer eller legger ned den mest operative delen av politiet.

Disse medlemmer viser til Politidirektoratets kapasitetsundersøkelse på det politioperative området at politifolk som jobber ved operasjonssentralene, altså politi som sitter per definisjon inne i en politistasjon, bruker 17 355 timer årlig på å bli godkjent til operativ tjeneste, men benyttes 9 291 timer til patrulje. Disse medlemmer stiller spørsmål om dette er fornuftig og effektiv tidsbruk.

Disse medlemmer viser til at et av hovedfunnene i Politianalysen fra 2013 var at politiet har for mye folk på jobb når det skjer lite og for lite folk på jobb når det skjer mye. Disse medlemmer viser til at PODs kapasitetsundersøkelse på det politioperative området dokumenterer at det har ikke skjedd noen endring i dette under denne regjeringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at strukturen for politidistriktene ble besluttet i 2017. Flertallet er kjent med at flere politidistrikt har begynt å endre strukturen før nærpolitireformen er evaluert. Flertallet viser til Møre og Romsdal politidistrikt der antall geografiske driftsenheter (GDE) er halvert fra 2021. Flertallet viser til Troms politidistrikt der politimesteren ønsket å redusere fra fem til to GDEer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser videre til sentraliseringen av sivil rettspleie, tjenestekontor og namsmann som i nyere tid har blitt gjennomført eller gjennomføres i politidistriktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Stortingsflertallet før jul vedtok å be regjeringen å stanse den planlagte sammenslåingen av politistasjonene på Manglerud og Stovner i Oslo politidistrikt. Flertallet mener det er svært uheldig om politimestrene gjennomfører betydelige endringer i politidistriktene kort tid etter strukturdelen i reformen og forventer at justisministeren og POD følger de beslutninger som er fattet i Stortinget vedrørende struktur.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stanse all pågående eller foreslått sentralisering i politidistriktene, herunder reduksjon av antall geografiske driftsenheter, sammenføring av lensmannskontorer og politistasjoner, sentralisering av sivil rettspleie, namsmann og tjeneste-

kontor i påvente av evalueringen av nærpolitireformen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at politimeldingen stadfester at alle tjenestesteder skal ha den samme organiseringen i årene fremover med mindre man lokalt ønsker andre løsninger. Regjeringen legger ikke opp til store reformer, men en kontinuerlig utvikling av politiet. Utvikling av politiet er nødvendig for å sikre gode polititjenester når kriminaliteten stadig endrer seg, tar nye former og oppstår på nye plattformer.

Politikontakt

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til ordningen med politikontakt. Disse medlemmer viser til at ordningen fungerer i svært ulik grad i ulike kommuner og deler av landet. Flertallet viser til rapporten fra Trøndelag Forskning og Utvikling fra 2020 som avdekket at kommunenes SLT-koordinatorer i Trøndelag vurderte kontakten med politiet dårligere fra 2018–2019. Flertallet viser også til at undersøkelsen viser at politikontaktene benytter ned mot 20 pst. av arbeidstiden til rollen som politikontakt, noen kombinerer rollen med flere oppgaver og noen er politikontakt for flere kommuner. Flertallet viser til Romsdals budstikke den 3. februar 2021 der det fremkommer at en rekke av samarbeidsaktørene ikke kjente til ordningen, og at enkelte politikontakter kun har stillingen ned mot 20 pst. av sin stillingsbeskrivelse. Flertallet mener ordningen med politikontakt ikke kan erstatte stedlig, tilstedeværende politi i bygd, tettsted eller bydel.

Flertallet mener ordningen med politikontakter ikke fungerer etter intensjonen flere steder. Disse medlemmer vil vise til at følgende sto om politikontaktordningen i Innst. 306 S (2014–2015):

«Alle kommuner skal ha en politikontakt. Politikontaktens arbeid skal utføres i kommunen vedkommende er kontakt for. Dette vil være et viktig kontaktpunkt mellom politiet, publikum og de ulike aktørene i den enkelte kommune også der man ikke har egne tjenestesteder. Politikontaktene skal ha en eller flere dager i uken der de er til stede i kommunene der det ikke er tjenestested.»

Politijuristenes arbeidssituasjon

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at politijuristene mener arbeidssituasjonen i Øst politidistrikt er så uholdbar at fagforeningen Politijuristene sendte et varsel til POD før jul. Flertallet viser til at Politijuristenes tillitsvalgte i Øst politidistrikt uttalte til NRK i november 2020:

«Dette er en konsekvens av den mye omtalte nærpolitireformen.»

Flertallet viser videre til Politijuristenes hovedtillitsvalgte som uttalte at dette varselet kunne kommet fra hvilket som helst annet politidistrikt.

Flertallet viser til at justiskomiteen i 2019 gikk inn for at påtalejuristenes budsjett skulle skilles ut i egen budsjettpost for å synliggjøre deres budsjett etter ønsker fra fagforeningen Politijuristene. Flertallet mener det er uholdbart at regjeringen ikke gjorde dette for statsbudsjettet 2021. Flertallet viser videre til bevilgningen på 13 mill. kroner som regjeringen sommeren 2020 hevdet skulle gå til påtalejuristene for å ta ned straffesaksrestansene høsten 2020. Flertallet er kjent med at det som skulle være 30 ekstra stillinger i realiteten ble 6–8 stillinger. Flertallet mener dette understreker poenget til Politijuristene som ønsker egen budsjettpost for å sikre at penger som bevilges faktisk kommer frem til politijuristene. Flertallet viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmet forslag om å skille ut budsjettposten for påtalejuristene i forbindelse med budsjettdebatten om Prop. 1 S (2020–2021) den 18. desember 2020.

Flertallet viser til seksuallovbrudd hvor oppklaringsprosenten per 2. tertial 2020 er syv prosentpoeng lavere enn i 2016. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har gått noe ned, men er fortsatt nesten to måneder lenger som følge av nærpolitireformen.

Flertallet viser videre til økonomilovbrudd hvor antall saker har sunket med 11,7 pst. fra 2. tertial 2016 til 2. tertial 2020, mens saksbehandlingstiden også innenfor denne kriminalitetstypen har vokst med nær en måned.

Flertallet viser til at regjeringen skriver at, det «forventes ikke en generell økning i den alvorlige kriminaliteten.»

Flertallet understreker at dette ikke samsvarer med faglige vurderinger fra Økokrim, PST og Politidirektoratet, herunder Nasjonal risikovurdering – Hvitvasking og terrorfinansiering 2020, Økokrims trusselvurdering 2020 og PSTs trusselvurdering 2020.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at det har vært en betydelig økning i barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo under implementering av nærpolitireformen. Antall anmeldelser med mistenkte mellom 10–17 år var på 2470 i 2019 – det høyeste på 15 år ifølge rapporten «Barne- og ungdomskriminalitet i Oslo». Disse medlemmer understreker at dette er en svært negativ utvikling som har økt hvert eneste år gjennom nærpolitireformen. Under den rød-grønne regjeringen gikk antall anmeldelser med mistenkte mellom 10–17 år ned med 508 fra 2005–2013. Fra 2012–

2019 økte dette med 655 – særlig i perioden med nærpolitireformen har tallene økt betydelig.

Disse medlemmer støtter opp under målet om 2 politifolk per 1 000 innbyggere i politiet, men dette må være et minimum for hvert politidistrikt. Det er store forskjeller mellom politidistriktene på antall politiansatte. Oslo behøver selv sagt en stor andel grunnet blant annet hovedstadsoppgaver, men andre distrikter behøver også minst 2 politifolk per 1 000 innbygger for å få flere patruljer og operative politifolk ut blant folk. For at dette målet skal kunne oppnås, må det tas opp et høyere antall politistudenter på Politihøgskolen enn regjeringen har lagt opp til, slik at antall politifolk kan fortsette å øke i årene som kommer. Regjeringen har fra 2020 redusert tallet på studenter som tas inn på Politihøgskolen til det laveste antallet siden 2006, noe som kun er tilstrekkelig for å opprettholde dagens politibemanning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke antall studenter som tas inn på Politihøgskolen, til minst 550 studenter fra og med høsten 2021.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til at regjeringen og stortingsflertallet i statsbudsjettet for 2019 kuttet opptaket ved Politihøgskolen fra 720 til 550 politistudenter, og at de gikk enda lenger i statsbudsjettforslaget for 2020 ved å kutte opptaket til 400. Flertallet viser til at vi må tilbake til 2006 for å finne et så lavt tall, etter at den rød-grønne regjeringen økte det til 720 plasser. Flertallet mener det er dramatisk at regjeringen dermed kuttet antall nye politifolk som utdannes per år med 320 plasser, og vil påpeke at vi dermed bare så vidt vil utdanne nok politifolk til å fylle opp for årlig pensjonering, jobbskifte osv. Flertallet vil understreke at allerede da rapporten «Politiet mot år 2020» kom i 2008, der målet om to politifolk per 1 000 innen 2020 ble lansert, het det at dette var et minimum for å «sikre en forsvarlig polititjeneste». Flertallet viser til at i de elleve årene som er gått, har det skjedd en stor vekst i oppgavene Stortinget og samfunnet forventer at politiet skal løse – som nettkriminalitet og ID-tyverier, terror og beredskap, voldtekt og overgrep mot barn, kriminelle gjenger og organisert kriminalitet, menneskehandel og arbeidslivskriminalitet, sosial kontroll og æresvold, osv.

Flertallet vil vise til at i land som i lengre tid har hatt det kriminalitetsbildet vi nå møter, ligger politidekningen mellom 3 og 3,5 politiårsverk per 1 000 innbyggere. Dette gjelder blant annet Tyskland, Østerrike, Nederland, Belgia og Frankrike (Eurostat-tall for 2016),

mens de sørlige europeiske landene ligger adskillig høyere. Norges mål om 2,0 politiårsverk per 1 000 er således lavt i europeisk sammenheng, og ikke noe å slå seg til ro med.

Flertallet mener det er behov for å fortsette å øke politidekningen og den totale politikraften. Flertallet har gått imot høyreregjeringens kutt ved PHS både i 2019 og 2020, og i stedet foreslått flere ganger at regjeringen bør gjennomføre en ny grundig analyse av politiets framtidige oppgaver og bemanningsbehov. Flertallet vil vise til forslag Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har fremmet tidligere, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og politiets forventede framtidige oppgaver. Analysen bør munne ut i en anbefaling om bemanningsbehov for sivile stillinger og mål for politidekningen i Norge i tiårene framover.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til kritikk blant annet fra tillitsvalgte i Norsk Tjenestemannslag (NTL) og Parat som fremhever at målet om 2 politifolk per 1 000 innbygger ikke har ført til at andre stillinger og yrkesgrupper har økt til tross for løftet om dette fra 2008. Disse medlemmer understreker at også Riksrevisjonen trekker frem dette i undersøkelsen av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT, jf. Dokument 3:5 (2020–2021). Disse medlemmer viser til at de tillitsvalgte sier at politiansatte blir satt til oppgaver som tidligere har vært utført av andre yrkesgrupper i politiet. Et eksempel er grensekontroll der det tidligere primært var sivilt ansatte grensekontrollører som nå har blitt erstattet av politiutdannede. Dette er et av flere områder med kreative tilsetninger for å nå måltallet om 2 politifolk per 1 000 innbygger.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen styrer etter den tverrpolitiske enigheten om 2 politifolk per 1 000 innbygger. På denne bakgrunn må nødvendigvis opptaket på Politihøgskolen tilpasses dette måltallet. Hvis ikke utdanner vi flere politifolk enn det er stillinger. Disse medlemmer viser til at regjeringen stadfester i politimeldingen at det fremover også er behov for å rekruttere andre grupper, for eksempel IKT-ingeniører, til å bekjempe kriminalitet som i stadig større grad foregår på digitale plattformer. Behovet for ulike kompetanse i politiet er etter hvert stor, og for å utvikle et moderne politi tilpasset fremtidens kriminalitet må flere nye yrkesgrupper inn i politiet i tillegg til generalistutdanningen politiet får på Politihøgskolen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om passbusser og mobile politiposter. Disse forslagene reiser en rekke spørsmål knyttet til hvordan dette er tenkt gjennomført i praksis da en rekke av landets politidistrikt har enorme avstander, krevende kjøreforhold om vinteren og allerede svært lite tilstedeværende politi utenfor byene. Flertallet stiller også spørsmål om hvor effektiv tidsbruk det er med politiansatte som gjerne må bruke store deler av arbeidsdagen på transport. Ifølge Politidirektoratet koster det om lag 3,6 mill. kroner å etablere fasiliteter til et fullverdig passkontor. Sverige har nesten dobbelt så mange politistasjoner og politiposter hvor innbyggerne kan søke om pass og ID-kort sammenliknet med Norge. Politiet bør heller etablere flere steder for passutstedelse som folk kan oppsøke når det passer dem, fremfor en passbuss som kanskje kommer innom bygda eller tettstedet noen timer i måneden.

Flertallet er kritisk til formuleringen «Målet er et politi som skal være synlig og tilstedeværende der det er behov». Flertallet lurte på hvem som skal definere dette behovet. Forebygging er et fagfelt og en arbeidsmetode som forutsetter kontinuitet, relasjonsbygging og tilstedeværelse. Det er dermed behov for tilstedeværende og synlig politi stort sett over alt hvor mennesker oppholder seg. Flertallet viser til at leder for Politiets Fellesforbund på Lokalsamfunnskonferansen den 18. januar 2021 sa at det ikke er mulig for politiet å forebygge uten lokalkunnskap. Behovet for synlig og tilstedeværende politi kan oppstå uventet og plutselig som ved en større ulykke, naturkatastrofe eller kriminell handling. Flertallet mener politiet skal være synlig og tilstedeværende i hele landet både ut fra et forebyggende perspektiv, men også i beredskapsøyemed.

Flertallet viser til Folkehelseinstituttets rapport «Målstyring i politiets forebyggende arbeid» fra 2020 hvor det blant annet fremkommer:

«Det oppleves å finnes ulike oppfatninger om hva som ligger i begrepet forebygging. Det legger føringer på prioriteringer, hvordan det forebyggende arbeidet legges opp, hvilke ressurser som tildeles og om arbeidet lar seg registrere i målstyringssystemene. En felles forståelse vil være nyttig.»

Flertallet mener det er oppsiktsvekkende at regjeringen siden 2017 har slått fast at forebygging skal være politiets primærstrategi når en rapport tre år senere fremhever at det ikke er en felles forståelse om hva som ligger i begrepet forebygging. Flertallet mener denne forvirringen kommer til uttrykk i Politimeldingen hvor regjeringen har et mål om et politi som skal være synlig og tilstedeværende der det er behov.

Flertallet viser videre til at politidistriktenes tilstedeværelse på internett og kompetanse knyttet til internettrelatert kriminalitet varierer sterkt. Flertallet viser i denne anledning til beramming av hovedforhandlinger i tingrettene hvor politidistriktenes arbeid gjenspeiles. Flertallet viser til at det knapt er saker som omhandler overgrep mot barn som er berammet i flere politidistrikt. Det er fullstendig uakseptabelt at et barns geografiske bosted og hvilket politidistrikt vedkommende bor i skal være avgjørende for hvorvidt politiet har kompetanse og kunnskap til å følge opp alvorlige overgrepssaker.

Flertallet viser til at politidistriktenes størrelse ikke virker å korrelere med antall saker politiet berammer for retten. Nordland politidistrikt er blant dem med flest berammede saker som omhandler overgrep mot barn i første kvartal 2021, mens flere politidistrikt som er betydelig større, har langt færre saker innenfor denne kategorien. To politidistrikt som er større enn Nordland, har per 25. januar 2021 henholdsvis en og to berammede saker som handler om seksuelle overgrep mot barn i tingrettene frem til påske 2021, mens andre distrikt har tosifret antall saker som skal for retten.

Flertallet viser også til det påfallende fravær av kunnskap fra forskning knyttet til nærpolitireformen som omtales i politimeldingen. «Nærpolitireformen» har blitt til dels sterkt kritisert i forskningsrapporter fra en rekke forskere for eksempel Filstad & Karp, 2018; Gundhus, Talberg, & Wathne, 2019; Sørli & Larsson, 2018; Wathne, 2019; Glomsøth, 2020. Det er merkelig at regjeringen ikke forholder seg til noe av denne kritikken eller vil bruke noen av de funn som fremkommer i forskning.

Flertallet viser videre til ytterligere forskning som har blitt publisert etter at Politimeldingen ble lagt frem, herunder rapporten «Faglig skjønn under press» som ble publisert av Arbeidsforskningsinstituttet ved OsloMet i juni 2020. Denne rapporten påpeker at politiet har fått redusert handlingsrom for faglig skjønn som følge av endringer gjennom nærpolitireformen. I rapporten fremkommer det:

«Tidligere forskning har vist at opp mot syv av ti politiansatte opplevde å ha en dårlig følelse ved arbeidsgens slutt, fordi de ikke fikk tid, eller hadde ressurser til å gjøre en så god jobb de ønsket (Wathne mfl. 2018). I våre intervjuer ser vi noe lignende når flere ansatte ga uttrykk for at de gjerne skulle hatt mer tid til å gjøre en kvalitativt bedre jobb.»

Flertallet viser til at Politimeldingen ikke inneholder noe drøfting knyttet til disse funnene.

Flertallet viser videre til forskning fra Politihøgskolen (PHS) som slår fast at nærpolitireformen ga et mer sentralisert politi. I forskningsprosjektet «Toppledere og toppledelse i politi og påtalemyndighet» på PHS med tilhørende rapport fra 30. mars 2020 står det:

«Topplederne påpekte at det de senere årene har skjedd en betydelige sentralisering av politiet langs flere spor, en økt hierarkisering og en økt formalisering. De fremholder også at styringen i politiet har blitt sterkere. Dette er et sterkt funn i og med at så og si alle de 16 topplederne fremholdt dette. Videre viser funn fra denne studien at det er blitt større avstander internt i politiorganisasjonen, og at avstanden mellom politiet ved topplederen til politiets omgivelser og relevante samarbeidspartnere har økt. Dette må beskrives som ikke-intenderte konsekvenser av politireformen. Dette bryter med deler av Politireform-2016 («Nærpolitireformen») sine målsettinger og idealer.»

Flertallet etterlyser en analyse av hvordan nærpolitireformen har påvirket de andre blålysetatene. Brannvesenet er i langt større grad enn før reformen først på både skadested, ulykkessted og på oppdrag som innebærer orden, ifølge brannstatsitikk.no. Ambulanse-tjenesten er i økende grad først på skadested eller åsted. Ukentlig kommer eksempler fra hele landet om alvorlige ulykker og voldshendelser der brannvesen og/eller ambulansepersonell må håndtere utagerende personer og personer med våpen uten politibeskyttelse grunnet lang responstid eller at politiet er for langt unna. Flertallet understreker at det er kommunene som belastes med merutgifter dersom lokalt brann- og redningsvesen må utføre oppdrag som tidligere ble utført av politiet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt knyttet til ressursbruk, utgiftsutvikling og bistand til politiet fra brannvesen og ambulansetjeneste i perioden 2016–2020.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til tilbakemeldinger fra tillitsvalgte både i Parat, NTL, PF og Norsk politilederslag som alle fremhever at politiet behøver arbeidsro. Disse medlemmer viser også til DFØs følgeevaluering av nærpolitireformen fra 2020 hvor det samme fremkommer. Disse medlemmer mener det er fornuftig også at dette anerkjennes i politimeldingen. Disse medlemmer understreker at, til tross for bebudet arbeidsro for politiet, er regjeringen i ferd med å iverksette en rekke endringer og reformer i etater som politiet har nært samarbeid med som også vil få stor innvirkning på politiet. Regjeringens domstolsreform, reform av kriminalomsorgen og den bebudede rusreformen vil medføre betydelige endringer også for politiet. Disse medlemmer mener dette viser at politiet ikke er en isolert etat i samfunnet, men påvirkes i stor grad av andre etater og politiske reformer. Disse medlemmer viser blant annet til Politijuristene som i høringsinnspill i forbindelse med domstolsreformen påpekte at domstolene er deres andre arbeidssted og at det er behov for å se reformene i justissektoren i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at som et ledd i oppfølgingen av Samfunnssikkerhetsmeldingen (Meld. St. 5 (2020–2021)) har Justis- og beredskapsdepartementet gitt POD og DSB oppdrag om å se nærmere på samhandlingen, herunder ansvars- og oppgavefordelingen, mellom brann- og redningsvesenet og politiet. Direktoratene skal vurdere om det er behov for videre oppfølging og eventuelt foreslå tiltak for å sikre best mulig bruk av nødetatenes samlede ressurser og ivaretagelse av nødetatenes primæroppgaver. Justis- og beredskapsdepartementet (JD) ber om at DSB og POD utarbeider en felles rapport med tilrådninger til JD, og at DSB får ansvaret for den praktiske tilretteleggingen av arbeidet.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen i Politimeldingen varsler at den vil gjennomgå oppgavefordelingen mellom helsevesen og politi. Dette har sammenheng med veksten i politiets bistand til helsevesenet, blant annet knyttet til psykiatrioppdrag.

Disse medlemmer vil imidlertid minne om at det ikke er noe nytt at brannvesenet ofte kommer først til et ulykkessted. Dette har sammenheng med at de er organisert annerledes og ikke gjennomfører operativ patruljevirkosomhet slik politiet gjør. Politiets patruljer beveger seg konstant, og i noen tilfeller er den lenger unna enn nærmeste utrykningssted for brann.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at politireformen har medført en stor omstilling av hele politi- og lensmannsetaten og at en reform av denne størrelsen naturlig nok både oppleves utfordrende og krevende. Disse medlemmer viser likevel til at reformarbeidet har gått i riktig retning, og at vi i dag, snart seks år etter vedtaket, ser gode resultater. Innbyggerundersøkelsen for 2020 viser at tilliten til politiet i Norge er svært høy, dette til tross for et krevende reformarbeid. Med politireformen begynte man å måle politiets responstid i tre typer kategorier avhengig av hvor i landet man er. Politiet oppfyller nå responstidskravene i alle tre kategorier. Videre er det flere politifolk og ordførere som uttaler seg positivt om reformen. Disse medlemmer bekjent, finnes det heller ikke en eneste politimester i landet som er imot reformen og som ønsker å reversere den. Disse medlemmer viser blant annet til Helgelands blad i februar 2021 der lensmann Tom Giertsen i Ytre Helgeland lensmannsdistrikt uttaler at han er fornøyd med mange sider ved politireformen. Artikkelen viser til et møte i politirådet for Hald-kommunene i midten av desember med deltakelse fra flere ordførere og rådmenn. Artikkelen i Helgelands blad sier blant annet:

«[...] politireformen har fungert positivt på flere punkter, blant annet gjennom at man har fått på plass politikontakt, noe som har bidratt til større tilstedeværelse i kommunene. Kapasiteten har også økt. Det har

ført til mer kunnskapsbasert – og dermed bedre – politi-arbeid og etterretning, sier referatet. I følge Giertsen har distriktet nå full bemanning, og målet om to politifolk per 1000 innbygger er nådd. Tolv er med i politipatruljen, der man har ei nyopprettet stilling som patruljeleder. Lensmannen opplyste om en nedgang på ti prosent i straffesaker i lensmannsdistriktet, og en oppklaringsprosent på 64 – noe som er best i Nordland.»

Disse medlemmer vil også vise til et redaksjonelt oppslag hos NRK Vestland den 19. januar 2021 der politisjef i Sogn og Fjordane Arne Johannesen reagerer på Senterpartiets nedsnakking av politiets innsats og politiets resultater i Sogn og Fjordane. Artikkelen sier blant annet:

«Politireforma til regjeringa kom i 2015, og har mellom anna å redusere talet på lensmannskontor rundt om i landet kraftig. Det skulle frigjere ressursar hos politiet til å vere ute blant folk. Men Senterpartiet meiner at dette har slått heilt feil, og har peika ut politireformen som eitt av punkta dei ofte trekkjer fram når dei skal kritisere regjeringa. Det irriterer politisjefen i Sogn og Fjordane. Han er sjølv lei for eit politidistrikt som har mista mange lensmannskontor, men han er sterkt usamd i at det er det same som at politiet har blitt dårlegare til å gjere jobben sin.»

Disse medlemmer viser videre til Arne Johannesen som blant annet sier:

«Sanninga er at vi har lagt bak oss kanskje det beste året i historia når det gjeld utvikling av politiet. Vi har fått nye ressursar og vi oppnår svært gode resultat. Då kan ikkje alt vere så gale som Senterpartiet skal ha det til, seier politisjefen.»

Disse medlemmer mener disse to eksemplene er viktige å ta med for å nyansere den svært negative og aggressive reformkritikken som kommer fra både Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Disse medlemmer mener den rød-grønne opposisjonen på Stortinget har vært med på å tegne et bilde av reformen som ikke stemmer med virkeligheten, og bidratt til å skape uro i en etat som mest av alt har hatt behov for arbeidsro midt i en reformprosess.

Rus og Psykiatri

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til den eksplosive veksten i oppdrag knyttet til rus og psykiatri for politiet. Flertallet viser til en artikkel på NRK den 25. januar 2021 hvor det fremkommer at politiet hadde 50 753 oppdrag knyttet til rus og psykiatri i 2019 mot 10 900 i 2014. Denne utviklingen gjør at politiet på denne måten merker effekten av andre reformer, herunder innenfor helsetjenesten, som medfører betydelig beslag av politiets operative kapasitet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er bekymret over veksten i helseoppdrag knyttet til psykiatri i politiet. Disse medlemmer vil vise til at politimesteren i Oslo etterspør etablering av psykiatriambulanser i Oslo. Disse medlemmer vil vise til at politimesteren i Oslo 26. januar 2021 uttalte til Avisa Oslo at psykisk syke fortjener gode helsetjenester og at psykiatriambulanser bør innføres i Oslo. Hun sier videre at syke mennesker bør i størst mulig grad møtes av helsepersonell, ikke politi. Disse medlemmer er enige i dette. Disse medlemmer vil vise til at mengden oppdrag øker, og at det bare i Oslo politidistrikt bistås i flere tusen psykiatrisaker årlig.

Disse medlemmer registrerer at Oslo politidistrikt har forsøkt å få gehør for ønsket om å iverksette en prøveordning for psykiatriambulanse, men at politimesteren og distriktet ikke blir hørt. Disse medlemmer vil vise til at politiet, helsevesenet, pasienter og pårørende i Bergen, som har denne ordningen, er svært positive. Ordningen med psykiatriambulanse er etablert flere steder, senest i blant annet Stavanger, Stockholm, København og Amsterdam.

Digital kriminalitet får nye utslag og må møtes på nye måter

Komiteen vil vise til at meldingen beskriver at politiet må i dag håndtere mer kompleks kriminalitet enn tidligere. Dette gjelder særlig digital kriminalitet og seksuallovbrudd på internett, men også større bedragerisaker og saker med internasjonale forgreninger eller opprinnelse. Komiteen merker seg at selv om antall lovbrudd i henhold til statistikken har gått ned, har andelen av denne typen saker økt. Kapasitetsundersøkelsen på etterforskning viser at disse sakene er mer ressurskrevende å etterforske enn mange andre mindre alvorlige lovbrudd.

Komiteen vil vise til at kapitlet for øvrig omhandler at digital kriminalitet skal bekjempes gjennom etterretning, forebygging, metodeutvikling og etterforskning. Komiteen vil vise til at Stortinget har bedt regjeringen legge frem en plan knyttet til politiets arbeid med IKT-kriminalitet, jf. Meld. St. 38 (2016–2017). Komiteen merker seg at regjeringen viser til at dette arbeidet følges opp i flere spor.

Komiteen merker seg at regjeringen mener at mye arbeid er gjort, og at man er i ferd med å videreutvikle politiets arbeid med IKT-kriminalitet. Komiteen viser videre til at kunnskap om det digitale trussel- og risikobildet kommer fra nasjonale og internasjonale samarbeidsaktører. Felles Cyberkoordineringssenter (FCKS), samarbeidsorganet som består av representanter fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), Etterretningstjenesten, PST og Kripos, bidrar til at det foreligger et oppdatert og helhetlig trussel- og risi-

kobilde som grunnlag for beslutninger. Komiteen er enig i at politiet må bidra til, og trekke veksler på, slike samarbeid så langt det lar seg gjøre. Også politiets eget etterretningsarbeid, herunder vurderingene fra Kripos og Økokrim, er relevant for arbeidet.

Komiteen er enig i at det nasjonale cyberkriminalitetssenteret (NC3) ved Kripos står sentralt i politiets arbeid mot digital kriminalitet. Politiets NC3 samarbeider også med NSMs Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC). Komiteen vil vise til at begge sentrene ble etablert i 2019.

Komiteen mener det er behov for større bevissthet og mer kunnskap om digital kriminalitet og at dette er helt avgjørende i det forebyggende arbeidet slik meldingen beskriver. Komiteen mener både Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Norsk Senter for informasjonssikring (NorSIS) gjør en betydelig innsats med informasjonsarbeid og med å få ut informasjonsmaterie-ll. Komiteen mener dette er viktig for å gjøre innbyggerne bedre i stand til å håndtere risiko på nett.

Komiteen er enig i at det er viktig å sørge for at politiet kan ta i bruk nye teknologiske muligheter for å forebygge, avdekke og stoppe kriminalitet og kriminelle handlinger. Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen varsler at regjeringen vil sende et forslag på høring om å innføre en plikt for tilbydere av ekom-tjenester å lagre IP-adresser slik at politiet kan få tilgang til IP-adressene for å bekjempe kriminalitet.

Komiteen merker seg at regjeringen vil videreføre og videreutvikle eksisterende internasjonalt samarbeid på dette området.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremhever at det over mange år har vært kjent at basiskompetansen i politidistriktene har vært svak innenfor området IKT-kriminalitet. Flertallet er derfor ikke overrasket over at Riksrevisjonen har funnet det riktig å undersøke dette feltet innen politiets arbeid. Derimot er flertallet svært overrasket over hvor store mangler som er avdekket. Riksrevisjonen fremhever i sin rapport Dokument 3:5 (2020–2021) «Undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT», manglende kompetanse i politiets førstelinje som består av ordenstjeneste/patruljer, kriminalvakt og saksmottak. Riksrevisjonen poengterer i rapporten at dette fører til at IKT-kriminalitet håndteres feil i den viktige initiale fasen, spor sikres ikke riktig, feil etterforskningsskritt tas, saker registreres feil, og saker som enkelt kan oppklares, henlegges.

Flertallet vil vise til at et av punktene i Justis- og beredskapsdepartementets strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet fra 2015, var å utarbeide en plan for å styrke påtalemyndighetens digitale kompetanse. Flertallet fremhever at heller ikke dette har ført til konkre-

te tiltak. Riksrevisjonen trekker videre frem at det er alvorlig at regjeringen ikke har tatt tilstrekkelige grep for å styrke politi- og påtalemyndighetens kompetanse på IKT-kriminalitet. Flertallet er enig med Riksrevisjonen som påpeker at manglende kompetanse kan utgjøre et rettssikkerhetsproblem ved at saker henlegges uten etterforskning, eller ved at de blir feilbehandlet. Flertallet er tydelig på at uten nødvendig kompetanse til å bekjempe IKT-kriminalitet mister politiet også tillit i befolkningen og hos private og offentlige virksomheter som utsettes for denne kriminaliteten, noe som er alvorlig.

Flertallet understreker at etterforskningen av IKT-kriminalitetssakene dermed i all hovedsak må skje i distriktene. Riksrevisjonen fremholder i rapporten at politiet ifølge statsbudsjettet har fått tilført ekstra ressurser i forbindelse med politireformen, og at bemanningen skal ha økt med over 20 pst. Samtidig stadfester de at dette i liten grad er utnyttet til å styrke politiets evne til å håndtere IKT-kriminalitet. Flertallet har fått med seg at Justis- og beredskapsdepartementet selv uttaler at de ekstra ressurser som politiet har fått, i stedet har gått til andre prioriterte oppgaver. Flertallet har flere ganger etterlyst hvor disse ressursene har tatt veien, uten at dette har blitt oppklart. Konsekvensene for barn, unge, privatpersoner og virksomheter som utsettes for IKT-kriminalitet, kan være dramatiske. Samlet sett mener Riksrevisjonen at svakhetene i politiets evne til å avdekke og oppklare IKT-kriminalitet er alvorlige. Flertallet mener dette er et så sterkt signal fra Riksrevisjonen at dette burde inngå som en del av Justis- og beredskapsministerens redegjørelse for hvordan politiet skal klare å fylle sitt samfunnsoppdrag i fremtiden.

Flertallet vil vise til at Riksrevisjonen karakteriserer situasjonen i rapporten som alvorlig, som i Riksrevisjonens definisjon betyr følgende:

«Alvorlig benyttes ved forhold som kan ha betydelige konsekvenser for samfunnet eller berørte borgere, eller der summen av feil og mangler er så stor at dette må anses som alvorlig i seg selv.»

Flertallet vil i merknadene vise til flere avsnitt fra Riksrevisjonens rapport da flertallet mener de er svært relevante for behandlingen av stortingsmeldingen. Flertallet vil vise til riksrevisjonens omtale av kompetanse hvor det står:

«Det har vært kjent over mange år at basiskompetansen i politidistriktene har vært svak innenfor området IKT-kriminalitet. Manglende kompetanse i politiets førstelinje som består av ordenstjeneste/patruljer, kriminalvakt og saksmottak fører til at IKT-kriminalitet håndteres feil i den viktige initiale fasen. Spor sikres ikke riktig, feil etterforskningsskritt tas, saker registreres feil, og saker som enkelt kan oppklares, henlegges. Flere politidistrikt, for eksempel Oslo og Trøndelag, har tatt konsekvensen av dette og styrket kompetansen i første-

linjen med blant annet fagkontakter innenfor digitalt politiarbeid. Selv om grunnutdanningen på Politihøgskolen er styrket innenfor digitalt politiarbeid, og digitalt politiarbeid er tatt inn i den årlige obligatoriske utdanningen for etterforskere og påtalejurister, ser dette foreløpig ut til i liten grad å ha styrket basiskompetansen.»

Flertallet viser også til at rapporten viser at kompetansen i Kripos er begrenset og dårlig i påtale. Flertallet viser til rapporten hvor det står:

«Et av punktene i Justis- og beredskapsdepartementets strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet fra 2015 var å utarbeide en plan for å styrke påtalemyndighetens digitale kompetanse, men dette har foreløpig ikke ført til konkrete tiltak.»

Og videre:

«Riksrevisjonen mener det er alvorlig at det ikke er tatt tilstrekkelige grep for å styrke politi- og påtalemyndighetens kompetanse på IKT-kriminalitet. Manglende kompetanse kan utgjøre et rettssikkerhetsproblem ved at saker henlegges uten etterforskning, eller ved at de blir feilbehandlet. Uten nødvendig kompetanse til å bekjempe IKT-kriminalitet mister politiet også tillit i befolkningen og hos private og offentlige virksomheter som utsettes for denne kriminaliteten, noe som er alvorlig.»

Flertallet vil også påpeke at rapporten viser at det åpenbart tar tid og viser til rapporten hvor det også står:

«I Meld. St. 29 (2011–2012) Samfunnssikkerhet ble det slått fast at IKT-kriminaliteten var i kraftig vekst og at politiet stod overfor store utfordringer på dette området. Selv om antallet årsverk i politiet (unntatt PST) har økt med 24 prosent (3392 årsverk) i perioden 2012 til august 2020, har få av disse tilfalt etterforskningsfeltet. I henhold til Meld. St. 29 (2019–2020) Politimeldingen – et politi for fremtiden er etterforskningsarbeidet styrket etter politireformen ved at sakene håndteres mer enhetlig i felles straffesaksinntak (FSI) i distriktene, og ved at kvaliteten på straffesaksarbeidet er bedret etter etterforskningsløftet. Undersøkelsen viser imidlertid at etterforskningskapasiteten fortsatt er en utfordring innenfor området IKT-kriminalitet.»

Flertallet vil videre vise til at rapporten beskriver at ambisjonene for NC3 er nedjusterte og at etterforskningen i hovedsak bør skje i politidistriktene, og viser til rapporten hvor det står:

«Opprettelsen av enheter for digitalt politiarbeid (DPA) i alle politidistrikt i forbindelse med politireformen og Nasjonalt cyberkrimsenter (NC3) ved Kripos fra januar 2019 er to av de viktigste tiltakene. Ambisjonene for NC3, som er frontet som en stor satsing innenfor bekjempelsen av IKT-kriminalitet, er nedjustert fra 200 ansatte innen utgangen av 2021 til 150 ansatte innen utgangen av 2022. Om lag 80 av de ansatte i NC3 var allerede ansatt i Kripos ved opprettelsen av senteret. NC3 skal bistå distriktene og etterforske noen særlig alvorlige saker selv. Per i dag har senteret kapasitet til å etter-

forske en-to større saker i året, og de mener også selv at dette er mest hensiktsmessig. Det vil si at etterforskningen av IKT-kriminalitetssakene i all hovedsak må skje i distriktene. Konsekvensene av lav kapasitet i DPA og NC3 er at teknologikrevende IKTkriminalitet henlegges. Sakene blir for store, komplekse og ressurskrevende å etterforske for politidistriktene.»

Flertallet vil vise til gjentatte bekymringer rundt kapasiteten generelt i våre politidistrikt, samt at etterforskningsløftet henger etter. Flertallet merker seg videre at Riksrevisjonen mener at POD burde ha sørget for en nasjonal samordning av innkjøp, drift og administrasjon av utstyr og programvare som brukes av DPA-enhetene (DPA: Digitalt politiarbeid). Rapporten viser til at bedre støttesystemer kunne gjort samordningen mellom politidistriktene enklere og effektivisert politiets arbeid. Flertallet stiller seg undrende til at dette ikke er gjennomført.

Flertallet er enig med regjeringen i at vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep mot barn skal ha høyeste prioritet. Flertallet vil vise til at det er en tverrpolitisk forståelse og enighet om dette. Flertallet er bekymret over funnene Riksrevisjonen har gjort hva gjelder koordinering og styring av arbeid mot nettovergrep. Flertallet vil vise til at etterforskning av internettrelaterte seksuelle overgrep mot barn og unge og annen IKT-kriminalitet er knyttet til digitale beslag. Slik Riksrevisjonen beskriver bruker DPA-enhetene en stor andel av tiden til å gjennomgå denne typen beslag. Flertallet vil vise til at Kripos i 2016/2017 foreslo en nasjonal løsning for håndtering av overgrepsmateriale som fortsatt ikke er iverksatt. Resultatet av dette er som rapporten viser til at norsk politi derfor ikke har en enhetlig måte å behandle internettrelaterte seksuelle overgrep på som omhandler bildedeling, -distribusjon og -produksjon. Flertallet merker seg at digitale beslag gjennomgås i hvert enkelt distrikt uten særlig samordning, og at politiet mangler en nasjonal løsning som kan bidra til å samordne etterforskningen på tvers av politidistrikt og gjøre informasjon mer tilgjengelig for analyse og etterforskning. Flertallet vil vise til at Riksrevisjonen konkluderer med at politiets arbeid blir mindre effektivt uten en nasjonal løsning på dette.

Flertallet er videre, blant annet på bakgrunn av funnene i rapporten, bekymret for at lovbytere som opererer på tvers av landegrensene i praksis slipper unna. Flertallet vil vise til at utfordringene i det internasjonale politisamarbeidet bidrar til at kriminelle unnslipper rettsforfølging når de opererer på tvers av landegrenser, ifølge rapporten fra Riksrevisjonen, og at disse svakhetene utnyttes av kriminelle nettverk. Flertallet merker seg at revisjonen skriver at:

«Slik det internasjonale samarbeidet er i dag, er forutsetningene for effektiv bekjempelse av kriminalitet med internasjonale forgreninger ikke til stede. Utfør-

dringene på området har vært der over lang tid og har ikke vært tilstrekkelig vektlagt av politiet. Riksrevisjonen anser det som kritikkverdig at Justis- og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet ikke har tatt tak i utfordringene på dette området på et tidligere tidspunkt.»

Flertallet er enig i denne kritikken, og forventer gode svar på dette fra regjeringen når rapporten skal behandles i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Flertallet er bekymret for tilliten til politiet hva gjelder datainnbrudd. Flertallet viser til Riksrevisjonens rapport som viser til at det er alvorlig at politiet i liten grad etterforsker og oppklarer ren IKT-kriminalitet som for eksempel datainnbrudd, og at dette fører til at privatpersoner og virksomheter heller henvender seg til andre aktører enn politiet for bistand når de utsettes for slik kriminalitet. Flertallet vil også vise til bekymring fra både Riksrevisjonen og Riksadvokaten hva gjelder den høye henleggelsesprosenten og politiets kapasitets- og kompetanseutfordringer innenfor IKT-kriminalitet og økonomisk kriminalitet.

Flertallet vil vise til at effektive forebyggende og kriminalitetsbekjempende tiltak forutsetter et kunnskapsbasert politiarbeid som vektlegger analyse og etterretning. Flertallet vil vise til at dette, også omtalt i Riksrevisjonens rapport, er vektlagt i politiets etterretningsdoktrine, i nærpolitireformen og i den siste politimeldingen. Riksrevisjonen viser til at det i Justis- og beredskapsdepartementets strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet fra 2015 er etterlyst kunnskaps- og analysegrunnlag, men det er fortsatt ikke på plass. Flertallet mener dette er kritikkverdig.

Flertallet vil vise til at regjeringen uttaler i forbindelse med rapporten at justisministeren vil i tråd med prinsipper for god etatsstyring være varsom med å gi detaljerte instruksjoner i etatsstyringen av politiet på området og videre at etaten vil i stedet få tydelige krav om hvilke resultater den skal levere. Regjeringen viser til at politiet daglig står i en krevende situasjon hvor flere prioriterte saksområder skal løses med begrensede ressurser. Flertallet vil understreke at det ikke er noe nytt at ressursene særlig i politidistriktene er begrenset, og at politidistriktene har vært underfinansiert over flere år. Flertallet har gjentatte ganger advart mot å gjennomføre en stor reform uten å sørge for tilstrekkelig finansiering. Forliket om «Nærpolitireformen» slo fast at det ikke skulle bli en sparereform, og at den skulle finansieres. Flertallet reagerer derfor på at regjeringen har som foreløpig svar på den alvorlige rapporten at arbeidet med reformen har vært svært ressurskrevende. Flertallet vil vise til at reformer i staten er det, og at regjeringen i lang tid har hoppet bukk over advarslene som har kommet fra blant andre tillitsvalgtes organisasjoner, politidistrikt og opposisjonen i Stortinget.

Flertallet mener de funn som fremkommer i Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT (Dokument 3:5 (2020–2021)), står i sterk kontrast til regjeringens budskap om at politiets innsats mot IKT-kriminalitet er betydelig styrket gjennom nærpolitireformen. Flertallet ser at regjeringen skryter av over 3 000 nye ansatte i politiet, men disse har åpenbart ikke medført verken mer synlig eller tilgjengelig politi, jf. Politiets kapasitetsundersøkelse på det politioperative området, eller gode fagmiljøer som er rustet til å møte morgendagens kriminalitetsutfordringer, jf. Riksrevisjonens rapport.

Flertallet viser til at datakriminalitet har vært omtalt i en rekke stortingsmeldinger, strategier, utredninger og undersøkelser i over 20 år. Flertallet viser til Stortingsmelding 22 (2000–2001) – Politireform 2000, hvor denne kriminalitetstypen ble tematisert. Flertallet viser til at Riksadvokaten siden 2005 har bedt politiet prioritere IKT-kriminalitet. Flertallet viser til Prop. 61 LS (2014–2015) Nærpolitireformen, hvor IKT-kriminalitet nok en gang tematiseres. Flertallet viser til NOU 2015:13 Lysneutvalget, som avdekket store restanser, manglende kapasitet og at politiet i for liten grad etterforsker IKT-kriminalitet. Flertallet viser til Justis- og beredskapsdepartementets tildelingsbrev til Politidirektoratet, som knapt nevner IKT-kriminalitet ut over de siste årene å be Politidirektoratet om en kvalitativ vurdering av forebygging av IKT-kriminalitet.

Flertallet viser til Riksrevisjonens undersøkelse hvor det blant annet fremkommer:

«Manglende kompetanse i politiets førstelinje som består av ordenstjeneste/patruljer, kriminalvakt og saksmottak fører til at IKT-kriminalitet håndteres feil i den viktige initiale fasen. Spor sikres ikke riktig, feil etterforskningskritt tas, saker registreres feil, og saker som enkelt kan oppklares, henlegges.»

Flertallet viser videre til funn som Riksrevisjonen anser som alvorlige:

- Politiet mangler kompetanse og kapasitet på etterforskningen av datakriminalitet.
- Støttesystemene fungerer for dårlig.
- Det er lite samordning mellom politidistriktene.
- Internasjonalt samarbeid på området er utfordrende.
- Politiet mangler oversikt over omfanget av denne type kriminalitet.
- Etterforskning og oppklaring av datainnbrudd prioriteres ikke.
- Tips og etterretning om seksuelle overgrep på nett øker og utfordrer politiets etterforskningskapasitet.
- Politiet klarer ikke møte utviklingen innenfor økonomisk datakriminalitet.

- Datakriminalitet har i for liten grad vært prioritert av Politidirektoratet og Justis- og beredskapsdepartementet.

Flertallet understreker at påtalejuristene er selve nøkkelen for å irettføring av saker. Det er alvorlig når Riksrevisjonen avdekker følgende

«Påtalemyndighetens kompetanse innenfor digitalt politiarbeid og IKT-kriminalitet har over flere år vært påpekt som mangelfull i både politidistriktene og den høyere påtalemyndighet. Påtalejuristene i politidistriktene baserer seg i hovedsak på erfaringsbasert læring og tar i liten grad etter- og videreutdanning. Etterutdanningstilbudet ved Politihøgskolen for påtalejuristene er også svært begrenset og omfatter ikke opplæring innenfor digitalt politiarbeid. Et av punktene i Justis- og beredskapsdepartementets strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet fra 2015 var å utarbeide en plan for å styrke påtalemyndighetens digitale kompetanse, men dette har foreløpig ikke ført til konkrete tiltak.»

Flertallet mener det er oppsiktsvekkende at politiet mangler oversikt over IKT-kriminalitet. Videre er det bemerkelsesverdig at kun 142 av 10 132 politistillinger i politidistriktene inngår i digitalt politiarbeid (DPA) og at enkelte distrikt har 3–4 ansatte på dette svært viktige feltet. Flertallet viser til at fagområder som organisert kriminalitet, seksuelle overgrep, drap og omfattende IKT-kriminalitet mot næringsliv og enkeltpersoner er avhengige av kompetansen ved politidistriktenes DPA-enheter.

Flertallet viser til at Riksrevisjonen i dokument 3:5 (2020–2021) finner det sterkt kritikkverdig at det ikke er tatt høyde for utviklingen innenfor IKT-kriminalitet i gjennomføringen av politireformen. Riksrevisjonen retter kritikk mot at i den oppbemanningen som har funnet sted for å nå målet om to polititårverk per tusen innbyggere, ikke er avsatt midler til å møte de utfordringene IKT-kriminaliteten medfører. Riksrevisjonens rapport viser at konsekvensen av en manglende prioritering av IKT-kriminalitet er at alvorlig kriminalitet ikke etterforskes og oppklares, og at norske borgere og virksomheter mister tillit til politiet og lar være å anmelde lovbrudd.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at det ikke har manglet på advarsler verken fra fagforeninger som Politiets Fellesforbund, Norsk politilederlag, NTL, Parat eller Politijuristene om det ensidige fokuset på å nå to politifolk per 1 000 innbygger uten samtidig å legge til rette for rekruttering av kritisk personell til blant annet IKT-kriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er bekymret for den store utskiftingen av etterforskere som gjelder på alle felt i politiet, men særlig innenfor

IKT-kriminalitet hvor det behøves betydelig opplæring. Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens nevnte rapport hvor det fremkommer at på seksjonen som etterforsker sedelighet i Oslo politidistrikt, sluttet 30 medarbeidere på to år. Disse medlemmer viser til at 20 etterforskere sluttet samtidig i Bergen høsten 2020 og at dette problemet er stort over hele landet. Stor utskifting av etterforskere medfører at kontinuiteten forsvinner, mye ressurser benyttes på konstant opplæring og restansene på de mest alvorlige sakene vokser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at ambisjonene for NC3-senteret ved Kripos har blitt kraftig redusert. Ved opprettelsen av NC3 i januar 2019 ble 82 allerede ansatte i Kripos overført til senteret. Per juni 2020 var det ifølge Riksrevisjonens Dokument 3:5 (2020–2021) om lag 100 ansatte. Ifølge NC3 er ambisjonene om 200 ansatte innen utgangen av 2021 nedjustert til 150 ansatte innen utgangen av 2022. Disse medlemmer viser til at Politidirektoratet oppgir at dette var nødvendig på bakgrunn av den økonomiske situasjonen i etaten, justert ambisjonsnivå i flerårig virksomhetsplan og behovet for styrking av distriktenes kapasitet på dette området.

Disse medlemmer mener det er alarmerende at NC3 kun har kapasitet til å bistå i to store saker årlig. I Riksrevisjonens Dokument 3:5 (2020–2021) fremkommer det at NC3 vurderer at med nåværende antall ansatte har de kapasitet til å ta 1–1,5 Hydro-sak i året. Antall utstedte etterforskningsordrer i seksjon for datakrimetterforskning hos NC3 viser også at antallet etterforskningsordrer innen IKT-kriminalitet ligger på i gjennomsnitt 2 saker per år.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen understreker at det er uklarhet om hva som ligger i begrepet IKT-kriminalitet:

«Uklarheten rundt bruken av begrepet kommenteres av Politidirektoratet i et innspill til revidering av Justis- og beredskapsdepartementets strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet i 2018 (...) Den samme uklarheten er også omtalt i en prosjektrapport fra et pilotprosjekt bestilt av Justis- og beredskapsdepartementet i Oslo politidistrikt om digitalt politiarbeid.»

Disse medlemmer viser til at Riksadvokaten, i ovennevnte undersøkelse viser til at utgangspunktet for begrepsdefinisjonen, som også er tatt inn i Justis- og beredskapsdepartementets strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet, kommer fra Konvensjonen om datakriminalitet, som trådte i kraft i Norge i 2006. Definisjonen er ikke endret siden 2001, og Riksadvokaten påpeker at dette er uheldig da det har vært en stor teknologisk utvikling siden 2001.

Disse medlemmer viser til at Riksadvokaten mener at utfordringen med definisjonen er at den også

inkluderer lovbrudd som bruker IKT-verktøy til å gjennomføre den straffbare handlingen:

«Det medfører at definisjonen omfatter en stadig større andel av den begåtte kriminaliteten ettersom den teknologiske utviklingen fortsetter. Riksadvokaten påpeker at det skaper utfordringer for både å kunne måle og styre innsatsen på området. Prioritering av saker og fordeling av ressurser blir vanskelig når begrepet ikke er tilstrekkelig avgrenset. Det er forskjell mellom IKT-kriminalitet som retter seg mot IKT-systemer og datasystemer, og kriminalitet som bruker IKT-verktøy i gjennomføringen. Det stilles også andre kompetansekrav til å etterforske den 'rene' IKT-kriminaliteten, som angrep på datasystemer, sammenlignet med kriminalitet hvor IKT kun er brukt i gjennomføringen av andre straffbare handlinger. Riksadvokaten trekker fram at det kan stilles spørsmål om hvor godt egnet begrepsdefinisjonen er for å gjøre gode og riktige analyser av kriminalitetsbekjempelsen på området gitt at den omfatter alle lovbrudd hvor det er benyttet IKT-verktøy.»

Disse medlemmer viser til politiets innbyggerundersøkelse 2020 som viser at 34 pst. av respondene er meget eller i stor grad bekymret for svindel eller bedrageri på internett. I kriminalitetstypene svindel, bedrageri, mobbing og trakassering på internett har befolkningen dårligst inntrykk av politiet med henholdsvis 19 og 24 prosentpoeng som vurderer politiets håndtering som ganske eller meget dårlig.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde målet om 200 ansatte ved NC3 på Kripos innen utgangen av 2021.»

«Stortinget ber regjeringen innen juni 2021 komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å styrke politiets arbeid mot IKT-kriminalitet.»

Disse medlemmer viser videre til merknader under kapittelet kompetanse og utvikling hvor blant annet behov for digital kompetanse og spesialister utdypes.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at funnene i Riksrevisjonens rapport blir tatt på største alvor, og utfordringene som beskrives er etter hvert kjente. Disse medlemmer viser til at regjeringen er i gang med å følge opp anbefalingene i rapporten. Disse medlemmer viser til at rapporten gjelder politiets innsats i perioden 2016–2019. Denne perioden har politiet hatt mye oppmerksomhet rettet mot gjennomføring av politireformen, samtidig som det har skjedd en betydelig endring i kriminalitetsbildet. Politiets innsats mot IKT-kriminalitet må sees i sammenheng med den samlede kapasiteten sett opp mot andre kriminalitetsområder

og den helhetlige utviklingen av politiet. De siste årene er det blitt tatt flere viktige grep som er i tråd med anbefalingene fra Riksrevisjonen, og som forventes å bidra til å bedre situasjonen fremover. Siden 2019 er det opprettet et nasjonalt cyberkrimsenter (NC3) hos Kripos. Dette vil sette Kripos i bedre stand til å støtte politidistriktene med spisskompetanse innen bekjempelse av IKT-kriminalitet. Det er også etablert egne enheter med kompetanse innen digitalt politiarbeid i alle politidistrikt. Det å samle og styrke kompetansemiljø forventes å bidra positivt fremover. En viktig satsing i politiet er at det skal jobbes mer forebyggende, alene og sammen med andre. Det gjelder også innenfor IKT-kriminalitet. Bekjempelse av IKT-kriminalitet krever felles innsats og samarbeid mellom offentlige og private aktører, og næringslivet vil stå sentralt i det videre arbeidet. Samtidig blir det viktig å jobbe systematisk med hvordan vi kan utnytte ressursene våre mest mulig effektivt for å bidra til en bedre bekjempelse av trusler og kriminalitet i det digitale rom. Disse medlemmer viser videre til at statsråden i sitt svarbrev til Riksrevisjonens rapport har redegjort for oppfølgingen av IKT-kriminalitet. Dette brevet er gjengitt i rapporten.

Disse medlemmer viser til forslaget fra Senterpartiet om et mål om å ansette 200 ansatte ved NC3 på Kripos innen 2021. Disse medlemmer viser til at Justis- og beredskapsdepartementet ikke detaljstyrer særorganene ved å sette krav til hvor mange tjenestepersoner som skal være tilknyttet enkelte funksjoner. Det er ikke nødvendigvis hensiktsmessig å bygge opp til en ressursinnsats på 200 personer ved NC3. Det må gjøres en vurdering av ressurser brukt i politidistriktene vs. ressurser ved NC3.

Styrket beredskap

Komiteen vil vise til at regjeringen mener at politireformen var nødvendig for å styrke politiets beredskapsevne og politiets evne til å forebygge og motvirke trusler. Komiteen vil vise til at regjeringen lister opp tre hovedpilarer for tiltak som er iverksatt:

1. Å sikre en god grunnberedskap for hele landet.
2. Å sikre spisskompetanse i de nasjonale beredskapsressursene.
3. Å sikre et godt samarbeid mellom beredskapsaktørene.

Komiteen vil videre påpeke at regjeringen viser til krav som er satt til responstid i forbindelse med nærpolitireformen.

Komiteen vil vise til at ny våpenlov etter planen fra regjeringen skal tre i kraft 1. januar 2021. Videre viser meldingen til at nødnett er på plass og det er etablert et kriseledelsesapparat.

Komiteen merker seg at regjeringen mener at tiltakene til sammen har styrket politiets forutsetninger

for å håndtere hendelser og kriser, og at anbefalingene fra 22. juli-kommisjonen, Gjørvi-kommisjonen, vil være fulgt opp i 2020.

Komiteen vil vise til at regjeringen i meldingen mener at beredskapen er styrket gjennom bemaningsøkning og økt innsatsevne, at de nasjonale beredskapsressursene er styrket og at samarbeidet mellom beredskapsaktørene er styrket.

Komiteen viser til regjeringens pressemelding fra 7. oktober 2019 under overskriften: «Regjeringen styrker beredskapen i nord» da daværende samfunnsikkerhetsminister Ingvil Smines Tybring-Gjedde uttalte:

«Vi tar sikte på at den nye redningshelikopterbasen settes i drift i løpet av 2022. Vi vil raskt sette i gang en anbudskonkurranse i forbindelse med etablering av den nye redningshelikopterbasen».

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at politiets hverdagsberedskap i form av politipatruljer er den viktigste beredskapen som ofte er først på stedet ved en alvorlig hendelse. Flertallet viser til Politirektoratets kapasitetsundersøkelse av politioperativt område som viser at antall patruljeårverk var det samme i 2019 som 2015, og at hverdagsberedskapen derfor ikke kan sies å være styrket i nevneverdig grad.

Flertallet viser til at regjeringen hevder at Utrykningsenhetene (IP3-mannskaper) i politidistriktene er kraftig styrket og øvingsaktiviteten økt. Flertallet viser til at regjeringen har gått bort fra sitt eget mål om 1 200 IP3-mannskaper, som ble kunngjort i Meld. St. 21 (2012–2013), i politidistriktene og reduserte dette til i overkant av 1 000. Det er videre grunn til å stille spørsmål ved om øvingsaktiviteten faktisk er økt. Etter det flertallet kjenner til, er det ikke foretatt noe økning i vedlikeholdstreningen for politiets mannskaper siden 2014.

Flertallet viser til at regjeringen besluttet å flytte seks av ni Bell-helikoptre fra Bardufoss til Rygge våren 2020. Flertallet understreker at regjeringen med dette svekket helikopterberedskapen for politiet i Nord-Norge. Regjeringens løsning med å leie inn ett sivilt helikopter på beredskap for politiet i Tromsø er en dårligere beredskap for Nord-Norge samlet sett enn av Forsvarets Bell-helikoptre på beredskap fra Bardufoss.

Flertallet viser til at redningshelikoptrene er en viktig beredskapsressurs for politiet i forbindelse med blant annet leteaksjoner, ulykker og kriminalitetsbekjempelse. Det er påfallende at arbeidet med dette ikke er konkretisert ut over konkurransepreget dialog med enkelte aktuelle aktører, og at anbudskonkurransen enda ikke er iverksatt. Redningshelikopterbasen på Florø har siden 2017 vært operert av et sivilt selskap og er-

faringer fra den gang bør kunne brukes for å etablere en tilsvarende base i Troms.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen har lagt frem en proposisjon om redningshelikopterbase i Troms som vil styrke helikopterberedskapen i nord.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet understreker at nasjonal sikkerhet og beredskap forutsetter at personell, båter og helikopter er spredt i landet. Disse medlemmer viser til at det nasjonale beredskapssenteret og politihelikoptrene har base på Taraldrud ved Oslo og at det dermed vil ta flere timer for helikoptrene å nå Nordland, Troms og Finnmark ved en større hendelse. Disse medlemmer mener at det bør være politihelikoptre i hver landsdel nettopp for å kunne transportere politifolk raskt over store avstander samt kunne lete etter savnede personer, spaning mv.

Disse medlemmer viser til at Norge har lang kystlinje, der flere politidistrikt vil betegne seg som «sjøpolitidistrikt». Disse medlemmer viser til at i store deler av Norge befinner det seg svært mange mennesker langs kysten, særlig i sommersesongen, noe som øker risikoen både for kriminalitet og andre ulykker og hendelser som krever politiets oppmerksomhet og handling. Disse medlemmer viser videre til at det siden 22. juli 2011 i liten grad har skjedd en styrking av politiets sjøtjeneste, slik at beredskapen til sjøs ikke har blitt styrket i like stor grad som øvrig beredskap. Disse medlemmer mener dette er svært uheldig, og vil vise til at mangelfull beredskap langs kysten i flere tilfeller vil kunne koste menneskeliv som ellers kunne ha vært reddet. Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig å styrke politiets sjøtjeneste, slik at man både har tilstrekkelig med mannskaper å benytte til sjøtjenesten og tilstrekkelig med ressurser til å utføre sjøtjeneste i stor nok grad. Disse medlemmer understreker at dette er viktig ikke minst for å sørge for at politiet er synlig for innbyggerne. Disse medlemmer viser til at de politidistrikt som har lang kystlinje, vil ha et betydelig behov for økte ressurser for å styrke sin sjøtjeneste, og sørge for forsvarlig beredskap til sjøs for sine innbyggere.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at politidistrikt med lang kystlinje tilføres økte ressurser, og samtidig påse at disse benyttes til å styrke politiets sjøtjeneste i det aktuelle distrikt, slik at politiet får økt tilstedeværelse og beredskap langs kysten.»

Politiets rolle og ansvar under covid-19-pandemien

Komiteen understreker betydningen av at politiet er et viktig ledd i samfunnets samlede innsats for å begrense smittespredningen under den pågående covid-19-pandemien slik meldingen beskriver. Politiet skal prioritere, uavhengig av hendelse, å sikre liv og helse, opprettholde ro og orden og bidra som en del av samfunnets samlede beredskap. Politiet har i likhet med en rekke andre myndigheter en generell lovhjemlet plikt til å bistå med gjennomføringen og håndhevelsen av bestemmelsene i lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven).

Komiteen vil vise til at meldingen gjennomgår råd og veiledning, situasjonen med grensekontrollen etter innreisebegrensningene som ble innført 16. mars 2020, og at regjeringen styrket politiet med 400 midlertidige stillinger for å bedre kapasiteten i forbindelse med de ekstraordinære behovene knyttet til covid-19-pandemien.

Komiteen understreker den store rollen Utrykningspolitiet har spilt i forbindelse med håndteringen av pandemien. Komiteen viser til at UP var en viktig beredskapsressurs blant annet i forbindelse med tiltakene som ble iverksatt i mars 2020. Komiteen viser videre til at de 400 politistillingene som ble opprettet i forbindelse med håndteringen av pandemien, ble formelt ansatt i UP nettopp fordi det er en fleksibel organisasjon.

Nasjonal sikkerhet

Komiteen vil vise til at den sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker også nasjonal sikkerhet. Økende uforutsigbarhet, økt kompleksitet og større gråsoner mellom fred og konflikt medfører nye utfordringer for forebygging og håndtering av trusler og hendelser. Komiteen vil understreke at politiet og særlig Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har viktige roller i å forebygge, avdekke og håndtere de mest alvorlige truslene mot nasjonens sikkerhet. Komiteen er kjent med at PST viser i sin trusselvurdering for 2020 til at de mest alvorlige truslene er spionasje, digital kartlegging og sabotasje av kritisk infrastruktur, og terrorangrep utført av enkeltpersoner motivert av høyreekstrem eller ekstrem islamistisk ideologi. Stadig mer av trusselaktiviteten rettet mot grunnleggende nasjonale interesser foregår i det digitale rom. Dette er en utvikling som påvirker trusselbildet på alle PSTs ansvarsområder.

Komiteen merker seg at regjeringen skriver i meldingen at det er en forutsetning å tilpasse PST hjemmelsgrunnlag for å lykkes med PSTs oppgaver knyttet til nasjonal sikkerhet. Komiteen merker seg at regelverksutvikling vil være sentralt i en tid hvor trusselaktørene, teknologien og samfunnsutviklingen stadig endres.

Komiteen vil vise til at regjeringen vil videreutvikle arbeidet med samordnet innsats for å forebygge, avdekke og motvirke fremmede staters etterretningsvirksomhet.

Komiteen vil vise til at PST vurderer det som like sannsynlig at høyreekstremister vil gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2020, som at ekstreme islamister vil gjøre det samme. Den globale utviklingen har betydning også for utviklingsbildet på nasjonalt og lokalt nivå.

Komiteen mener det er viktig at regjeringen derfor legger opp til å videreutvikle og fornye arbeidet med å forebygge og håndtere terror i Norge. Arbeidet vil involvere flere departementer og samfunnsaktører. Komiteen vil vise til at det i dette ligger en erkjennelse av at terror ikke kan bekjempes av enkelte samfunnsaktører alene, men krever en samlet strategisk tilnærming slik meldingen beskriver. Det legges opp til at arbeidet vil innrettes som et strategisk rammeverk som bl.a. vil omfatte forebyggingsarbeid, beredskap og krisehåndtering, samarbeid nasjonalt og internasjonalt, samt forskning og utvikling.

Komiteen vil vise til at det i tiden etter stortingsmeldingen ble sendt til Stortinget, har blitt gjennomført alvorlige terrorangrep i både Frankrike og Østerrike. Komiteen merker seg at Politidirektoratet bevæpnet politiet i Norge midlertidig fra 5. november 2020 på inntil tre uker, begrunnet i at trusselen fra ekstreme islamister har økt.

Likere polititjenester med bedre kvalitet

Komiteen vil vise til at et helt sentralt mål med nærpolitireformen var likere polititjenester med bedre kvalitet. Komiteen viser til at regjeringen fremhever innføring av politiarbeid på stedet og Etterforskningsløftet som inkluderer felles straffesaksinntak (FSI), etterforskningsledelse, obligatorisk årlig opplæring, ledelsesutviklingstiltak, systematisk evaluering og tilbakemelding, opplæringsansvarlige i distriktene mv.

Komiteen vil vise til at regjeringen i meldingen erkjenner at resultatene innenfor straffesaksbehandlingen målt i antall restanser og saksbehandlingstid er svekket. Komiteen merker seg at det har skjedd en positiv utvikling hva gjelder kvaliteten på straffesaksarbeidet, slik også Riksadvokaten uttaler i en vurdering fra 2019 som er omtalt i meldingen.

Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen viser til at både politiarbeid på stedet og felles straffesaksinntak oppfattes som tiltak som bidrar til god etterforskning, særlig i initialfasen.

Komiteen merker seg også at gjennomføringen av nærpolitireformen har utfordret straffesaksavviklingen. Det vises til at det i ulike sammenhenger pekes på manglende eller mangelfull etterforskning, at det henlegges for mange saker, eller at etterforskningen tar for

lang tid. Komiteen merker seg at antall saker eldre enn tre måneder har gått ned, mens antall saker eldre enn 12 måneder har økt. Komiteen viser til at i årsrapporten for 2019 peker Riksadvokaten på at samlet gjennomsnittlig saksbehandlingstid fortsatt er for høy, og samlet oppklaringsprosent beskrives som ikke tilfredsstillende. For lav oppklaringsprosent for vold og seksuallovbrudd trekkes spesielt fram.

Komiteen merker seg at mens antall straffesaker totalt sett har gått ned, øker andelen arbeidskrevende saker. I 2018 ble det startet et arbeid med å få bedre innsikt i ressursbruken og ressursbehovet til politiet innenfor straffesaksbehandlingen.

Komiteen vil understreke at vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep er et stort samfunnsproblem og alvorlig kriminalitet. Komiteen vil vise til at politiet anslår at største del av økningen i antall anmeldelser for overgrep mot barn, skjer på internett eller ved bruk av internett. Kripos mottar daglig informasjon fra aktører i andre land om norske brukere som har lastet ned eller delt overgrepsmateriale. Det mottas en stor mengde tips og informasjon fra ulike organisasjoner, jf. omtalen av tips i kapittel 2.2. Det meldes også at innholdet i sakene er blitt grovere og krever flere ressurser av politiet. Komiteen ser svært alvorlig på denne utviklingen.

Komiteen vil vise til at meldingen omhandler behovet for og beskriver innsats mot økonomisk kriminalitet. Økonomisk kriminalitet er et alvorlig samfunnsproblem som i tillegg til å være en trussel mot et velfungerende næringsliv utgjør i ytterste konsekvens en trussel mot de grunnleggende verdier velferdsstaten er bygget på. Komiteen vil vise til at regjeringen har lagt frem en ny strategi for bekjempelse av hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av spredning av masseødeleggelsesvåpen. Komiteen merker seg også at regjeringen i meldingen viser til en strategi mot arbeidslivskriminalitet.

Komiteen merker seg også at regjeringen arbeider med et høringsnotat om endringer i forvaltningsloven i reglene om deling av taushetsbelagte opplysninger. Det vurderes blant annet å åpne for utlevering av informasjon for å løse oppgaver som er lagt til mottakerorganet.

Komiteen registrerer at regjeringen skal ha mottatt en anbefaling fra Straffelovrådet i august 2020 når det gjelder inndragning av økonomiske verdier som er tilegnet gjennom kriminelle handlinger.

Komiteen vil vise til og er enig i at det er behov for raskere og bedre etterforskning. Komiteen vil vise til at Riksadvokaten i brev av 10. september 2019 til Justis- og beredskapsdepartementet har reist spørsmål om behov for å presisere sider av grensene for etterforsknings- og påtaleplikten i straffesaker, og om det er grunn til å innføre et nytt straffebud om serieovergrep. Komiteen vil vise til at bakgrunnen for henvendelsen er at enkelte

straffesaker er så omfattende at det skaper betydelige utfordringer for straffesakskjeden. Dette gjelder særlig omfattende nettovergrepssaker, der antall lovbrudd og fornærmede kan bli meget stort. Behovet for å avgrense saker er også synlig innenfor lovbruddskategorier som økonomiske straffesaker, større narkotikasaker og innenfor arbeidslivskriminalitet. Også i slike saker kan antallet lovbrudd og fornærmede bli stort, eller bevisbildet meget omfattende.

Komiteen merker seg at de store utfordringene knyttet til de mest omfattende straffesakene aktualiserer spørsmålet om hvilket handlingsrom politi- og påtalemyndighet bør ha til å begrense etterforskning, påtale og irettesføring av omfattende straffesaker ut ifra et ressurs- og prioriteringshensyn. Komiteen registrerer at regjeringen har forslaget fra Riksadvokaten til vurdering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen hevder:

«Mye er allerede forbedret, eksempelvis ved at politiets evne til å håndtere alvorlig kriminalitet i det digitale rom er styrket, og kvaliteten i politiets arbeid er mindre avhengig av hvor i landet man bor.»

Flertallet mener dette er en grov generalisering som ikke gjenspeiles i blant annet «Statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse 2020: Prioriterte voldtektssaker», hvor det fremkommer at i de store politidistriktene blir disse sakene liggende i over en måned før det iverksettes etterforskningsskritt i halvparten av sakene. Flertallet viser videre til Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT, Dokument 3:5 (2020–2021), som avdekket alvorlige mangler knyttet til politiets evne til å håndtere alvorlig kriminalitet i det digitale rom.

Flertallet viser videre til fagområdet organisert kriminalitet som i enkelte distrikt nærmest er fraværende, mens andre distrikt har klart å opprettholde fagmiljøet gjennom de siste 20 årene. Flertallet viser videre til beramming av hovedforhandlinger knyttet til saker om seksuelle overgrep mot barn som i enkelte politidistrikt er nærmest fraværende. Enkelte politidistrikt har en oppklaringsprosent betydelig under landsgjennomsnittet.

Flertallet merker seg at regjeringen trekker ut ett sitat fra daværende riksadvokat i et brev fra januar 2019 i den hensikt å fremstille at kvaliteten på straffesaksområdet er bedret. Flertallet understreker at Riksadvokaten i mars 2020 sendte bemerkninger til straffesaksbehandlingen i politiet som regjeringen på oppsiktsvekkende vis ikke velger å referere fra.

Flertallet viser til følgende som står i Riksadvokatens merknader til straffesaksbehandlingen fra 2020:

«Den samlede oppklaringsprosenten har utviklet seg i negativ retning de siste fem årene, og i 2019 beveget den seg ned til 50,9 prosent. Etter riksadvokatens vurdering er dette ikke tilfredsstillende. Ikke minst er det viktig å snu den negative utviklingen i 2019 innenfor volds- og seksuallovbrudd. Vold generelt og kanskje særlig vold i nære relasjoner, innebærer et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem og skal gis forrang ved knapphet på ressurser. Det samme gjelder i stor grad seksuallovbrudd. Etter riksadvokatens vurdering er oppklaringsprosenten særlig for disse kriminalitetstypene nå for lav.»

Flertallet viser til at oppklaringsprosenten tilsynelatende fortsatte en negativ utvikling i 2020. Ifølge politiets straffesaksrapport 2. tertial 2020 fremkommer det:

«Oppklaringsprosenten per andre tertial var 50 prosent, mot 51 i samme periode i 2019.»

Flertallet har videre merket seg en rekke utspill i media fra justisministeren og stortingsrepresentanter fra regjeringspartiene som ønsker å fremstille nærpolitireformen som nødvendig for å øke kvaliteten i etterforskning av seksuelle overgrep. Flertallet viser til at Riksadvokatens merknader tegner totalt motsatt bilde av situasjonen knyttet til seksuallovbrudd:

«Mest markert er utviklingen for seksuallovbrudd som i 2016 hadde 159 dager og som har økt nærmest eksponentielt til hele 243 dager i 2019.»

Videre skriver Riksadvokaten:

«En effektiv saksbehandling som sikrer god fremdrift i sakene er helt sentralt for at straffesaksbehandlingen skal holde høy kvalitet. Lang saksbehandlingstid er belastende for de involverte, medfører ineffektiv ressursbruk og medfører reduserte og mindre adekvate straffereaksjoner.»

Flertallet understreker videre at saksbehandlingstiden for straffesaker – i motsetning til målsetting for nærpolitireformen – har økt og utviklet seg negativt. Riksadvokaten skriver videre i nevnte rapport:

«Tendensen de siste årene til økning i samlet gjennomsnittlig saksbehandlingstid, fortsatte i 2019 og gjennomsnittet er nå 102 dager. Etter riksadvokatens vurdering er dette for høyt og tallet må ned. Spesielt er det grunn til bekymring for utviklingen innen seksuallovbrudd som har utviklet seg negativt alle år fra 2016 (159 dager) til 2019 (243 dager).»

Flertallet understreker videre Riksadvokatens oppsummering hvor blant annet følgende fremkommer:

«Riksadvokaten vurderer resultatene av politiets straffesaksbehandling i 2019 dithen at det ikke er radikale endringer i forhold til foregående år. Viktige utviklingstrekk og tendenser er nedgangen i antall narkotikalovbrudd som ikke er alvorlige, at oppklarings-

prosenten har sunket videre, at saksbehandlingstiden har steget videre ikke minst innen seksuallovbrudd og at restanser over 12 måneder øker videre. Dette fordrer et skarpt fokus på straffesaksbehandlingen som helhet fremover.»

Flertallet viser til Politiets staffesaksrapport for 2. tertial 2020 som viser at utviklingen er negativ i saker med særskilte krav til saksbehandlingstid knyttet til voldssaker.

«Kun 43 prosent av forholdene som er oppklart per andre tertial 2020 er avgjort innenfor den fastsatte fristen, mens 44 prosent av sakene var innenfor fristen i 2019.»

Flertallet viser videre til at voldslovbrudd generelt har en økt saksbehandlingstid på oppklarte saker hvert eneste år gjennom nærpolitireformen og er per 2. tertial 2020 på 136 dager, noe som er 26,9 dager mer enn i 2016 – dette til tross for at antall anmeldelser i 2020 var lavere enn 2016.

Flertallet viser til narkotikalovbrudd hvor antall anmeldelser har falt med 33 pst. gjennom nærpolitireformen, mens saksbehandlingstiden har økt og oppklaringsprosenten gått ned.

Flertallet er glade for at Riksadvokaten konstaterer at kvaliteten på etterforskningen av voldtektssaker har økt, men samtidig fremkommer det betydelige forskjeller mellom distriktene. Flertallet viser blant annet til følgende funn fra et av distriktene som ble inspirert:

«Når vi likevel fant at kvaliteten i etterforskningen sprikte betydelig fra sak til sak, slår det tilbake på etterforskningsledelsen. Når kvaliteten spriker betyr det at det beror på den enkelte etterforsker hvordan resultatet blir, mer enn en formålsstyrt kvalitativt ledet prosess. Når det skjer i voldtektssaker er det ikke godt nok (...) Vi fant betydelige mangler knyttet til utarbeidelse, anvendelse og oppfølging av etterforskningsplaner. At politidistriktet fortsatt hadde utfordringer knyttet til bruken av styringsverktøy, var ikke overraskende. At forbedringspotensialet var såpass markert var derimot en negativ overraskelse. Det har vært et generelt stort fokus på å øke kompetansen i bruken av etterforskningsplaner de senere år, og dette har også vært fokusert på i fagledelsen både generelt og konkret i forhold til voldtektssaker.»

Flertallet viser videre til fagfeltet vold i nære relasjoner (ViNR). Dette feltet er for ulikt prioritert i de ulike politidistriktene. Forskning i Nordic Journal of Studies in Policing utgave 3/2020 inneholder artikkelen «Familievolden i politireformen» av førsteamanuensis Geir Aas. I artikkelen fremkommer det:

«Nærpolitireformens bærende intensjon om å etablere robuste fagmiljøer har i beskjedne grad gjort seg gjeldende for fagfeltet ViNR – og da spesielt for partnervolden. Det er også et misforhold mellom myndighetenes forventninger slik de kommer til uttrykk i stortings-

meldingen om opprettelse av egne etterforskningssteam for dette fagfeltet, og de faktiske forhold (Justis- og beredskapsdepartementet 2012). I mange av politidistriktene er etterforskningen av ViNR overlatt til etterforskningsgeneralistene.»

Flertallet viser til statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse datert 9. november 2018: Voldssaker med frist. Flertallet viser til at Riksadvokaten blant annet understreker:

«Samtidig som det er grunnlag for å gi politiet anerkjennelse for innsatsen i etterforskningen av voldslovbrudd, må det erkjennes at kvaliteten også på dette området er for ujevn. Ved mange av kvalitetsindikatorerne er det et tilbakevendende trekk at aktuelle etterforskingsskritt ikke er foretatt i et for stort antall saker.»

Flertallet merker seg også at ungdomskriminaliteten har økt under denne regjeringen. I saker med gjerningsperson under 18 år, har veksten vært på 23,6 pst., fra 2. tertial 2016 til 2. tertial 2020. Saksbehandlingstiden er også høyere per 2. tertial 2020 enn 2. tertial 2016.

Flertallet understreker at også voldtektssaker har hatt en uakseptabel vekst i saksbehandlingstid i løpet av implementering av nærpoltireformen. Saksbehandlingstiden har gjennomsnittlig økt 30,1 dager, altså en måned, fra 2. tertial 2016 til 2. tertial 2020.

Kvalitet i etterforskningsarbeidet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener situasjonen for ofre for kriminalitet og rettssikkerheten for ofre for kriminalitet ikke er tilfredsstillende. Flertallet vil vise til den pågående kapasitetskrisen i påtale i politiet, til straffesaksrestanser og til henleggelses basert på kapasitetsproblemer i straffesakskjeden. Flertallet mener det opplagt er behov for et stort budsjettløft for straffesakskjeden og særlig etterforskningsfeltet. Flertallet viser til disse partiers alternative statsbudsjett hvor flertallet foreslo et eget påtaleløft for 2021.

Flertallet vil vise til at det også er behov for å holde et generelt høyt fokus på kvaliteten i politiets arbeid. Flertallet er stolte over norsk politi og mener vi har kanskje det best utdannede politiet i verden. Likevel mener flertallet det er grunn til å alltid etterspørre kvalitet og hvordan ofre møtes av politiet.

Flertallet vil vise til at det er gjort flere grep for å styrke kvaliteten i politiets arbeid de siste årene og mener det er positivt at politiavhør gjennomføres etter systematiske metoder som avhørsmetoden KREATIV, at det undervises i dette ved PHS og at det tilbys etter- og videreutdanning i metodene. Flertallet vil vise til at alle partier er enige om at enkeltmennesker som er involvert i straffesaker som fornærmede, vitner, siktede eller tiltalte skal møtes med respekt og hensynsfullhet.

Flertallet mener i denne sammenhengen at det ville vært svært nyttig med en gjennomgang av statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse for 2020 om prioriterte voldtektssaker og en redegjørelse i Stortinget fra regjeringen om hvordan denne rapporten følges opp i det videre arbeidet. Flertallet vil også foreslå at regjeringen vurderer å gjennomføre en kvalitativ evalueringsstudie av fornærmede i voldtektssaker om hvordan fornærmede opplever møte med politi og påtalemyndighet.

Flertallet vil vise til at i regjeringens handlingsplan mot voldtekt 2019–2022 står det blant annet:

«En voldtektsanmeldelse har høyeste prioritet i politiet, jf. Riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv for 2019 og Justis- og beredskapsdepartementets tildelingsbrev til Politidirektoratet for 2019. Voldtektssaker skal etterforskes raskt og med strenge kvalitetskrav.»

Videre står det i tiltakspunkt nr. 23 følgende: Politiet skal sikres tilstrekkelig kompetanse til å kunne etterforske seksuallovbrudd med tilstrekkelig kvalitet og effektivitet. Hvor det naturlig nok er Justisdepartementet som er oppført som ansvarlig departement.

Flertallet fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse for 2020 om prioriterte voldtektssaker med en redegjørelse i Stortinget, samt følge opp med en evalueringsstudie av hvordan fornærmede i voldtektssaker opplever møte med politi og påtalemyndighet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at statsadvokatenes inspeksjoner og kvalitetsundersøkelser er rettet mot politiets arbeid, og gir politiet nyttig læring. Slike undersøkelser følges opp av politiet og påtalemyndigheten i politiet. Disse medlemmer viser til at regjeringen arbeider med en revidert handlingsplan mot vold i nære relasjoner, som varslet i politimeldingen.

Ungdoms- og gjengkriminalitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at ungdoms- og gjengkriminalitet har fått et stadig større omfang og blitt et stadig større problem de senere år. Det har blitt meldt om økende omfang av vold og trusler, skoleelever som må betale kriminelle for egen sikkerhet, blind vold på åpen gate og gjentatte tilfeller av «voldshelger» i hovedstaden. Flertallet viser til at det fra 2017 til 2019 var en firedobling i antall trusler mot politiet i Groruddalen, og antall unge gjengangere i Oslo politidistrikt er nesten tredoblet siden 2016. Samtidig ble det i 2019 registrert 3018 anmeldelser med mistenkt person under 18 år i

Oslo, og antallet har vært økende siden 2015. Flertallet viser også til at mens ungdoms- og gjengkriminalitet tidligere inntraff først og fremst i hovedstaden, har dette nå blitt et betydelig problem også i mindre byer og i distriktene. Samtidig ser man også at gjengkriminaliteten foregår på tvers av politidistrikt og har potensial til å legge beslag på betydelige politiresurser i alle landets politidistrikt. Flertallet understreker at det er nødvendig å sette i verk tiltak snarest for å stanse denne utviklingen.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle landets politidistrikt setter i verk umiddelbare tiltak for å avverge og bekjempe gjengkriminalitet, herunder sørger for at alle politidistrikt har tilstrekkelig operativt personell til å sikre høy tilstedeværelse i utsatte områder.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener arbeidet mot kriminelle gjenger og følgene av denne kriminelle aktiviteten burde ha høy prioritet av regjeringen. Disse medlemmer registrerer at regjeringen med Fremskrittspartiets mange justis- og beredskapsministere har vist liten interesse for forslag fra Arbeiderpartiet og at tiltakene har vært få. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet tidligere har fremmet en rekke forslag til tiltak mot gjengkriminalitet og organisert kriminalitet i blant annet Dokument 8:39 S (2018–2019). Alle forslagene Arbeiderpartiet fremmet i 2018 ble stemt ned av stortingsflertallet, inkludert Fremskrittspartiet. Disse medlemmer mener regjeringen både med og uten Fremskrittspartiet snakker mer om dette enn å vise gjennomføringsevne.

I Dokument 8:39 S (2018–2019) ba disse medlemmer om at det ble utarbeidet forslag til lovhjemler som forbyr deltakelse i kriminelle gjenger og rekruttering til disse, og om endringer i § 79 i straffeloven som gir forhøyet straff for organisert kriminalitet. Forslag om å bygge opp en permanent konsentrert innsats mot kriminelle gjenger i alle berørte politidistrikt, samt innføring av et tillegg til straffelovens bestemmelser om inndragning av økonomisk utbytte, ble også nedstemt. Videre ble det foreslått at det innføres en aktsomhetsplikt med straffeansvar for dem som lar gjengkriminelles verdier, biler, leiligheter m.m. stå i sitt navn. Det ble også foreslått å styrke og utvide ungdomsenhetene i kriminalomsorgen med flere plasser, slik at politiet og konfliktrådene kan sette inn sanksjoner mot dem som bryter avtaler om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Alle disse forslagene ble nedstemt av regjeringspartiene inklusive Fremskrittspartiet. Dette gjelder også forslaget om å be regjeringen fremme forslag om å forsterke den strafferettslige beskyttelsen av dem som jobber i

front i bekjempelsen av kriminalitet, slik at straffereaksjonene og innsatsen ved trusler og angrep mot politidommere, ansatte i kriminalomsorgen m.fl., kan få en bedre preventiv virkning.

Disse medlemmer trekker i denne sammenheng frem Innst. 204 S (2018–2019) hvor det forebyggende arbeidet mot at kriminelle gjenger rekrutterer barn og unge i utsatte miljøer ble fremhevet:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at for å forebygge at kriminelle gjenger rekrutterer blant barn og unge i utsatte miljøer, er det viktig at gjengledere ikke får operere i år etter år i nærmiljøene og framstå som kriminelle forbilder. Dersom det sprer seg et inntrykk av at kriminalitet lønner seg, og at gjengledere og bakmenn ikke blir tatt og omgir seg med statussymboler og luksus, kan dette ha en meget negativ påvirkning og gjøre at en «gangster-kultur» får spre seg.

Disse medlemmer mener derfor at slik situasjonen er med at få gjengledere er tatt og iretteført, noe som senest påpekes i brev av 21. februar 2019 fra Riksadvokaten og Politidirektoratet til Oslo PD og Øst PD, er det nødvendig å sette fokus på tiltak for å lykkes bedre med å bekjempe gjengene, som dette representantforslaget handler om. Samtidig har Disse medlemmer gått inn for brede forebyggende satsinger som forlengelse av Grovuddalssatsingen og Oslo Sør-satsingen i ti år til fram til 2027, og Disse medlemmer mener også det blir viktig å fremme nye gode forebyggende tiltak for å bekjempe utenforskap blant barn og unge i årene framover.»

Disse medlemmer vil vise til at de også i behandlingen av Dokument 8:115 S (2019–2020) fremmet forslag om å styrke og utvide ungdomsenhetene i kriminalomsorgen med flere plasser, slik at politiet og konfliktrådene kan sette inn sanksjoner mot dem som bryter avtaler om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Disse medlemmer fremhever at innsatsen mot gjengene ikke kan skrus opp og ned avhengig av registrerte hendelser. Disse medlemmer mener at arbeidet mot kriminelle gjenger må møtes med en permanent og konsentrert innsats i politidistriktene.

Disse medlemmer registrerer at regjeringspartiene med Fremskrittspartiet, rett før et nytt stortingsvalg, har endret standpunkt og stemt for mange viktige forslag de tidligere har stemt imot, slik som om oppholdsforbud, strafferettslig og sivilrettslig inndragning og om å be regjeringen utrede forslag til lovhjemler som forbyr deltakelse og rekruttering til kriminelle gjenger. Disse medlemmer er glade for at forslag Arbeiderpartiet har kjempet for, har fått flertall. Disse medlemmer vil også vise til viktigheten av å få på plass et eget exit-program for gjengkriminelle og sørge for at legemsbeskadigelse med kniv igjen blir registrert i STRASAK-rapporten som ble vedtatt før jul i 2020. Disse medlemmer mener dette er positivt, men registrerer at Fremskrittspartiet måtte ut av regjering for selv å kunne vise initiativ mot organisert kriminalitet og gjengkriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at selv om gjengkriminalitet utgjør et stort problem i stadig flere politidistrikt, står likevel Oslo politidistrikt i en særstilling. Gjengkriminaliteten har et betydelig større omfang og medfører langt mer alvorlige hendelser i hovedstaden enn i resten av landet, og disse medlemmer mener det er utvilsomt at gjengkriminaliteten i hovedstaden er ute av kontroll. Disse medlemmer mener mye av årsaken til at gjengkriminalitet har blitt en så stor trussel mot tryggheten i hovedstaden, er at tiltakene mot gjengkriminalitet ikke har vært tilstrekkelige eller hatt den riktige tilnærming. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at man også tidligere har hatt store utfordringer knyttet til gjengkriminalitet i hovedstaden, men man har da hatt evnen til å slå ned på dette og hindret at situasjonen har eskalert. Disse medlemmer frykter at for lite målrettet innsats mot gjengkriminalitet har gitt grobunn for den trusselen mot samfunnet som gjengkriminaliteten i dag utgjør i hovedstaden. Disse medlemmer mener det først og fremst er operativ tilstedeværelse av politiet i utsatte områder som vil løse problemet, og at politiet sørger for at gjengkriminalitet blir slått hardt ned på umiddelbart. Disse medlemmer viser til at dette er tiltak som har fungert tidligere, og disse medlemmer ser ikke noen grunn til at slike tiltak ikke skal fungere også nå. Disse medlemmer vil peke på at manglende respekt for politiet er mye av årsaken til at gjengkriminaliteten har kommet ut av kontroll, og mener det er nødvendig med umiddelbare tiltak som sørger for at politiet gjennom sin myndighetsutøvelse gjenvinner den respekten de er avhengige av for å sørge for en trygg hverdag for hovedstadens innbyggere.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen før sommeren 2021 vil legge frem en egen stortingsmelding om barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet. Meldingen vil gå gjennom utviklingstrekk i barne-, ungdoms- og gjengkriminaliteten, oppsummere igangsatt arbeid, identifisere gjenstående utfordringer og peke ut en videre politikk på området. I budsjettforliket om statsbudsjettet for 2021 ble partiene enige om å styrke satsingen mot ungdoms- og gjengkriminalitet med 60 mill. kroner. I bruken av midlene skal politiet legge vekt på forebygging av ungdomskriminalitet og rekruttering av unge til kriminelle gjengmiljøer. Den bekjempende innsatsen mot kriminelle gjenger skal også intensiveres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at Oslo politidistrikt umiddelbart sørger for mer tilstedeværende, ope-

rativt politi i områder som er særlig belastet med gjengkriminalitet, og sørger for at politiets myndighetsutøvelse gir den nødvendige respekt for at de skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag.»

Narkotikakriminalitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at narkotikamisbruk har store negative konsekvenser både for den som rammes, dennes pårørende og for samfunnet. Samtidig fører også narkotikabruk og -kriminalitet ofte til annen kriminalitet, med påfølgende alvorlige konsekvenser. Dessverre ser vi også at narkotikakriminalitet, særlig blant unge, øker. Den 4. mars 2019 kunne narkotikapolitikk.no melde at narkotikabruk blant unge øker over hele landet, og politiet kunne rapportere om økt bruk av narkotika, der narkotikabruken har gått fra å gjelde dem som er mest utenfor til å bli noe som brukes av og frontes av «normal» ungdom. Politiets trusselvurdering for 2019 viste også til at kjøp og salg av narkotika i dag foregår på ungdomsskoler, og at terskelen for å selge narkotika for å finansiere eget forbruk er borte. Flertallet viser til at også actis.no den 20. november 2019 kunne melde om tilsvarende utvikling, der et betydelig antall unge i alderen 15–20 år kjenner til bruk av narkotika ved sin skole. Samtidig ser man også en økende bekymring blant foreldre, og NRK kunne den 10. mars 2020 melde om at foreldre kjøper narkotikatester for å teste barna sine, og at nettsalget av hjemmetester øker.

Flertallet mener dette er en utvikling som må stanses. Flertallet vil vise til at samtidig som man ser en alvorlig utvikling i narkotikabruken blant unge, ventet man også på regjeringens forslag til ny rusreform. Bakgrunnen for ny rusreform er at regjeringen ønsker å endre myndighetenes reaksjoner mot narkotikaovertrедelser fra straff til hjelp, behandling og oppfølging. Flertallet mener at selv om det er viktig at rusavhengige får helsehjelp, er det svært viktig at vi har et forbud mot narkotika som er reelt og som har god, forebyggende effekt. Flertallet mener dette er helt avgjørende dersom man skal stanse utviklingen i narkotikabruk. Samtidig mener flertallet at man ikke må underdrive politiets viktige rolle i å holde narkotikabruken nede. Det er politiet som har førstehåndskjennskap til utbredelsen av rusmisbruk i samfunnet, og det er helt avgjørende at narkotikaovertrедelser prioriteres. Flertallet mener dette vil spille en svært viktig rolle i å holde narkotikabruken nede, der politiets myndighetsutøvelse vil bidra både til å begrense tilgangen til narkotika i samfunnet, samtidig som deres forebyggende innsats vil bidra til å redusere etterspørselen. Flertallet vil på denne bakgrunn understreke viktigheten av at politiet prioriterer bekjempelse av narkotikakriminalitet både hva gjelder avdekking og forebygging, samtidig som det

er avgjørende at det ikke tegnes et bilde, hverken hos politi eller hos allmennheten, av at narkotikaovertridelser ikke skal straffeforfølges.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Komiteen vil vise til at med hele det spekteret av oppgaver som politiet har, og alle de situasjonene som må håndteres i tjenesteutøvelsen, må både ledere og medarbeidere ha et bredt repertoar av kunnskap og ferdigheter. For å kunne planlegge for fremtiden og jobbe mer strategisk med kompetanseutvikling, merker komiteen seg at politiet arbeider med å utvikle en kunnskaps- og kompetansestrategi.

Komiteen vil vise til at dagens politiutdanning holder høy kvalitet og skal videreutvikles. Politihøgskolen og bachelorutdanningen skal fortsatt være grunnsteinen for rekrutteringen til politiet. Komiteen er også enig i og merker seg at det også er behov for å rekruttere personell med annen fagbakgrunn enn politiutdanningen. Komiteen vil vise til og er enig i at det også er nødvendig å styrke politiets kompetanse i å møte digital kriminalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Politijuristenes høringsinnspill som adresserer et stort behov etter spisskompetanse i politiet på en rekke områder. Flertallet viser til at fagfelt som økonomisk kriminalitet, datakriminalitet – herunder kryptert kommunikasjon, organisert kriminalitet mv. – har stort behov for spisskompetanse.

Flertallet viser til at Næringslivets sikkerhetsråd (NSR) peker på politiets behov for kompetanse når det gjelder forebygging og bekjempelse av digital kriminalitet. Flertallet deler NSRs syn på at dette må skje både lokalt og nasjonalt. Flertallet vil påpeke at regjeringen viser til nettpatruljer som styrking av innsatsen på nett. Nettpatruljene har ikke den kompetansen som NSR etterlyser, men er først og fremst en formidlingskanal mellom politiet og befolkningen. Det er oppsiktsvekkende at NSR mener at den støtten som politiet gir næringslivet ved digital kriminalitet, oppleves svært mangelfull samt at de fleste anmeldelser henlegges etter kort tid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til omtale knyttet til behov for kompetanse i forbindelse med datakriminalitet og krypterte IKT-tjenester under «Nåsituasjonen, bemanning og IKT».

Politihøgskolens plassering

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enige i at det må iverksettes et arbeid knyttet til planlegging av ny Politihøgskole, men at ulike alternativer må utredes før lokalisering avgjøres.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til at dette flertallet lenge har kritisert regjeringen for ikke å komme i gang med planene for en ny Politihøgskole. Dette flertallet vil vise til merknad fra justisbudsjettet for 2019:

«Disse medlemmer viser videre til at regjeringen i statsbudsjettforslaget sier at av hensyn til mer prekære bygge- og investeringsprosjekter vil regjeringen ikke sette i gang utredning av investeringer i nye lokaler for Politihøgskolen, og at Justis- og beredskapsdepartementets politiske ledelse har uttalt til media at «det kommer ikke til å bli tatt en beslutning på lang tid ennå» (NRK 17. oktober 2018). Disse medlemmer mener det er kritikkverdig at regjeringen etter at det i årevis har vært slått fast at Politihøgskolen har stort behov for nye lokaler – og at regjeringspartiene også understreket dette i innstillingen om budsjettet for 2019 – likevel legger prosjektet på is på ubestemt tid.»

Dette flertallet mener regjeringen må iverksette arbeidet med planlegging av en ny Politihøgskole til erstatning for dagens anlegg på Majorstua.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener, som tidligere, at en ny Politihøgskole bør lokaliseres utenfor Oslo sentrum. Disse medlemmer viser til at statlige byggeprosjekter er kostbare, og det må prioriteres strengt mellom hvilke bygg som er aktuelle. For øyeblikket er ikke en ny lokalisering av Politihøgskolen fremst i prioriteringsrekkefølgen i justissektoren. Når det blir aktuelt å starte prosessen med ny politihøgskole, mener disse medlemmer at bygget bør vurderes oppført gjennom offentlig-privat samarbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til tidligere synspunkter på flytting av dagens Politihøgskole (PHS) ut av Oslo sentrum.

Disse medlemmer ønsker ut fra en helhetsvurdering å foreslå at dagens lokalitet på Majorstua avvikles og erstattes med et nytt bygg innenfor dagpendleravstand til Oslo. Et salg av eiendommen som i dag huser Politihøgskolen, vil gi et betydelig beløp som tilføres staten, dersom en slik løsning ønskes. Disse medlemmer mener også at når eiendommen ikke lenger skal benyttes til PHS, vil det være naturlig at staten vurderer om bygningsmassen bør overdras til annen offentlig aktivitet, gitt at salg ikke er en ønsket løsning.

Disse medlemmer er tydelige på at bygget skal oppføres som et konkurransebygg. Det foreligger ingen hensyn, slik disse medlemmer vurderer saken, som tilsier at noe annet er nødvendig.

Disse medlemmer vil peke på at Oslo har en vesentlig større dekningsgrad av politifolk enn resten av landet, og at en utflytting vil bidra til å endre dette. Videre er disse medlemmer opptatte av kompetansen man oppnår ved flytting, blant annet vil det kunne bidra til at større og nye kompetansemiljøer oppnås. Det forutsettes videre, etter disse medlemmers syn, en sannsynlighet for at en slik ny lokalisering vil gi et bygg som er tilpasset fremtidens politi. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av gode bygg som gir studentene, de ansatte og andre involverte en bedre hverdag. I tillegg vil disse medlemmer understreke betydningen ved en lokalisering at det vektlegges gode og egnede fasiliteter rundt en ny Politihøgskole som blant annet skytebane og gode treningsfelt for studentene. Videre bør det vektlegges at det er nærliggende andre beredskapsfunksjoner som vil være nyttig for et samspill mellom blålysetater og øvrige beredskapsinstitusjoner.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen straks iverksette arbeidet med planlegging av en ny Politihøgskole til erstatning for dagens anlegg på Majorstua. Den nye skolen skal lokaliseres innenfor dagpendleravstand til Oslo, og oppføres som et konkurransebygg.»

Kultur, holdninger og ledelse i politiet

Komiteen vil vise til at god ledelse og involvering er avgjørende for å lykkes. Politiets arbeid med kultur, holdninger og ledelse startet før reformen, som en oppfølging av 22. juli-kommisjonens rapport. Komiteen vil understreke hvor sentralt arbeidet med kultur, holdninger og ledelse var i Gjørsv-kommisjonens rapport. Komiteen merker seg at arbeidet med dette vil måtte fortsette også etter at reformen er sluttført. Politiet har etablert planverk som beskriver arbeidet, målrettet med tiltak for å utvikle ledelse, kultur og holdninger i tråd med 22. juli-kommisjonens anbefalinger.

Komiteen vil vise til at meldingen legger vekt på kjønnsbalanse i lederstillinger i politiet og at ledelse er helt sentralt for å få til kulturendringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er skuffet over at politimeldingen nesten ikke vier oppmerksomhet til arbeidet med kultur, holdninger og ledelse i politiet og skuffet over at den ikke inneholder konkrete tiltak. Disse medlemmer vil vise til at regjeringen har viet knappe tre sider av meldingen til denne delen, og det uten å vise til tiltakene som ble ved-

tatt i forbindelse med forliket om nærpoltireformen. Disse medlemmer mener dette minner om forslaget til reform som ble lagt frem i 2015 hvor kultur og ledelse også den gangen nærmest var neglisjert av regjeringen. Arbeiderpartiet la frem en rekke forslag som flertallet sluttet seg til, men oppfølgingen er krittikkverdig. Slik disse medlemmer har påpekt i flere år, er tiltak for bedre kultur og ledelse dårlig fulgt opp. Disse medlemmer viser også til DIFI-rapportene og følgeevalueringen som regjeringen nevner i politimeldingen uten at regjeringen er videre interessert i å gå dypere til verks, og som viser en rekke svakheter i oppfølgingen. Disse medlemmer savner en bredere og bedre gjennomgang og hadde forventet at det ville være en større del av politimeldingen.

Disse medlemmer vil minne Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti hva vi samlet var enige om under behandlingen av nærpoltireformen i 2015:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil understreke at kultur og ledelse er et svært viktig tema i utviklingen av framtidens politi. I Gjørsv-kommisjonens rapport kom det tydelig fram at kultur, holdninger Innst. 306 S – (2014–2015) 27 og ledelse var avgjørende for de delene av politiets håndtering som gikk bra, og de som gikk dårlig. En av kommisjonens viktigste anbefalinger var at det bør settes i gang et systematisk arbeid med å styrke grunnleggende holdninger og kulturen i politiet knyttet til risikoerkjennelse, gjennomførings- evne, samhandling, IKT-utnyttelse og resultatorientert lederskap. Det har også kommet fram en rekke andre saker det siste året som viser at politiet har utfordringer knyttet til kultur og ledelse. Det er derfor avgjørende at alle ledd i politiet arbeider målrettet for å forbedre seg på disse områdene framover. Flertallet legger til grunn at forbedring av kultur og ledelse må gjennomsyre hele etaten, og være en prioritert oppgave i polittireformen. Svak intern kultur kan påvirke både strategiske valg, prioriteringer, håndtering av interne varslere og være hemmende for utviklingen av nye ideer og arbeidsmåter. Mange forskere har påpekt ledernes rolle i utviklingen av god organisasjonskultur. Flertallet mener derfor det er viktig å styrke arbeidet med å utdanne gode ledere i politietaten, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Ledere i politiet bør ha kompetanse om hvordan kultur påvirker etaten, og hvordan kultur skapes og endres. En nordisk mastergrad i politiledelse og økt bruk av desentralisert lederutdanning på alle nivå vil være gode tiltak for å styrke lederkompetansen i hele etaten. Flertallet viser til Gjørsv-kommisjonens rapport hvor det blant annet heter:

‘Lærdommene fra det som sviktet, må være å peke på hvordan ledelse og organisasjoner kan sette enkeltpersoners bedre i stand til å treffe riktige beslutninger under usikkerhet. Et menneskes handlinger påvirkes i stor grad av hvordan det er lagt til rette for at oppgavene faktisk kan løses på en god måte. I omgivelsenes jakt på synderbukker er det lett å glemme at mangelfulle systemer kan føre til at enkeltpersoner eksponeres for å gjøre skjebnesvangre feil. Oppmerksomheten må være på trening, opplæring, øvelser og veiledning – og valg av

gode ledere. Avslutningsvis trekker vi fram to forhold som kan gi grunnlag både for ettertanke og inspirasjon. Det første gjelder viktigheten av å si ifra. [...] Det andre gjelder personlig initiativ og engasjement.'

Flertallet mener det er viktig at det igangsettes et systematisk arbeid for å etablere en slik kultur i hele politietaten.

Flertallet vil understreke viktigheten av at arbeidet med kultur og ledelse bygger på forskning og tilgjengelig kunnskap på feltet, og hente erfaring og inspirasjon fra lignende arbeid i andre land. Det er derfor interessant å blant annet se på prosjektet som ble gjennomført i Lausanne i Sveits der man oppnådde vesentlige forbedringer både i den interne kulturen og innbyggernes forhold til politiet.

Flertallet vil videre peke på noen viktige utfordringer knyttet til etterforskning og ledelse. Rapporten etter den såkalte Monika-saken påviser blant annet mangelfull etterforskningsledelse og kritikkverdig håndtering av interne varslere. I Politidirektoratets rapport «Etterforskningsarbeid i politiet 2013» pekes det på rekrutteringssvikt til etterforskningsfaget, stor gjennomtrekk, lav status og manglende sertifisering og etterutdanning. Flertallet mener derfor det er behov for å heve statusen til etterforskningsfaget, og at dette må være en viktig del av arbeidet med kultur og ledelse fremover. Flertallet viser til at håndteringen av seksualforbrytelser er et av flere eksempler på at kultur og ledelse kan påvirke prioriteringene i politiet og kvaliteten på etterforskningen og viser i denne sammenheng til hvor dette står nærmere omtalt. Flertallet legger til grunn at forventningene til samfunnsoppdraget blir balansert lokalt og nasjonalt i oppgaveløsningen. Flertallet legger til grunn at politiet skal være en lærende organisasjon der det ved erfarte avvik skal iverksettes tiltak for å nå oppsatte mål. Dette arbeidet skal følges opp tett. Flertallet er kjent med at det utføres mye godt lederskap og at det er igangsatt flere gode utviklingsprosesser i politiet. Det er behov for å forankre noen av disse prosessene politisk.»

Disse medlemmer vil vise til 14 tiltak et flertall i Stortinget ba regjeringen følge opp for bedre kultur, ledelse og holdninger i politiet:

«På bakgrunn av dette ber flertallet regjeringen følge opp følgende konkrete punkter for å bedre kultur, ledelse og holdninger i politiet:

- Påse at underliggende etat utvikler spesifikke krav til ledelseskompetanse i politiet på alle nivåer, inkludert politimestre.
- Innføre faste evalueringsråd på tvers av blålysetatene.
- Påse at de frivillige beredskapsorganisasjonene inkluderes i politiets lokale planleggings- og evalueringsrutiner.
- Utrede hvordan det kan legges til rette for felles treffpunkter for blålysetatene allerede i grunnutdanningen ved PHS.
- Legge til rette for at også personer med annen utdanning enn politihøyskolen kan få videre- og etterutdannings tilbud ved PHS.
- Legge til rette for at ledere i politiet kan få tilbud om å delta i en mentorordning med mentorer fra politiet, andre offentlige etater eller næringslivet. Det

bør vurderes hvorvidt mentorene kan få faglig støtte og oppfølging fra PHS.

- Tettere samarbeid mellom POD og PHS basert på Plattform for lederskap og relevant «best praksis» fra internasjonalt arbeid.
- Ta initiativ til et tettere samarbeid mellom PHS og andre utdanningsinstitusjoner for å sikre utvikling og god forståelse av politiets rolle i det moderne samfunnet, samt krisehåndtering og beredskap.
- Legge til rette for at nåværende ledere, og fremtidige ledere, i politiet kan ta lederutdanning. Dette må gjerne desentraliseres slik at den kan tas i det enkelte politidistrikt.
- Ta initiativ overfor øvrige nordiske land med sikte på å etablere en nordisk mastergrad i politiledelse.
- Sørge for at etableres faste møtepunkter for kunnskapsdeling og læring mellom politimestrene, PHS og POD.
- Etablere rutiner for oppfølging av politidistrikt som ved tilsyn avdekkes å ha avvik.
- Vurdere å etablere en enhet i hvert politidistrikt som evaluerer tidligere straffesaker med det formål å gjøre straffesaksbehandlingen sterkere, samt innspillet om å etablere en funksjon som bidrar til å gi kritiske innspill til pågående etterforskninger, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
- Sikre at det er egne og sterke fagmiljøer på menneskehandel, vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i alle distrikter i forbindelse med gjennomføringen av politireformen.»

Disse medlemmer vil vise til at det i forbindelse med behandlingen av politimeldingen blir bedt om status fra regjeringen på tiltakene for bedre kultur og ledelse gjennom brev sendt fra justiskomiteen. Disse medlemmer mener dette burde det vært gitt en klarere og bedre løypemelding på i politimeldingen. Disse medlemmer merker seg at både ledelseskompetanse i etaten nevnes, det samme med Master i politiledelse. Disse medlemmer mener likevel at disse tiltakene burde det redegjøres nærmere for, og i tillegg hvilken plan regjeringen har i det videre arbeidet med dette. Videre skrev det samme flertallet om gjennomføringen videre i innstillingen fra 2015 om politireformen:

«Flertallet understreker at det må legges til rette for forskning på gjennomføring og effekter av nærpolitireformen. Flertallet ber departementet foreta en foreløpig evaluering av arbeidet med ledelse, kultur og holdninger i politiet i 2017, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. I denne evalueringen skal også de ovenstående punktene inkluderes og vurderes. Flertallet fremmer følgende forslag: 'Stortinget ber regjeringen foreta en foreløpig evaluering av arbeidet med ledelse, kultur og holdninger i politiet i 2017, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.'»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil vise til at Arbeider-

partiet og Senterpartiet skrev følgende om kultur og ledelse:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at GjØrv-kommisjonens hovedkonklusjon var at lærdommene '... i større grad [handler] om ledelse, samhandling, kultur og holdninger – enn mangel på ressurser, behov for ny lovgivning, organisering eller store verdivalg» (s. 16). Disse medlemmer har merket seg at formuleringen «kultur, holdninger og lederskap» har blitt mye brukt om mange forhold etter GjØrv-kommisjonens rapport i 2012. Rapporten selv definerer ikke 'kultur'-begrepet, dette defineres heller ikke i proposisjonen, men ifølge professor i organisasjonsutvikling, Edgar Schein, er kultur felles oppfatninger, ideer, tradisjoner og normer som de ansatte deler. Organisasjonskultur sier altså noe om 'hva som forventes', og hva som er suksesskriterier på en arbeidsplass. Organisasjonskultur vedtas ikke. Den skapes, formes og endres ut ifra hva som anses som 'riktig' å gjøre. Som regel er disse ideene uuttalte, de 'sitter i veggene', og diskuteres lite. De kan handle om de små tingene, som sjargong og vitser, eller om forhold som har mer gjennomgripende betydning, som hva som gir autoritet og ikke. Men det at organisasjonskultur ikke vedtas, er ikke ensbetydende med at vedtak ikke har betydning for organisasjonskulturen på kort eller lang sikt. Disse medlemmer ser behov for en viss tverrpolitisk forankring av hvordan arbeidet med kultur, holdninger og ledelse politisk kan understøttes. Disse medlemmer er av den oppfatning at en god beredskapskultur innebærer å ikke skyve på ansvar, den tar ansvar. Den ikke bare ber om ledelse, men utøver selv lederskap, og ikke bare spør hva andre kan gjøre, men hva hver enkelt kan gjøre selv, alene, og sammen med andre. For ordens skyld vil disse medlemmer legge til at det innenfor begrepet beredskapskultur», alltid vil være et lappeteppes av kulturer: Ordenspolitiet opptrer annerledes enn beredskapstroppen, operasjonslederen annerledes enn politimesteren, og byråkratene annerledes i Politidirektoratet enn i Justisdepartementet. Slike distinksjoner er ikke gjort i proposisjonen, samlebegrepet «kultur» er brukt om alle forhold i politietaten. Disse medlemmer hadde forventninger om at den kommende politireformen ville bryte satte tradisjoner og vilkårlighet, skape større forutsigbarhet i utvelgelsesprosesser knyttet til ledere, definere tydeligere hva som ventes av ledere på ulike nivåer, og bedre støtte opp om de som blir det. Ingen blir gode ledere over natta. Det er en ferdighet som må trenes opp på linje med skyteferdigheter, eller evne til å løfte tungt eller løpe langt. Disse medlemmer bemerker at GjØrv-kommisjonen aldri begrenset konklusjonen om kultur, holdninger og lederskap til politiet. De skrev at dette skilte det som fungerte fra det som ikke fungerte, uavhengig av hvor i den totale beredskapen det var snakk om. Det er derfor også naturlig å løfte frem Helsetilsynets rapport om Justis- og beredskapsdepartementet fra 2014. De omtaler samarbeidsforholdene mellom politiavdelingen og rednings- og beredskapsavdelingen som «så krevende at det kan gå ut over effektiviteten i, og kvaliteten på, samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet». Det er ingen grunn til å ikke tro at slik mangel på samhandling ikke også kan forplante seg nedover i systemet, og få store konsekvenser. Dette er ikke omtalt i proposisjonen. Disse medlemmer viser til at det under forrige regjering ble satt i gang en rekke initiativ for å få forandring til det bedre. Blant annet ble det

allerede i 2012 satt av midler til et program for endringsledelse i Politidirektoratet og Justis- og beredskapsdepartementet. Det ble satt i gang kurs om beredskap og krisehåndtering mellom Politihøgskolen og Forsvarets høyskole. Det ble gitt nye instruksjoner for beredskap i 2012, for redningstjenesten i 2013, og for politidirektoratet og politidirektør som klargjør ansvar, roller og oppgaver. Det har også kommet inn nye ledere på ulike nivåer. Disse medlemmer mener at det er nødvendig å fortsette dette arbeidet.»

Disse medlemmer påpeker at politiledere må kunne utvikle organisasjonen sin hensiktsmessig over tid. Spesielt er det viktig at de har en bred forståelse av hva som trengs på sikt, da budsjettene og handlingsrommet over år har vært for stramt. Da må slike ledere klare kunsten å «skynde seg langsomt». Uten en klar forståelse av hva som kommer til å trenes i fremtiden, er dette en svært vanskelig oppgave slik situasjonen er i dag. Disse medlemmer fremhever videre viktigheten av at politiets hovedstrategi er en klar ledesnor i dette arbeidet. Det er kjent fra undersøkelser og fra intervju gjort i forbindelse med bachelor-oppgaver ved PHS at det verserer mange ulike oppfatninger om hva for eksempel forebyggende arbeid som hovedstrategi egentlig vil bety i dagens politiledelse. Flere ledere har etterspurt konkrete lister som viser hva som må opprettholdes for å fylle denne strategien. De har også pekt på at det er viktig med gode prioriteringssignaler fra politimestre i de forskjellige distriktene. Disse medlemmer presiserer at det derfor er underlig at ikke disse temaene får mer plass til behandling i denne politimeldingen.

Disse medlemmer vil videre fremheve at meldingen ikke beskriver hvordan regjeringen ser for seg en fremtidig lederutdanning innen politiet. Disse medlemmer vil vise til at en Mastergrad i politiledelse er utsatt på ubestemt tid. Dette mener disse medlemmer er svært uheldig. Dette har resultert i at de fleste ledere i politiet ikke har noe reelt tilbud, og noen velger å ta eksterne ledelsesmaster fra andre intuisjoner hvor ingen av de spesielle utfordringene ved politiet har noen plass. Disse medlemmer savner en plan og strategi for det videre arbeidet med dette i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener for eksempel at et topplederprogram ved PHS etter modell fra Forsvarets topplederutdanning burde vært vurdert i sammenheng med virksomhetsstrategien mot 2025. Disse medlemmer har kjennskap til at det allerede er utarbeidet skisser til et slikt program som er under 2 år gamle.

Disse medlemmer mener videre at regjeringen bør lytte til faglige innspill om å utvikle en ledelsesplattform i politiet. Disse medlemmer vil vise til at justiskomiteen har besøkt land som både England, Skottland, Canada og Nederland som har utviklet ledelsesplattformer i det offentlige. Disse medlemmer me-

ner også regjeringen bør hente inspirasjon fra Forsvaret, jf. Forsvarets grunnsyn på ledelse.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med virksomhetsstrategien mot 2025 ta initiativ til å utvikle en ledelsesplattform i politiet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen alltid arbeider med planer som skal sikre politiet en langsiktig og helhetlig utvikling for arbeidet med bl.a. kompetanse og rekruttering. Ledelse og styring hører naturlig inn under dette arbeidet. Videre er det Politidirektoratet som utarbeider virksomhetsstrategier for politiet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til klare innspill fra faglig hold ved Politihøgskolen som ber regjeringen om å «spenne buen høyere, heve ambisjonsnivået og legge mer arbeid i å utvikle en strategi for utvikling av lederskap i politiet for årene som kommer.»

Disse medlemmer vil vise til rapporten «Toppledere og toppledelse i politi og påtalemyndigheten» av førstemanuensis ved PHS Rune Glomseth. Disse medlemmer vil vise til det som fremkommer i rapporten om at det er behov for en styrking av strategisk ledelse i særorgan og politidistrikt, spesielt knyttet til daglig drift og utvikling. Disse medlemmer viser til at rapporten handler om både kompetanse, forståelse av lederroller og prosedyrer, samt hva som blir målt og rapportert på. Disse medlemmer vil vise til at rapporten også fremhever at det handler om handlingsrom.

Disse medlemmer vil vise til utdrag fra artikkel i Dagens Perspektiv som sto på trykk i oktober 2020:

«Politiets virksomhetsstrategi mot 2025 har fire temaområder og mål. Dette er: I forkant av kriminaliteten, Tilgjengelig politi med høy kvalitet, Trygghet i det digitale rom og den generelle faktoren Et moderne og kompetent politi.

For å realisere strategien på disse temaområdene i praksis i hvert enkelt politidistrikt, trengs det kompetent lederskap fra hele ledelsessystemet i politiet. Det kan det ikke være tvil om. Det vil være naturlig å ta hensyn til anbefalingene fra topplederne i politiet, se faktaboks 2.

En ledelsesfull og kompleks organisasjon som politiet med et viktig samfunnsmandat og viktige målsettinger, må ha en helhetlig, kunnskapsbasert, og ambisiøs strategi for utvikling av ledere og deres ledelseskompetanse. Det må omfatte hele ledelsessystemet og politiets ledelsesprosesser.

Med innestemme sier jeg: Spenn buen høyere, heve ambisjonsnivået og legg mer arbeid i å utvikle en stra-

tegi for utvikling av lederskap i politiet for årene som kommer.»

Disse medlemmer deler synet på at ambisjonene må opp. Disse medlemmer vil videre vise til rapportens beskrivelse av politiets organisasjon og lederfunksjonene:

«1. Organisasjonen

Politiet har ca. 17.000 ansatte; av disse er ca. 10.000 politiutdannet, 1.000 er politijurister. Omkring 6.000 er ansatt i ulike sivile stillinger.

Politiet har en rekke ledere i ulike funksjoner og på forskjellige nivåer.

2. Ledere i politiet pr. 2019

Ca. 1.750 ledere med personalansvar. I dette tallet ligger ca. 1.100 politiutdannede, ca. 150 jurister og ca. 500 såkalte sivile ledere, info fra Politidirektoratet pr. 25.9.20.

I tillegg kommer lederstillinger uten personalansvar. Dette er i stor grad førstelinjeledere. Endelig har politiet et antall faglederstillinger.

3. Omfang på lederskap utøvd i politiet

Ifølge dokumentet Politiet mot 2020 Bemannings- og kompetansebehov i politiet (2008), utgjør administrasjon og ledelse drøyt 20 prosent av de totale arbeidsoppgaver i politiet.

Det betyr at mer enn 20 prosent av den totale arbeidstiden politiet bruker til å produsere polititjenester går med til administrasjon og ledelse.

Trolig ville tilsvarende analyse i dag gitt omtrent tilsvarende tall. Det er åpenbart at kompetent og effektivt lederskap i politiet på alle nivåer er viktig, nødvendig og lønnsomt.

Kilde: Rapporten «Toppledere og toppledelse i politi og påtalemyndighet i politiet av Rune Glomseth, 2020»

Disse medlemmer mener regjeringen er for lite ambisiøs i arbeidet med ledelsesutvikling i politiet. Disse medlemmer mener tre knappe sider i en stortingsmelding om et politi for framtiden taler for seg. Disse medlemmer mener regjeringen bør sette ned et utvalg som får i mandat å utvikle lederprogram for ledere i politiet, etter modell av Forsvarets lederutviklingsprogrammer. Disse medlemmer mener et slikt utvalg bør ha et bredt samfunnsperspektiv, hvor det utvikles et relevant og aktuelt topplerprogram. Disse medlemmer mener dette bør vurderes i sammenheng med Politiets virksomhetsstrategi mot 2025.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg sammensatt av strategiske ledere i politiet, Forsvaret og akademia for å utvikle et topplederprogram for strategisk ledelse etter modell av Forsvarets lederutviklingsprogrammer hvor mandatet er å utvikle et aktuelt og relevant program.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at de få politiledere som våger å ytre noe som helst av kritikk offentlig, blir tilbakevist både av politidirektør, justisminister og regjeringspartienes stortingsrepresentanter, noe som skjedde sensommeren 2020 i forbindelse med debatt om forebygging i Vest politidistrikt. Flertallet merker seg også at tillitsvalgte fra politiet kritiseres av regjeringspartienes stortingsrepresentanter dersom de ytrer kritikk eller påpeker negativ utvikling, noe som skjedde høsten 2020 i forbindelse med Politiets Fellesforbunds undersøkelse av de ansattes inntrykk av om politiet har blitt nærmere og mer tilgjengelig for befolkningen. Flertallet er bekymret for hvilken kultur, holdning og ytringsklima som skapes både fra regjeringspartienes ledelse og politiets ledelse under slike omstendigheter.

Flertallet viser til at dialogen vi som opposisjonspolitikere har med både tillitsvalgte, politifolk, politijurister, mellomledere og toppledere i politiet med et avvikende syn enn den vedtatte sannhet fra politiets toppledelse og politisk ledelse så å si alltid gjøres mot at personene ikke kan siteres i ettertid av frykt for egen karriere. Disse medlemmer ønsker ved et regjeringsskifte å støtte en kultur hvor intern kritikk, endringsforslag og uenighet blir dyrket frem fremfor å kategorisk avvises.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser videre til politiets arbeid med vold i nære relasjoner (ViNR) og forskningsartikkelen «Familievolden i politireformen» der det fremkommer:

«At robuste etterforskningsteam ikke er etablert i særlig grad, har antakelig noe med holdninger, kultur og ledelse å gjøre. ViNR står ikke så høyt i kurs hos politiet som politimyndighetene (Justisdepartementet og Riksadvokaten) tydeligvis forventer».

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det knapt gjøres noen refleksjoner over de prinsipielle valg som er foretatt i forbindelse med nærpolitireformen. Politiets 10 grunnprinsipper er under press, noe som påpekes av forskerne Birgitte Ellefsen (PolitiHøgskolen), Cathrine Filstad (PolitiHøgskolen/BI), Christin Thea Wathne (OsloMet), Helene Gundhus (PolitiHøgskolen/Universitetet i Oslo) og Synnøve Jahnsen (NORCE) i ar-

tikkelen «En prinsipplos og selvmotsigende politipolitikk» i Politiforum 10. juli 2020.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til det Politijuristene påpekte i forbindelse med behandling av Prop. 61 LS (2014–2015) Nærpolitireformen, nemlig at politimestrene som øverste leder av påtalemyndigheten i sitt distrikt ikke lenger er uavhengig embetsmann/kvinne. Disse medlemmer viser til Senterpartiets merknad i Innst. 306 S (2014–2015), pkt. 8.2.2.

Disse medlemmer mener at det offentlige ordskiftet knyttet til politiet har blitt skadelidende som følge av at politimestrene kun utnevnes på åremål og dermed har en iboende egeninteresse av å ikke ytre kritikk eller endringsforslag for politiet i det offentlige rom. Disse medlemmer mener denne utviklingen er svært uheldig og ønsker at politimestrene igjen skal bli embetsmenn/kvinner som kan opptre uavhengig av den til enhver tid sittende regjering.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre ordningen med utnevning av politimestre til embetsmenn uten åremålsbegrensning.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Difi-rapport 2017:19 Evaluering av nærpolitireformen – Underveisrapportering om kultur, holdninger og ledelse. Det understrekes i rapporten at kulturendringer tar tid, men det konkluderes med at arbeidet som gjøres er bra og på rett vei. Disse medlemmer mener politiet har satt ledelse høyt på dagsordenen. Det er blant annet blitt utført en rekke tiltak, slik som utvikling av den nasjonale ledergruppen, utvikling av ulike lederutviklingsprogram, mentoringprogram, kompetanseplaner for etterforskningsløftet, utvikling av kompetansestrategi for politiet, arbeid for digital læring, og innføring av nytt forbedringssystem der alle avvik rapporteres og behandles. Tiltakene får ifølge Difi god tilbakemelding fra ledere og tillitsvalgte. Nye arbeidsformer er innført med politiarbeid på stedet og felles straffesaksinntak. POD har utarbeidet nye etiske retningslinjer og retningslinjer for varsling, og har gitt opplæring innenfor dette.

Disse medlemmer viser til at politimestere og visepolitimestere i politidistrikter utnevnes som embetsmenn på åremål for inntil 6 år, jf. politiloven § 19.

Politiets drapsstatistikk

Komiteen mener det er uakseptabelt at politiets drapsoversikt for de siste årene har utelatt de 77 personene som ble drept under terrorangrepet mot AUF, Arbeiderpartiet og landet den 22. juli 2011. Komiteen viser til at det 22. juli 2011 ble drept 8 personer i regie-

ringskvartalet og 69 personer på AUFs sommerleir Utøya under terrorangrepet. Komiteen vil vise til at dette vises til i en fotnote i politiets drapsoversikt. Komiteen vil vise til at KRIPOS uttaler at drapsoversikten hele tiden er under utvikling i et medieoppslag i VG 2. februar 2021 og legger til at KRIPOS er lydhøre for innspill og synes det er bra at drapsoversikten diskuteres. Komiteen vil be regjeringen om å sørge for at alle drap begått i Norge føres i den generelle hovedstatistikken.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at hovedstatistikken over drap begått i Norge inneholder en fullstendig oversikt over alle drap.»

Bevæpning av politiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet anerkjenner politiets behov for rask tilgang til skytevåpen i situasjoner hvor dette er påkrevd. Disse medlemmer understreker at partiene som hovedregel ønsker et ubevæpnet politi, og at dagens ordning med punktbevæpning og fremskutt lagring av våpen i biler, båter og helikoptre virker å fungere godt og etter intensjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge er et av få land i verden som ikke har et generelt bevæpnet politi, til tross for at politiet står i en stadig tøffere arbeidshverdag og antall bevæpnede oppdrag øker. Disse medlemmer understreker at det er politiets jobb å holde folk flest trygge – og nettopp det å sikre innbyggernes trygghet er også statens viktigste oppgave. Disse medlemmer viser til at politiets tillitsvalgte selv mener at generell bevæpning er viktig både for befolkningens sikkerhet og egensikkerheten til norsk politi, og mener at generell bevæpning er et nødvendig verktøy for at politiet skal kunne løse sitt samfunnsoppdrag. Politiets tillitsvalgte viser også til at politimestrene i landets tre største byer ønsker generell bevæpning av politiet, og at behovet for generell bevæpning har økt i tråd med samfunnsutviklingen og kriminalitetsbildet.

Disse medlemmer mener at dersom politiet skal kunne håndtere alvorlige hendelser raskt, vil tilgang til våpen i mange tilfeller være en avgjørende faktor. Til tross for at det er lagt til rette for punktbevæpning, altså tidsbegrenset bevæpning ved sårbare objekter, hindrer ikke dette at politiet i mange tilfeller vil måtte bruke ekstra tid for å få tilgang til våpen – tid som kan være svært kostbar i en situasjon der det står liv på spill. Videre gir reglene om punktbevæpning heller ikke adgang til bevæpning i eksempelvis en belastet bydel, der politiet ofte og ved gjentatte tilfeller havner i farlige og livstruende situasjoner. Disse medlemmer viser

til at slike situasjoner vil kunne være nærliggende i dagens kriminalitetsbilder, der særlig gjengkriminaliteten øker, og der både vold og trusler mot offentlige tjenestemenn øker.

Disse medlemmer mener at man heller ikke skal undervurdere den avskrekkende effekt det at politiet bærer våpen vil kunne ha i seg selv. Disse medlemmer viser til at politiet er utøvende myndighetspersoner, og i mange tilfeller og situasjoner vil det kunne være bevæpning av politiet som sørger for at de får den nødvendige respekt som de er avhengige av. Disse medlemmer mener derfor at for å sette politiet i stand til å håndtere dagens kriminalitetsbilde og løse sitt samfunnsoppdrag på en tilfredsstillende måte, vil adgang til generell bevæpning være en avgjørende faktor.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen senest innen utløpet av mai 2021 fremme de nødvendige forslag til lovendringer som gir politiet adgang til å bære våpen i tjeneste.»

Trusler og angrep på politiet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, understreker at norsk politi er på jobb som polititjenestepersoner, ikke som privatpersoner, og det er avgjørende viktig at politiansatte og deres familier ikke ender opp med å ta personlige konsekvenser for trusselsituasjoner som oppstår på jobb. Flertallet vil minne om at Politiets Fellesforbund i 2019 gjennomførte en undersøkelse blant sine medlemmer om de hadde opplevd trusler og ubehagelige hendelser etter arbeidstid, enten mot seg selv eller sin familie. Denne undersøkelsen avdekket en rekke tilfeller av trusler og frykt for hva som kan skje enten dem selv eller familien privat, samtidig som ca. 30 pst. hadde opplevd ubehagelige hendelser etter arbeidstid rettet mot enten seg selv eller sin familie, og som de mener var knyttet til arbeidet som politi. Et betydelig antall oppga også at de som følge av jobben som politiansatt tar ekstra forholdsregler med hensyn til egen eller familiens sikkerhet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at de funn som er avdekket i denne undersøkelsen, er alvorlige og krever tiltak. Dette flertallet viser til at politiet er de eneste som gjennom lov og myndighet kan bruke makt overfor innbyggerne i fredstid, og understreker at politiansatte skal ha rett til å leve uten frykt for trusler og represalier, og skal ha rett til et privatliv og normal livsførsel. Dette flertallet mener der-

for at full identitetsskjerming i tjenesten og under etterfølgende rettsprosesser vil være et viktig grep for å hindre at politiets yrkesutøvelse får konsekvenser for polititjenestepersoners privatliv. Dette flertallet mener samfunnet ikke kan risikere at politiets evne til å beskytte befolkningen svekkes i fremtiden på grunn av trusselsituasjoner initiert av kriminelle eller fremmede makter. Dette flertallet viser til at behovet for identitetsskjerming ikke kun gjelder for spesialenhetene i politiet, og at det er tilfeldig hvilke tjenestepersoner som havner i en situasjon hvor de får behov for å skjeme identiteten. Dette flertallet understreker at det er svært vanskelig å forutse hvilke oppdrag som kan utløse et behov for identitetsskjerming.

Dette flertallet viser til at dagens lovverk er fragmentert og utilstrekkelig, og dekker ikke politiansattes behov for identitetsskjerming. I tillegg mener dette flertallet at det er for lite kunnskap om når, hvordan og hvorfor behovet for identitetsskjerming oppstår. Dette flertallet viser til at selv om grep for å skjeme identiteten blir tatt tidlig i saksgangen, blir identiteten eksponert når saken går til domstolen. Man kan da ikke bruke én hjemmel for å skjeme identiteten gjennom hele straffesakskjeden. Dette flertallet mener dette må endres for å sikre fremtidens politi de beste forutsetningene for en trygg utøvelse av samfunnsoppdraget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag til ny straffeprosesslov sikre full identitetsskjerming for politiansatte.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at dagens kriminalitetsbilde og politiets arbeidshverdag er tøffere enn noen gang, og som vist til ovenfor øker både vold og trusler mot polititjenestepersoner. Disse medlemmer mener en slik utvikling ikke kan aksepteres, og at det er nødvendig å gjøre grep for å snu utviklingen snarest, slik at politiet kan utøve sitt samfunnsoppdrag både på en forsvarlig og tilstrekkelig måte. Disse medlemmer mener at dersom denne utviklingen skal snus, er det ikke tilstrekkelig at politiet får tilført ressurser og virkemidler, dersom ikke politiet samtidig blir tydeligere i sin myndighetsutøvelse. Disse medlemmer viser til at vi de senere år har sett en rekke tilfeller av situasjoner som inkluderer både skadeverk og angrep rettet mot politiet, som vitner om manglende respekt for politiet og deres myndighetsutøvelse. Særlig har man sett slike tilfeller blant ungdommer som begår kriminalitet og blant gjengkriminelle i landets største

byer. Disse medlemmer mener en slik utvikling med fallende respekt for politiet er svært skadelig, og vil kunne føre til stadig mer alvorlig kriminalitet, særlig blant unge, som vokser opp i et samfunn der statens og politiets maktmonopol stadig viskes bort. Disse medlemmer mener derfor det er av høy viktighet at både justis- og beredskapsministeren, og hennes etats-sjefer i politi- og lensmannsetaten innser alvoret i denne situasjonen, og adresserer viktigheten av et politi som er tydelige i sin myndighetsutøvelse både internt i politi- og lensmannsetaten, men også utad overfor den norske befolkningen, som skal kunne stole på at norsk politi sørger for tilstrekkelig trygghet i hverdagen.

Disse medlemmer viser til at i tillegg til å understreke viktigheten av at politiet blir tydeligere i sin myndighetsutøvelse, er det også avgjørende viktig at angrep og skadeverk mot politiet blir slått hardt ned på. Disse medlemmer viser til at man på sensommeren 2020 kunne være vitne til dramatiske demonstrasjoner både i Oslo og Bergen, der politiet ble utsatt for både angrep og skadeverk. Disse medlemmer vil understreke at slike hendelser vitner om oppførsel og vold mot politiet som er totalt uakseptabelt, og at det ikke under noen omstendighet kan tolereres angrep mot politiet, ei heller handlinger som hindrer dem i å utøve sitt samfunnsoppdrag. Politiet skal sikre trygghet, lov og orden, og handlinger som hindrer politiet i å utøve myndighet på vegne av staten på en forsvarlig og tilstrekkelig måte, må slås ned på.

På denne bakgrunn viser komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet til at Fremskrittspartiet fremmet representantforslag i Stortinget høsten 2020 om å endre straffeloven, slik at angrep og skadeverk rettet mot politiet straffes strengere. Disse medlemmer viser derfor til at justiskomiteen våren 2021 behandler Dokument 8:1 L (2020–2021) Representantforslag om strengere straffer for angrep og skadeverk mot politiet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen øke antall studenter som tas inn på Politihøgskolen, til minst 550 studenter fra og med høsten 2021.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen opprettholde målet om 200 ansatte ved NC3 på Kripos innen utgangen av 2021.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen innen juni 2021 komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å styrke politiets arbeid mot IKT-kriminalitet.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:*Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å legge ned Politidirektoratet. Oppgaver og ansvar knyttet til direktoratet bør dels tilbakeføres til departementet og dels overføres til politidistriktene. Det må gjennomføres en utredning om hvordan en slik endring skal gjennomføres.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at prosessen med å erstatte tittelen 'lensmann' med en kjønnsnøytral tittel stanses.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen påse at politidistrikt med lang kystlinje tilføres økte ressurser, og samtidig påse at disse benyttes til å styrke politiets sjøtjeneste i det aktuelle distrikt, slik at politiet får økt tilstedeværelse og beredskap langs kysten.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 7*

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med virksomhetsstrategien mot 2025 ta initiativ til å utvikle en ledelsesplattform i politiet.

Forslag fra Arbeiderpartiet:*Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg sammensatt av strategiske ledere i politiet, Forsvaret og akademien for å utvikle et topplederprogram for strategisk ledelse etter modell av Forsvarets lederutviklingsprogrammer hvor mandatet er å utvikle et aktuelt og relevant program.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 9*

Stortinget ber regjeringen sørge for å skille politi og påtalemyndighet.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen påse at alle politidistrikt tilføres tilstrekkelig med midler som øremerkes, for at samtlige politidistrikt skal øke antall patruljer og styrke sitt operative politi med minimum 30 pst. innen 1. januar 2023

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen påse at grensen for enhet Vest i Oslo politidistrikt flyttes til Lysakerelven, for å sørge for et tilgjengelig og tilstedeværende politi i hele Oslo politidistrikt.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen påse at Oslo politidistrikt umiddelbart sørger for mer tilstedeværende, operativt politi i områder som er særlig belastet med gjengkriminalitet, og sørger for at politiets myndighetsutøvelse gir den nødvendige respekt for at de skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen straks iverksette arbeidet med planlegging av en ny Politihøgskole til erstatning for dagens anlegg på Majorstua. Den nye skolen skal lokaliseres innenfor dagpendleravstand til Oslo, og oppføres som et konkurransebygg.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen senest innen utløpet av mai 2021 fremme de nødvendige forslag til lovendringer som gir politiet adgang til å bære våpen i tjeneste.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 15*

Stortinget ber regjeringen sikre stedlig ledelse ved samtlige politistasjoner og lensmannskontor i form av enten politistasjonssjef eller lensmann, samt at begrepet 'tjenestested' erstattes med henholdsvis politistasjon eller lensmannskontor.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at de fullmakter og ansvarsområder lensmannen hadde før iverksettelse av nærpolitireformen i juni 2015, videreføres og/eller gjeninnføres, herunder namsmannsfunksjonen, sekretariat for forliksrådet og utstedelse av pass.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre ordningen med utnevning av politimestre til embetsmenn uten åremålsbegrensning.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, II og XIII fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding III fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Komiteens tilråding IV–VI fremmes av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding VII–XII fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen bevare dagens organisering av Utrykningspolitiet.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at hovedstatistikken over drap begått i Norge inneholder en fullstendig oversikt over alle drap.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle landets politidistrikt setter i verk umiddelbare tiltak for å avverge og bekjempe gjengkriminalitet, herunder sørger for at alle politidistrikt har tilstrekkelig operativt personell til å sikre høy tilstedeværelse i utsatte områder.

IV

Stortinget ber regjeringen gjenåpne de arrester der nedleggelser under politireformen har ført til at politiet i dag bruker uforholdsmessig mye tid på transport av fanger.

V

Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt våpenregister som legges til Brønnøysundregistrene og til Nordland politidistrikt med forvaltning i Mosjøen.

VI

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag til ny straffeprosesslov sikre full identitetsskjerming for politiansatte.

VII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan fiskeri- og sjømatkriminalitet inngår som en del av politiets innsats mot organisert kriminalitet, arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet.

VIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at fangetransporten drives i offentlig regi og ikke overlates til private.

IX

Stortinget ber regjeringen fremlegge en oversikt knyttet til personellutvikling på samtlige lensmannskontor og politistasjoner i perioden 2016–2020.

X

Stortinget ber regjeringen stanse all pågående eller foreslått sentralisering i politidistriktene, herunder reduksjon av antall geografiske driftsenheter, sammenslåing av lensmannskontorer og politistasjoner, sentralisering av sivil rettspleie, namsmann og tjenestekontor i påvente av evalueringen av nærpoltireformen.

XI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt knyttet til ressursbruk, utgiftsutvikling og bistand til politiet fra brannvesen og ambulansetjeneste i perioden 2016–2020.

XII

Stortinget ber regjeringen følge opp statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse for 2020 om prioriterte voldtektssaker med en redegjørelse i Stortinget, samt følge opp med en evalueringsstudie av hvordan fornærmede i voldtektssaker opplever møte med politiet og påtalemyndighet.

XIII

Meld. St. 29 (2019–2020) Politimeldingen – et politi for fremtiden og redegjørelse gitt i Stortinget 24. oktober 2019 av justis- og beredskapsministeren om bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 16. februar 2021

Lene Vågslid

leder og ordfører

